

„Службени гласник Републике Србије“ бр. 015/2009 од 27.02.2009. године
„Службени гласник Републике Србије“ бр. 067/2010 од 17.09.2010. године

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА
ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА
И УНАПРЕЂИВАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ**

И

**АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ
ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА
И УНАПРЕЂИВАЊЕ
РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ
ЗА ПЕРИОД ОД 2010. ДО 2015. ГОДИНЕ**

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА
И УНАПРЕЂИВАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ
АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ
ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА
И УНАПРЕЂИВАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ
ЗА ПЕРИОД ОД 2010. ДО 2015. ГОДИНЕ

Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне
равноправности
„Службени гласник Републике Србије“ бр. 015/2009 од 27.02.2009. године
Акциони план за спровођење Националне стратегије за побољшање положаја жена и
унапређивање родне равноправности за период од 2010. до 2015. године
„Службени гласник Републике Србије“ бр. 067/2010 од 17.09.2010. године

Издавач:

Пројекат Борба против сексуалног и родно заснованог насиља
Управа за родну равноправност
Министарство рада и социјалне политике
Коче Капетана 35, Београд +381 11 3860 672

Пројекат Борба против сексуалног и родно заснованог насиља финансира
Влада Краљевине Норвешке а спроводи се у оквиру Управе за родну равноправност
Министарства рада и социјалне политике и у сарадњи са
Програмом Уједињених нација за развој

За уредницу: Наталија Мићуновић

Припрема за штампу: Данијела Ранковић

Дизајн и штампа: Космос д.о.о. Београд

Дизајн корица: Ненад Бјеговић

Тираж: 1000

ISBN 978-86-7704-064-2

Мишљења изнета у овој публикацији су мишљења ауторки и не представљају нужно
ставове Програма Уједињених нација за развој, Министарства рада и социјалне политике
или Владе Краљевине Норвешке.

*Национална стратегија
за побољшање положаја жена
и унапређивање
родне равноправности*

Београд, мај 2011. године

Садржај:

УВОД	7
НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА И УНАПРЕЂИВАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ.....	9
1. УВОД	9
2. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	10
3. ОСНОВНИ ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ	12
4. СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА	12
4.1. Повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање родне равноправности	14
4.2. Побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности	22
4.3. Остваривање родне равноправности у образовању	34
4.4. Побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици	42
4.5. Превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава	52
4.6. Уклањање родних стереотипа у средствима јавног информисања и промоција родне равноправности	62
5. АКЦИОНИ ПЛАН	67
6. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	67
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ	68

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА
ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА И УНАПРЕЂИВАЊЕ РОДНЕ
РАВНОПРАВНОСТИ ЗА ПЕРИОД ОД 2010. ДО 2015. ГОДИНЕ

УВОД	72
1. ПРОЦЕС ИЗРАДЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА	73
2. РЕАЛИЗАЦИЈА ОПШТИХ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА	74
3. ПРАЋЕЊЕ, ЕВАЛУАЦИЈА И ИЗВЕШТАВАЊЕ	76
4. ПРОЦЕС И МЕТОДОЛОГИЈА БУЏЕТИРАЊА АКТИВНОСТИ ПО ОПШТИМ ЦИЉЕВИМА	78
5. СКРАЋЕНИЦЕ	80
1. Повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање родне равноправности	82
2. Побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности.....	102
3. Остваривање родне равноправности у образовању	134
4. Побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици	168
5. Превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава	194
6. Уклањање родних стереотипа у медијима и промоција родне равноправности	214

УВОД

Биће Вам велико задовољство да проучите Националну стратегију за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности, као и Акциони план за њену имплементацију. Осетићете да је Република Србија заиста закорачила ка усвајању принципа родне равноправности и да ћете, ако будете учествовали у некој од активности, допринети његовом утемељењу.

Међутим, није се све одиграло онако брзо и лако како би се можда могло очекивати за подухват оваквог значаја и несумњиве позитивности.

Када се присетим свих фаза рада на Националној стратегији за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности, једна мисао ми не да мира: Откуд толики отпор? Да, он се прерушава у објективне препреке, али то је дубоки, дубоки отпор родној равноправности као друштвеном принципу који доживљава своју спору, али достижну институционализацију.

Зашто је важно да родна равноправност као принцип буде институционализована? Зато што се због импровизације, волонтаризма, и општег нереда у друштвеним односима све теже живи. Тотални недостатак солидарности, лојалности, захвалности и разумног схватања окружења завладао је свим областима друштвеног деловања, па и радом на остваривању женских права.

Доношење акционог плана било је херојски подухват, а пошто нам није било омогућено да се похвалимо у самом тексту, овде помињем све консултанткиње (Проф. Наташа Госпић, Јагода Радовановић, Проф. Јелена Филиповић, Др Гордана Милосављевић, Проф. Гордана Гасми, Тамара Петровић), обе координаторке (Весна Јарић и Мира Марјановић), оне организације цивилног друштва које су истински допринеле (највише Аутономни женски центар), као и мој напор да надмудрим, заобиђем, завијем у обланду и протурим на брзину, кроз администрацију којој припадам, нешто што је:

- 1) унутрашња потреба друштва у Србији
- 2) услов ЕУ интеграције
- 3) пуноправна међународна обавеза.

Једино објашњење за то је да је тешко прихватити промене, да унутрашњи отпор родној равноправности који стоји на путу праведном друштву, јесте осећај који има огромна већина жена и скоро сви мушкарци, а развијан је помоћу навика које су упијали целог живота.

Ипак, кад прочитате Стратегију и овај детаљан, озбиљан акциони план за који је направљен и систем за праћење, лобирани средства и чије се активности већ одвијају, помислите како је било вредно труда, како има све више локалних комисија, све више сарадње институција на разним нивоима и организација цивилног друштва, и да ћемо, сигурно, доћи и до политичке воље да развијамо равноправно друштво.

Др Наталија Мићуновић,
директорка Управе за родну равноправност

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА И УНАПРЕЂИВАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

1. Увод

Овим документом се утврђује целовита и усклађена политика државе у циљу елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања принципа родне равноправности у све области деловања институција система, као један од елемената модернизације и демократизације друштва, у циљу бржег, равномернијег и ефикаснијег друштвеног развоја, у складу са политиком једнаких могућности прокламованом у Уставу Републике Србије (члан 15).

Националном стратегијом за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности (у даљем тексту: Стратегија) обухваћене су области које се тичу учешћа жена у креирању политика и у доношењу одлука у области економије, образовања, здравља, насиља над женама, као и питања средстава јавног информисања и јавног мњења, пошто је кроз широку и демократску дискусију процењено да су ове области кључне за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности.

Планиране активности утврђене су на основу претходно сагледаних потреба и односе се на период од 2009. до 2015. године. Њихово спровођење треба да омогући да дугорочна акумулација до сада позитивних промена доведе до дубинске и трајне трансформације родних односа у Републици Србији. Активности су уграђене и у Национални програм интеграције Републике Србије у Европску унију и чине саставни део укупних напора Републике Србије на путу ка чланству у ЕУ.

У периоду од 2000. године до данас, појединачним помацима као што су оснивање Савета за равноправност полова Владе Републике Србије, формирање посебних унутрашњих организационих јединица у Министарству рада и социјалне политике, Управе за родну равноправност и формирањем Одбора за равноправност полова Народне Скупштине Републике Србије, утврђени су приоритети деловања и мера у циљу побољшања положаја жена и унапређивања родне равноправности. Такође, извршене су измене кривичног, радног и породичног законодавства. Принцип родне равноправности укључен је у нацрте Закона о забрани дискриминације и Закона о равноправности полова, као и у неке од државних стратегија.

У мају 2007. године Комитету за елиминацију дискриминације жена Уједињених нација на 38. седници презентован је Иницијални извештај Републике Србије о спровођењу Конвенције УН о елиминацији свих облика дискриминације према женама (CEDAW). Добијени су Закључни коментари са препорукама за поступање од Комитета УН.

Ова стратегија треба да омогући не само проширење и продубљење постојећих капацитета и програма, већ и да обезбеди систематски рад на успостављању, развијању, спровођењу и промовисању политика једнаких могућности.

2. Полазне основе

Стратегија представља прекретницу у јавној политици према женама, будући да се кроз њено спровођење први пут планира примена системских мера. Њеним усвајањем испуњавају се међународне обавезе из ове области.

2.1. Нормативни оквир

Ова стратегија је део укупних промена у друштву, усклађена са другим стратешким документима, посебно са Стратегијом за смањење сиромаштва у Србији и Миленијумским циљевима развоја УН. Такође, она прати токове друштвених промена и реална је у погледу материјалних могућности државе.

Она показује јасно опредељење наше земље за унапређивање људских права, политике једнаких могућности у складу са Уставом Републике Србије из 2006. године, стварањем услова за њихово адекватно спровођење.

Основ нормативног оквира ове Стратегије чине Устав Републике Србије из 2006. године, као и међународни документи: Универзална декларација о правима човека, усвојена на заседању Генералне скупштине УН, 1948; Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Резолуција Генералне скупштине УН 2200 А(XXI), 1966. („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори” 7/71); Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Резолуција Генералне скупштине УН 2200 А(XXI), 1966. („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори” 7/71); Факултативни протокол уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима („Службени лист СРЈ - Међународни уговори” 4/01); Факултативни протокол уз Међународни пакт о социјалним и економским правима („Службени лист СРЈ - Међународни уговори” 4/01); Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена, Резолуција Генералне скупштине УН 34/180, 1979. („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори” 11/81); Опциони протокол уз Конвенцију о елиминисању свих облика дискриминације жена („Службени лист СРЈ - Међународни уговори” 13/02); Најробијска правила о побољшању будућег положаја жена, УН, 1985; Бечка декларација и Акциони програм, УН, 1993; Пекиншка декларација и Платформа за акцију, усвојена на Четвртој светској конференцији о женама, 1995; Миленијумски циљеви развоја УН, усвојени на Миленијумском самиту УН, 2000; Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Савет Европе, 1950. измењена у складу са Протоколом број 11. („Службени лист СЦГ - Међународни уговори” 9/03, 5/05 и 7/05-испр.); Декларација о једнакостима између жена и мушкараца као фундаментални критериј демократије, Савет Европе, 1997; Конвенција о политичким правима жена, 1953; Декларација о политици супротстављања насиљу према женама у демократској Европи, ЕУ, 1993; Повеља за европску безбедност, 1999; Универзална декларација о демократији, 1997.

2.2. Политика једнаких могућности

Модернизација и европеизација Републике Србије биће знатно унапређене политиком једнаких могућности за остваривање родне равноправности у свим областима друштвеног развоја и стратешког партнерства између жена и мушкараца.

Унапређење родне равноправности јесте једно од кључних развојних питања јер омогућава адекватно коришћење женских људских ресурса и директно доприноси побољшању квалитета живота свих грађанки и грађана.

Предуслов економског развоја јесте друштвена стабилност, која је заснована на политици једнаких могућности, солидарности, социјалној инклузији и друштвеној правди.

Равномеран економски развој није могућ без адекватног коришћења женских људских ресурса, па је зато неопходно да се посебним мерама жене подстакну на веће укључивање у тржишну економију.

Укупан развој друштва захтева адекватан популациони развој и заустављање одређених неповољних трендова, као што су негативан раст становништва, интензивно старење, одсуство систематског праћења миграционих токова, а ефикасна популациона политика треба да подразумева укључивање родног аспекта и поштовање репродуктивних права.

Женска људска права су неодвојиви део универзалних људских права, и у складу са свим међународним документима, морају бити гарантована, поштована и заштићена, те је веома важно препознавање и спречавање дискриминације жена, посебно у случајевима индиректне или посредне дискриминације.

Равноправност жена и мушкараца јесте један од основних начела у законодавном систему Републике Србије, посебно оснажен после доношења Устава Републике Србије из 2006. године, али реални показатељи указују да једнака права не морају нужно да значе и једнак положај, те да су жене у нашем друштву у неповољнијем положају у односу на мушкарце, и да су потребне мере да се њихов положај изједначи и уравни.

За унапређивање родне равноправности потребне су посебне мере у циљу отклањања директне и индиректне дискриминације према женама, као и оснаживање једнаких могућности за пуно остваривање људских права, уз истовремено јачање процеса укључивања родне перспективе у свим областима друштвеног живота, а што се посебно односи на тзв. двоструко или вишеструко дискриминисане групе, као што су жене припаднице националних мањина и мањинских група, Ромкиње, жене са инвалидитетом, избегле или расељене жене, сиромашне жене, жене са села, самохране мајке, жене другачије сексуалне оријентације и друге.

Повећање учешћа жена у процесима одлучивања о јавним пословима на свим друштвеним нивоима и у свим областима, представља подстицај за даљи развој демократије и друштва, те је претпоставка да родне равноправност буде укључена у креирање друштвених политика као допринос остваривању демократије, транспарентности институција, владавине права, правде, развоја и мира.

Женска удружења и женски покрет дају допринос демократизацији и модернизацији друштва, промовисањем мира, људских права и демократских вредности, што је у складу са европском перспективом Републике Србије.

Учешће жена у мировним процесима на подручју Балкана учвршћује регионалну сарадњу, политику стабилности и мира и зато је потребно поступити у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН број 1325, која обавезује на укључивање већег броја жена у све овакве и сличне процесе и преговоре.

Оснаживање улоге жена и унапређење родне равноправности не представља тражење посебних привилегија, већ доприноси успостављању равнотеже међу половима и изградњи хармоничних односа на добробит целокупног друштва.

3. Основни демографски подаци

Жене чине 51,4% популације у Републици Србији. Број рођених дечака је већи од броја рођених девојчица, 51,5% према 48,5%, али стопа морталитета је већа код мушкараца, и износи 14,5% у односу на 13,1% код жена. Просечна старост становништва у нашој земљи је 41,5 година за жене и 39 година за мушкарце, а очекивано трајање живота 75 година за жене и 69,5 година за мушкарце. Од укупног броја жена, 57,25% живи у градским насељима, а 42,75% у мешовитим или сеоским насељима. У односу на мушкарце, у градским насељима има 52,2% жена, а у мешовитим или сеоским срединама их је 50,33%. Мушкарци су дефинисани као носиоци домаћинства у 73% домаћинстава, а жене у 27%. Када је реч о једночланим, самачким домаћинствима, 63,3% чине жене, а 36,7% мушкарци.

4. Стратешки правци развоја

Основни принципи ове стратегије који ће обезбедити њену доследну примену, у складу са прихваћеним међународним документима, и који ће служити развијању политике једнаких могућности и побољшању људских права у систему родне равноправности су: повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање равноправне заступљености оба пола, побољшање економског положаја жена као један од услова за остваривање родне равноправности, остваривање родне равноправности у образовању, побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици, превенција и сузбијање насиља над женама и унапређивање заштите жртава, и уклањање родних стереотипа у медијима и промоција родне равноправности у њима.

***1. Повећање учешћа жена
у процесима одлучивања
и остваривање родне равноправности***

4.1. Повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање родне равноправности

4.1.1. Опис стања

Право на равноправно учешће жена и мушкараца у процесима одлучивања о јавним пословима гарантовано је Уставом Републике Србије из 2006. године и другим домаћим и међународним документима о људским правима. Изборним законима прописано је да најмање 30% припадника мање заступљеног пола мора бити заступљено на изборним листама.

Институционални механизми за родну равноправност формиран су на различитим нивоима, али нормативни оквир за њихово деловање треба да се учврсти, како би се ускладили по питању избора, надлежности, финансирања и осталих питања.

После избора 2000. године, у Народној Скупштини Републике Србије међу народним посланицима било је 12,4% жена, а прописивањем обавезе за мање заступљен пол у Закону о избору народних посланика, од 2007. године учешће жена међу посланицима повећало се на 21,2%. На челу Народне Скупштине је жена, а проценат жена међу потпредседницима јесте 50%.

У скупштинама јединица локалне самоуправе (градова и општина) после избора 2000. године било је мање од 7% жена, а увођењем обавезне квоте од 30% за мање заступљен пол у Закону о локалним изборима, после локалних избора 2004. године повећала се заступљеност жена на 21,3%.

Број министарки у Влади Републике Србије од 2001. године варирао је од две до четири министарке. Од 2008. године у Влади има пет министарки, што чини 18,5%. Међу државним секретарима има 22,7% жена, а међу помоћницима министра 42,6%.

Међу судијама преовлађују жене (око 64%), али не и међу председницима судова (око 40%). Од 2000. године на челу Врховног суда Србије је жена, а од 2008. године и на челу Уставног суда Србије је жена и у њему жене чине већину судија (70%).

Разлози за недовољно присуство жена у политици су разни, а део препрека лежи у традицији, породичним обавезама и бризи о деци што обесхрабрује жене да се ангажују у политици. Вишеструко дискриминисане жене имају посебан проблем за учешће у јавном и политичком животу.

4.1.2. Посебан циљ: Остваривање права жена да равномерно са мушкарцима учествују у одлучивању

Равноправно и равномерно учествовање у одлучивању јесте један од темеља демократије и спада у гарантована људска права. Остваривање права жена и њихово подстицање да учествују у одлучивању шири демократске процесе, води до мирнијег и стабилнијег друштва у које су укључени различити аспекти људских потреба, те поспешује транспарентност у доношењу одлука и праведнију расподелу утицаја у друштву.

Појединачни циљ 1: Повећање учешћа жена у представничким телима на свим нивоима

Жене чине преко преко 50% бирачког тела, а у настојању да се постигне равномерна заступљеност, потребно је створити низ мера у духу међународних стандарда, како би се обезбедило да буду заступљене у представничким телима са најмање 30% у почетној фази, а са 40% учешћа, што спада у стандарде ЕУ, до краја примене ове стратегије.

Активности

1) Допуне изборног законодавства

Ускладити изборно законодавство на свим нивоима, прецизирати тип изборне листе у вези са расподелом места за кандидате мање заступљеног пола, дефинисати принципе замене посланика и одборника мање заступљеног пола.

Ове мере треба да доведу до равномернијег учешће жена на кандидатским листама и при расподели изборних мандата, што ће побољшати структуру њихове заступљености у представничким телима, према постављеним стандардима. Међународно искуство је показало да без изричитих мера оваквог типа, нема значајног помака у учешћу жена у представничким телима, а самим тим и њихове специфичне потребе нису адекватно заступане.

2) Измена Закона о финансирању политичких странака

Предложити подстицајне финансијске мере за политичке странке које у својим структурама и на својим изборним листама имају преко 30% жена.

Спровести упознавање политичких фактора са Конвенцијом УН о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW) и обавезама које из тога произилазе, као и са Препоруком Rec(2003) Савета министара Савета Европе државама чланицама о уравниотеженој партиципацији жена и мушкараца у политичком и јавном одлучивању.

Овим мерама би се, између осталог, политичке странке подстакле да омогуће боље напредовање жена у партијској хијерархији, и да се што више жена оспособи за политички рад и функционерске дужности.

3) Измене скупштинских пословника

Предложити обавезу да најмање један потпредседник у Народној Скупштини републике Републике Србије, у скупштинама аутономних покрајина, као и заменик председника у скупштинама јединица локалне самоуправе буде из редова мање заступљеног пола, као и да на челу скупштинских одбора и других радних тела скупштина буде омогућено адекватно учешће мање заступљеног пола.

Овим мерама доследно би се спровело право на учешће мање заступљеног пола у свим структурама представничких тела, у складу са повећањем учешћа жена међу кандидатима на изборима и међу изабраним лицима.

4) Континуирано праћење примене закона у овој области

Прописати начин обавезног статистичког евидентирања по полу свих прихваћених листа на републичком, покрајинском и локалном нивоу и спроводити редовно објављивање статистичких података о учешћу мање заступљеног пола у укупном броју кандидата на изборним листама по предлагачима, што би обезбедило основу за анализу и праћење стања у овој области.

**Појединачни циљ 2: Повећање учешћа жена
у извршним органима власти, на руководећим местима,
у државној управи и јавним службама**

Да би се обезбедило да жене имају равноправан и равномеран утицај на одлучивање, чиме би се на бољи начин заступали посебни женски интереси, није довољно имати одговарајући број жена у представничким телима, него је потребно да учествују и у извршној власти.

Активности

- 1) Измене Закона о Влади, Закона о локалној самоуправи и Статута Аутономне покрајине Војводине

Изборним законима прописано је да најмање 30% припадника мање заступљеног пола мора бити заступљено на изборним листама за представничка тела, док за извршна тела нема никаквих мера за равномерну заступљеност полова. Зато би било важно да се регулише присуство мање заступљеног пола тако да међу државним секретарима буде бар једно лице супротног пола од ресорног министра, односно покрајинског секретара. Исти принцип требало би да важи и у односу на представнике извршне власти у јединицама локалне самоуправе.

- 2) Измена прописа којим се уређују радни односи у државној управи и јавним службама, у циљу обезбеђења равномерног учешћа мање заступљеног пола

Прописима и политиком именовања на положаје, треба осигурати да се међу државним службеницима и запосленима у јавним службама, обезбеди једнако и равноправно право на каријеру, без обзира на пол, односно да се подстиче њихово равномерно напредовање у служби.

Ове мере довешће до равномерније заступљености жена и мушкараца на местима одлучивања у различитим секторима државне управе и јавних служби, а преко тога и до једнаких могућности да утичу на креирање државних политика и на доношење одговарајућих одлука.

Појединачни циљ 3: Институционализација механизма за равноправност полова и активно укључивање у процесе одлучивања

Само трајно увођење механизма за родну равноправност у институционални систем, може представљати гаранцију за одрживи процес побољшања положаја жена и унапређивање родне равноправности. Ови механизми треба да буду на националном, покрајинском и локалном нивоу, како у изборним, тако и у извршним телима.

Активности

1) Доношење Закона о родној равноправности

Доношењем овог закона значајно ће се доприносити испуњењу тзв. политичких критеријума за чланство у ЕУ, дефинисаних закључцима Европског савета из Копенхагена 1993. године. Законом треба ближе одредити питање родне равноправности и прописати услове за политику једнаких могућности.

**Појединачни циљ 4: Стварање предуслова за учешће жена
из двоструко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и
политичком животу**

Како су жене углавном онај мање заступље пол у процесима одлучивања, посебно тешко је женама из двоструко и вишеструко дискриминисаних група да остваре неки утицај и заступају своје специфичне потребе, јер је потребно да превазуђу вишеструке препреке како би могле да учествују у јавном и политичком животу.

Потребне су посебне мере, које ће бити усклађене са мерама и стратегијама које се односе на помоћ и на оснаживање дискриминисаних група којима припадају.

Активности

1) Доношење Закона о забрани дискриминације

Доношење Закона о забрани дискриминације један је од услова за процес стабилизације и придруживања ЕУ. Овим законом утврдиће се општа дефиниција дискриминације и афирмативне акције и дефиниција дискриминације према одређеним категоријама лица; законом ће се предвидети посебан орган који ће бити надлежан за заштиту равноправности грађана као и санкције против оних који дискриминацију врше, а уредиће се и сва друга питања која би требало да пруже институционалне гаранције за спречавање дискриминације.

Применом овог закона и других закона који се односе на спречавање дискриминације побољшаће се положај жена као и укупан положај дискриминисаних група, а посебно оних вишеструко дискриминисаних.

2) Усвајање посебних мера за оснаживање жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група за њихово укључивање у процесе доношења одлука

Прикупљање података о женама припадницама националних мањина и израда посебног програма деловања на унапређивању њиховог положаја. Спровести истраживање о положају жена с инвалидитетом у Републици Србији и израдити програм деловања за информисање жена с инвалидитетом о свим њиховим правима.

Припремити подстицајне мере за стварање услова и програме едукације који ће дати потребне капацитете и могућности женама из поменутих група да се адекватно укључе у процесе доношења одлука и заступају своје специфичне потребе.

Подржавати сарадњу удружења Ромкиња са осталим удружењима, представницима државне управе и јединица локалне самоуправе путем одржавања заједничких активности, заједничких трибина, округлих столова и конференција у циљу размене искустава и подстицања Ромкиња на учествовање у решавању проблема локалне заједнице.

**Појединачни циљ 5: Јачање капацитета институција
подизањем свести и знања о родној равноправности у политичком и
јавном животу**

Равноправност полова приликом доношења одлука кључна је за побољшање положаја жена у друштву. Мере за креирање и спровођење политике једнаких могућности мушкараца и жена и њихову равномерну заступљеност у представничким и извршним телима, није могуће спровести без одговарајућих капацитета и подршке.

Активности

1) Анализа примене прописа за заштиту људских права жена и родну равноправност

Спровести анализу усклађености и примене националног законодавства, политика и програма у односу на међународне документе из области родне равноправности.

Учинити доступним међународне и националне документе из области људских права жена и родне равноправности, укључујући брошуре за информисање о активностима државе у вези унапређења родне равноправности и спровођења политике једнаких могућности, као и начина да жене остваре своја права.

2) Развијање система праћења, прикупљања и обраде података о заступљености жена на местима одлучивања

За потребе процене стања у области равномерне и равноправне заступљености жена и мушкараца, као и за потребе извештавања Владе и Скупштине Републике Србије, и међународних организација чији смо чланови, неопходно је да се приликом прикупљања свих података о лицима на местима одлучивања, исти разврстају према полу.

Посебном пажњом прикупљаће се статистички подаци о положају жена из вишеструко дискриминисаних група, и подаци о положају жена са инвалидитетом, жена жртва рата, избеглих и интерно расељених жена, што ће чинити основ за програме деловања за унапређивање њиховог положаја.

Нарочито је потребно прикупљати статистичке податке о специфичном положају Ромкиња, у локалним заједницама и целокупном друштву у подручју образовања, запошљавања, здравствене заштите и учествовања у политичком животу и пратити спровођење мера регионалне иницијативе „Декада укључивања Рома 2005-2015” ради побољшавања услова и друштвене интеграције Ромкиња.

3) Укључивање запослених у државној управи и јавним службама у едукативне програме о родној равноправности

Едукацијом запослених у државној управи и јавним службама, укључити предавања о разлозима политике једнаких могућности и значају родне равноправности, како би се ефикасно спровеле мере за њихово унапређивање уз Препоруке Комитета УН, и омогућило квалитетно извештавање према CEDAW конвенцији.

Такође је потребно припремити писана упутства и приручнике са темама везаним за родну равноправност, политику једнаких могућности, методе извештавања, програме увођења родне перспективе у све области, као и родног буџетирања.

Информисати грађане о проблемима са којима се сусрећу жене с инвалидитетом, као и жене из осталих осетљивих група.

При финансирању пројеката како владиног тако и невладиног сектора посебно водити рачуна о пројектима намењеним побољшању положаја жена из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група.

Препоручити увођење недискриминаторне терминологије и стандардизацију српског језика у погледу правилне употребе рода и одговарајућих термина у прописима и комуникацији.

4) Истраживање узрока неравномерне заступљености жена у доношењу одлука

Да би се ублажила и отклонила наслеђена неравноправност жена и мушкараца у процесима доношења одлука, потребно је истражити и документовати узроке. Оваква истраживања пружиће одговарајући материјал за анализу и обезбедити даље спровођење мера за равномерну и равноправну заступљеност оба пола на местима одлучивања, чиме ће се осигурати адекватније заступање специфичних потреба жена у друштву.

Носиоци активности:

Влада, Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права, Министарство за државну управу и локалну самоуправу и Министарство финансија.

Рок: до 2012. године.

*2. Побољшање економског положаја жена
и остваривање родне равноправности*

4.2. Побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности

4.2.1. Опис стања

Период од 1990. до 2000. године обележен ратовима на простору бивше Југославије посебно се негативно одразио на жене. После санкција и „замрзнутог стања” у том периоду, почела је транзиција економског система ка економији интегралног тржишта, што је први корак ка опорављању привреде и потенцијалном побољшању положаја жена у економији.

Донет је Закон о раду 2005. године, којим је прописана равноправност полова у погледу услова запошљавања, избора позива, услова рада, права из радног односа, образовања, оспособљавања и усавршавања, напредовања на послу, отказа уговора о раду, забране узнемиравања и сексуалног узнемиравања запослених, одговорност послодавца за незаконито поступање, породилско одсуство, одсуство са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета и посебна заштита од отказа уговора о раду (за време трудноће, породилског одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета).

Према спроведеном истраживању о положају жена на тржишту рада, стопа незапослености жена за половину је већа од стопе незапослености мушкараца. Међу запосленима има 44% жена, а међу незапосленима има их 54,3%. Разлика у висини плата између мушкараца и жена је 16%. Од лица која су добровољно напустила посао из породичних разлога, 80% су жене, које чине и 98% оних којима једини рад јесте у домаћинству. Удео жена у власништву укњижених објеката је 29,7%. Са друге стране, жене учествују са 30,5% на управљачким местима у друштву и привреди, а од тога на директорским местима са 20,8%, а на челу управних одбора са свега 14,3%.

Иако званична статистика не показује разлику у проценту жена и проценту мушкараца угрожених сиромаштвом, посебна истраживања и анализе показују да се у земљама у транзицији погоршава економски положај жена, што је последица садејства различитих чинилаца: општа ретрадиционализација и репатријархализација друштва; пад бруто друштвеног производа (у даљем тексту: БДП); смањење заштитне улоге државе; рестрикција буџета која посебно погађа жене јер се смањују издвајања за здравство и образовање; сужавање права везаних за породилско одсуство, децју заштиту и пензије; смањење стопе запослености и раст стопе незапослености; раст учешћа жена међу сиромашним становништвом; повећање „сиве” економије, што појачава експлоатацију и дискриминацију жена; недовољна транспарентност процеса приватизације, која искључује већину жена и конфликт улога (породица и посао) где терет још увек доминантно носе жене.

За разлику од земаља у окружењу, у Републици Србији су у приличној мери очувана права везана за породилско одсуство, одсуство ради неге детета и могућност ранијег пензионисања, а утврђене су и одређене мере позитивне акције у овим областима. Усвојени су стратешки документи (Стратегија за смањење сиромаштва у Србији, Миленијумски циљеви развоја у Републици Србији, Национална стратегија запошљавања за период 2005-2010 године) који подржавају родну равноправност на тржишту рада и предвиђају разне мере позитивне акције.

У периоду од 1990. године до 2000. године, број закључених бракова опао је за 27%, а број разведених бракова повећан је за 24%. Приликом развода, женама се у 80% случајева поверава самостално врешење родитељских права, што због проблема који настају приликом наплате алиментације и слабе судске заштите права детета на издржавање, знатно повећава ризик од сиромаштва.

Спроведено је истраживање у циљу свеобухватне анализе положаја жена на тржишту рада, на основу чега су урађене препоруке мера за побољшање њиховог положаја.

Структурна прилагођавања макро и микро економске политике најчешће не узимају у обзир проблеме и чиниоце који имају негативан утицај на жене и девојчице, нарочито на оне које припадају маргиналним групама или које су изложене већем ризику од сиромаштва.

Посебно је наглашен проблем запошљавања жена преко 45 година, затим домаћица, пољопривредница, младих жена и жена из вишеструко дискриминисаних група. Основни проблеми у запошљавању жена су неадекватна квалификациона структура, дискриминација по старости већа него за мушкарце, притисци ради одлагања закључења брака и родитељства, сексуалне уцене и друго. Препреке у самозапошљавању су недостатак почетног капитала, несигурност економског окружења, кредитна неспособност, недостатак власништва над некретнинама, недостатак знања и вештина за предузетништво, недостатак самопоуздања и подршке.

Проблеми запослених жена огледају се у слабој доступности руководећим и највише плаћеним пословима, традиционалној подели занимања на „мушка”, боље плаћена и престижнија, и „женска”, мање плаћена и мање престижна, масовном женском раду у „сивој” економији, високој концентрацији женске радне снаге на лошије плаћеним пословима, притисцима у погледу родитељства и сексуалном узнемиравању.

Синдикално организовање заостаје за променама на тржишту, што је препрека да се жене у довољној мери укључе у процесе колективног преговарања. Незапосленост, ниска плаћеност и несигурност посла утичу на њихове преговарачке позиције, а све то може бити међу узроцима одлагања заснивања породице и рађања, што се може неповољно одразити и на популациони развој. Недовољна заступљеност жена у социјалном дијалогу искључује могућност да се у њега уграде специфични родни интереси.

4.2.2. Посебан циљ: Искореењивање економске неједнакости између мушкараца и жена, увођење политике једнаких могућности и боље коришћење женских ресурса за развој

Економска равноправност жена и мушкараца неопходна је за постизање равнотеже у односима жена и мушкараца. Уколико немају једнаке услове и могућности за економску самосталност, све друге мере за унапређивање равноправности полова имају мање изгледа на успех.

По подацима Светског економског форума постоји снажна корелација између равноправности полова и БДП по становнику. Неискоришћеност женске радне снаге је једна од препрека за бржи економски раст, односно постоји много простора да жене постану важан ресурс за развој, што доприноси укупном бољитку у друштву.

Појединачни циљ 1: Стварање системских предуслова за политику једнаких могућности у економији

Иако се законски оквир у области рада и запошљавања у великој мери побољшао у погледу питања родне равноправности, посебно доношењем Устава Републике Србије из 2006. године, као и усклађивањем са међународним документима, потребно је да се уклони јаз између нормативног и стварног положаја жена и мушкараца како би се омогућила остварива родна равноправност.

За успешно стварање системских предуслова потребно је додатно допунити законодавни оквир, обезбедити укључивање аспеката родне равноправности у развојне политике, родно разврставање код прикупљања података и праћења индикатора, и усаглашавање напора код свих фактора који утичу на прописе у области економије.

Активности

1) Укључивање родне димензије у законодавство ради промовисања и јасног одређивања начела равноправности полова

Предложити измене постојећих и доношење нових закона: Закона о раду у погледу јаснијег одређења дефиниције дискриминације према полу, Закона о забрани дискриминације, Закона о спречавању злостављања на раду, Закона о државним службеницима, Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о финансијској подршци породици са децом, Закона о социјалној заштити и обезбеђењу социјалне сигурности грађана, Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, Закона о мирном решавању радних спорова, Закона о парничном поступку, Закона о заштитнику грађана, Кривичног законика и Породичног закона.

Изменама у законодавству постићи ће се ефикаснија заштита жена, посебно запослених трудница и мајки; равноправније могућности у погледу заснивања радног односа, усавршавања, напредовања, усклађивања породичних и професионалних обавеза; омогућити заштита вишеструко дискриминисаних група жена; обезбедити стимулативне мере и погодности приликом запошљавања жена.

2) Стварање капацитета за доследно спровођење закона у области рада и за континуирано праћење примене закона у овој области

Спровести обуку запослених који се баве инспекцијом и надзором рада како би се омогућило правилно разумевање политике родне равноправности и квалификовано реаговање на кршење закона у овој области. Пратити индикаторе везане за процене једнаких могућности.

Организовати систематско прикупљање података о узнемиравању, сексуалном узнемиравању и дискриминацији, чиме би се помогло у креирању мера за њихово спречавање. Организовати медијске кампање како би се жене упознале са својим правима и охрабриле да их у потпуности користе. Обезбедити бесплатну правну помоћ за случајеве дискриминације на раду.

Обзиром да постоји знатна разлика у положају жена *de jure* и *de facto*, односно да су постојећа законска решења и прописи у складу са међународним стандардима, али да њихова примена није доследна, потребно је спровести анализу о ефектима постојећег законодавства на положај жена на тржишту рада и спровести

одговарајућу евалуацију; чиме би се омогућио развој одговарајућих капацитета и постигла боља заштита.

3) Увођење принципа родне равноправности у планирање и извршавање буџета

Метод родног буџетирања представља суштински допринос политици једнаких могућности, јер начин расподеле средстава и јавне потрошње има различит учинак на мушкарце и на жене. Стога је потребно реструктурирати и усмерити расподелу јавних трошкова тако да се унапреде економске могућности жена и њихов равноправан приступ ресурсима.

Потребно је спровести темељне анализе о учинку сваког облика јавне потрошње одвојено за мушкарце и за жене, и те факторе узети у обзир при даљем планирању и трошењу буџета. Овакав метод не само што доводи до боље равнотеже у положају жена и мушкараца, већ омогућава и бољи друштвени и привредни развој.

4) Увођење одговарајуће пореске и финансијске политике, са посебним нагласком на равномернију расподелу ресурса и одговорности у домаћинству

Размотрити увођење стимулативне пореске и финансијске политике, са пореским олакшицама или субвенцијама при отварању нових радних места за жене, као и узимајући у обзир жене предузетнице приликом samozapošljavanja. Ове мере треба да подстакну послодавце на активнију политику запошљавања.

5) Укључивање жена и родне димензије у социјални дијалог и колективно преговарање

Пружити подршку женским секцијама у синдикатима и подстицати жене на синдикално организовање. Обавезати учеснике социјалног дијалога, а посебно синдикате, да укључе мање заступљен пол у социјални дијалог и у колективно преговарање, чиме би се омогућило да посебни интереси жена буду одговарајуће заступљени. Унапредити сарадњу синдиката, послодаваца и Владе са одговарајућим удружењима, стручњацима и другима, нарочито у процесу припремања нових закона и прописа, као и у тражењу решења за озбиљне проблеме које прати текућа реформа привреде и друштва, а у циљу укључивања питања родне равноправности у процес социјалног дијалога и стварања социјалног консензуса.

6) Промовисање политике запошљавања и рада која доприноси усклађивању радних услова и породичног живота (европски модел „равнотеже између каријере и породице”)

Обезбедити приступачне услуге дневног и продуженог борава за децу испод седам година старости; унапредити различите облике организовањем дневних боравака за децу млађу од дванаест година; подстаћи велике компаније и приватни сектор да организују овакве услуге за децу својих запослених; побољшати организовање неге старијих као и хроничних болесника.

Спровести јавну кампању за подстицање мушкараца да подједнако учествују у испуњавању породичних обавеза, заједнички брину о деци и о старим и болесним члановима породице.

Ове мере знатно би растеретиле запослене жене, на које углавном пада терет породичних обавеза, да боље ускладе радне и породичне обавезе, да не буду у ситуацији да бирају или каријеру или породицу. Такође би помогло лакшем запошљавању жена.

7) Промовисање слободног избора флексибилних облика рада побољшањем социјалне заштите и услуга неге и старања, уз стварање једнаких могућности за њихово коришћење

Промовисати флексибилне облике рада и за мушкарце и за жене; стимулисати послодавце да створе услове за запошљавање са непуним радним временом и рад код куће; основати канцеларије за планирање коришћења времена, ради ефикаснијег организовања рада јавних сервиса, по угледу на земље ЕУ. Ове мере морају бити праћене мерама које ће обезбедити да се ови облици запошљавања регулишу тако да омогућују једнак приступ добро плаћеним пословима и гарантују једнак третман у платама, повластицама и унапређењу.

Подстицати оснивање приватних сервиса за социјалне услуге, који би растеретили запослене од породичних обавеза и бриге о зависним члановима породице, и омогућили самозапошљавање и запошљавање једног броја жена у овим сервисима.

8) Примењивање модела „заједничког вршења родитељског права”

Самохране мајке чине преко три четвртине самохраних родитеља. Знатне тешкоће представља избегавање једног дела очева да доприносе издржавању заједничке деце, као и спорост судских процеса у овим случајевима и недостатак механизма сигурне наплате алиментације. Стога би се инсистирањем на потпуној и доследној примени законских прописа омогућило ефикасније остваривање права деце на издржавање и побољшао положај самохраних мајки.

Појединачни циљ 2: Подстицање запошљавања женског предузетништва и самозапошљавања

Да би се остварила економска равноправност жена и мушкараца, и сузбило сиромаштво жена, првенствено се мора радити на стварању услова за отварање нових радних места за жене. Жене, посебно у условима транзиције, имају ограничене могућности запошљавања. Стога ће мере за побољшање положаја жена на тржишту рада имати позитиван ефекат не само на стварање истих могућности за жене и за мушкарце, него и на друштво у целини кроз повећање привредног развоја.

Ове мере подразумевају борбу против стереотипа у подели на „мушка” и „женска” занимања, подстицање девојака и жена да се професионално образују за коришћење модерних технологија и за усавршавање у познавању процеса менаџмента

Активности

1) Оснивање центара за женско предузетништво, информационо-комуникационе технологије (у даљем тексту: ИКТ), бизнис и менаџмент и њихова доступност свим заинтересованим женама

Кроз овакве центре афирмисало би се предузетништво жена, пружиле информације о могућностима финансирања, о тржишту и пласману роба и услуга. Такође би се организовале обуке за оснивање предузећа, њихово пословање, и оснивали тимови за подршку предузетницама, како би се омогућила сарадња предузетница и њихово узајамно умрежавање.

2) Унапредити кредитне програме за подстицање женског предузетништва и свих облика самозапошљавања

Једна од најозбиљнијих препрека за развој женског предузетништва је немогућност приступа капиталу, односно тешкоће у обезбеђивању кредитних средстава. Формирати посебне програме намењене за кредитирање предузетница у оквиру свих постојећих институција које се баве кредитирањем предузетништва, како би се женама олакшало добијање пословних кредита за започињање посла као подршка у првој фази пословања.

3) Подстицање задругарства у свим областима и развијање нових облика економског удруживања

Модерно задругарство погодује женском предузетништву, јер удруживање охрабрује жене за пословање и увећава њихове потенцијале, нарочито у мањим местима и руралним подручјима. Иницирати одговарајуће измене Закона о банкама и другим прописима који уређују пословање финансијских организација како би се створили законски услови за формирање штедно-кредитних задруга по узору на земље ЕУ.

4) Израда посебних програма у оквиру фондова за подстицање предузетништва и самозапошљавања, у оквиру приватизационих фондова

Будући да су у процесу приватизације и приликом реструктурирања предузећа и јавних служби жене поднеле велике губитке, размотрити могућности допуне Закона о приватизацији, како би одређени проценат из средстава добијених приватизацијом могао да се усмери за наменске програме из којих би се помагало и подстицало предузетништво и самозапошљавање жена.

Појединачни циљ 3: Смањивање економских неједнакости које су последица вишеструке дискриминације

Друштвена маргинализација и недостатак ресурса повећавају ризик сиромаштва код вишеструко дискриминисаних и маргинализованих група жена. У односу на женску популацију, постоји значајан проценат разлике у незапослености жена из ових група (нпр. у односу на просек незапослености жена, жене избеглице су за 15% више незапослене, расељена лица за 32%, а Ромкиње 39%). Стога је потребно припремити и посебне програме намењене овим категоријама жена, као и ојачати програме намењене женама у другим државним стратегијама и плановима које се односе на ове групе, а посебно у локалним срединама, јер постоје разлике и у односу на географска подручја, као и у урбаним, односно руралним срединама.

Активности

1) Усвајање и примена посебних мера за подстицање запошљавања, предузетништва и самозапошљавања намењених женама из вишеструко дискриминисаних група

Донети посебне и додатне мере за подстицање запошљавања жена из вишеструко дискриминисаних група, као и могућност за добијање посебних кредита намењених овој категорији жена. Организовати обуку за облике предузетништва у сектору социјалне заштите и услужне делатности у малим непрофитним организацијама.

2) Израда посебних програма економског оснаживања сеоских жена и Ромкиња

Спровести јавну кампању која ће помоћи у промени патријархалних вредности на селу; подстаћи жене на селу да се удружују у задруге. Спровести јавну кампању против стереотипа у односу на Ромкиње; припремити моделе обуке за Ромкиње како би лакше учествовале у програмима запошљавања.

Појединачни циљ 4: Јачање капацитета свих актера у привреди и друштву за отклањање родне дискриминације и боље коришћење женских ресурса

Да би се постигло пуно дејство свих мера за економско оснаживање жена, потребно је да постоје и адекватни капацитети за њихово спровођење, друштвена свест о њиховом значају и право разумевање њихове суштине и очекиваних резултата. Ово се односи како на институције које треба да спроводе политику једнаких могућности, тако и на приватан сектор у економији, а и на разумевање шире јавности о доприносу жена бољем укупном развоју друштва.

Активности

1) Израда и праћење програма за економско оснаживање жена

За адекватно планирање и праћење програма за економско оснаживање жена, неопходно је да сва евиденција у области рада буде родно разврстана. Такође неопходно је уврстити анкету о коришћењу времена у обавезне анкете које спроводи Републички завод за статистику. Ова анкета је веома важна јер показује значајне разлике у оптерећености између жена и мушкараца, посебно у вези са плаћеним и неплаћеним активностима и у домаћинству. Потребно је установити да ли треба проширити обим података, или увести додатне индикаторе који показују могуће разлике у положају жена и мушкараца.

Разврставање података према полу мора се доследно спроводити у свим евиденцијама које се воде, што се односи не само на привредне регистре, него и на евиденције о власништву имовине, посебно некретнина и пољопривредног земљишта. Овакве евиденције морају постојати и за пореске обвезнике, јер је само тако могуће пратити разлике у имовинском положају жена и мушкараца.

2) Обезбеђивање начела родне равноправности у процесу креирања и споровођења економске и развојне политике

Укључити адекватан број жена у тела која се баве спровођењем и надгледањем економске и развојне политике; повећати број жена у чланству управних одбора; увести праксу да се у свим развојним политикама обавезно налази део посебно посвећен положају жена; консултовати стручњаке из ове области приликом израда економских и развојних стратегија; повећати транспарентност у раду.

3) Укључивање знања о предузетништву у образовне програме на свим нивоима и промовисање предузетничког духа

Жене чине свега 23,3% међу samozапосленима. Већина жена, обзиром на низ ограничавајућих фактора, није мотивисана да се бави предузетништвом. Потребно је организовати јавне расправе о тешкоћама са којима се сусрећу жене предузетнице, затим организовати обуке за предузетништво и за подстицање предузетничког духа, као и промоцију успешних предузетница као узор за друге жене, и охрабривати их да се узајамно повезују.

4) Економско описмењавање жена за модерно пословање

Да би се женама пружила могућност за успешан рад, а посебно за предузетништво, потребно је оспособити их за модерно пословање. Потребно је охрабрити девојке

и младе жене да се опредељују за нове професије кроз организацију ИКТ курсева, курсева за израду бизнис планова, маркетинга, менаџмента и берзанског пословања. Посебну пажњу посветити модерним технологијама, обуци за употребу и доступности ИКТ, и спровести истраживање о утицају ИКТ на учешће жена на тржишту рада.

Носиоци активности:

Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права, Министарство економије и регионалног развоја, Министарство трговине и услуга, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство за телекомуникације и информационо друштво, Министарство за НИП, покрајински органи, органи јединица локалне самоуправе и удружења.

Рок: Континуирано

3. Остваривање родне равноправности у образовању

4. 3. Остваривање родне равноправности у образовању

4.3.1. Опис стања

Једнако право на образовање и једнака доступност образовања основа су за постизање једнаких могућности за професионалну каријеру и за остваривање личних потенцијала како мушкараца тако и жена. Ова права у нашој земљи гарантована су на свим нивоима школовања. Не постоје разлике у школама и школским предметима који су доступни девојчицама и дечацима. У нашем законодавству нема дискриминаторних родних одредби у законима који уређују област образовања, али нема ни посебне родне осетљивости, како у погледу садржаја школских програма, тако ни што се тиче језика.

Спровођење концепције равноправности у образовању у протеклих 50 година довело је до тога да не постоји разлика у стопи уписа дечака и девојчица у основну школу (98,4% дечака и 98% девојчица похађа основну школу), те је на основном нивоу образовања родна неједнакост готово елиминисана. Разлике у образовању између жена и мушкараца не постоје ни у погледу средње стручне спреме. На вишим нивоима образовања развија се тренд све већег учешћа женске омладине, где проценат студенткиња чак и надмашује проценат студената (50,9% студенткиња према 47,1% студената), али се ова предност губи на последипломским студијама (међу магистрима наука има 32,6% жена, а међу докторима наука има их само 30,4%).

Неједнакост у образовању задржала се у неким мањинским групама, јер један део популације не успева да оствари законом загарантовано право на основно образовање, а доступност образовања смањује се и социјалним раслојавањем услед транзиције. Разлике у образовању код дечака и девојчица посебно су видљиве код ромске деце (77,9% дечака према 69,7% девојчица), а проблема има и код деце на селу и код деце са сметњама у развоју.

Одређене разлике у степену образовања јављају се у односу на узраст и подручје Републике. Потребно је истражити тенденцију да ли већи проценат девојака у односу на дечаке не завршава или напушта школовање, као и колико на образовање жена утиче образовање родитеља и подршка породице. Степен образовања је у тесној вези са запошљавањем: међу незапосленим женама је највише неквалификованих (до 40%), а најмање са факултетском дипломом (4,6%).

Родна неједнакост огледа се и у сегрегацији образовних профила, где и даље преовлађује традиционална подела на „мушка” и „женска” занимања. На факултетима друштвених наука и уметничким факултетима преовлађују студенткиње са приближно 65%, на медицинским факултетима број је изједначен на 50%, док на техничким факултетима студенткиње учествују са приближно 25%. Традиционализам у односу на родне улоге условљава већу техничку неписменост жена, што их касније додатно маргинализује на тржишту рада.

У образовним процесима као наставнице жене партиципирају у великом броју, па се чак може рећи да је педагошка професија у приличној мери феминизирана. Ова појава не може се сматрати искључиво позитивном, јер могући разлози леже и у ниској плаћености професије и погоршању радних услова због општег смањења нивоа зарада у јавном сектору. Процент жена и овде зависи од нивоа установа као и од образовних профила, па је тако међу васпитачицама за предшколски узраст 95,5% жена, у основним школама међу наставним особљем 71,8% жена, док је на факултетима међу предавачима свега 29,4% жена.

Разлике се јављају и према образовним профилима, па тако на филолошким факултетима има 64% жена међу предавачима, на правним факултетима има их око 45%, али на електротехничким факултетима не више од 9%, а на машинским факултетима их је свега 6%. На челу свих наших универзитета до сада је било само шест ректорки (у Београду и Новом Саду). На челу Српске академије наука и уметности никада није била жена, а међу њеним члановима има их само 6%.

Стереотипним представама о родним улогама добрим делом доприноси и традиционалистички садржај школских програма, школских уџбеника и других инструктивних материјала. Иако у наставном градиву нема дискриминације, кроз стереотипне садржаје који почињу од буквара, преко других уџбеника, посебно из друштвених предмета, провлаче се патријархални обрасци и андроцентрични модели који утичу на формирање менталитета и кроз које се формирају анахрони ставови о родној равноправности, због чега је касније теже обезбедити широку подршку јавног мњења за потребне промене у овој области.

Од 1990. године у Републици Србији почиње реализација алтернативних едукативних програма, међу којима су и женске студије, односно студије рода. Ови програми организовани су као посебни курсеви при центрима за женске студије, као изборни предмети на редовним студијама неких факултета, а затим и као специјалистичке, магистарске и докторске студије, али још нема ни једне високошколске установе где би ово била посебна област студирања.

У мањкавости образовног система у погледу родне равноправности могу се убројити још и недостатак адекватног образовања о репродуктивном здрављу, недовољно подстицање девојчица на бављење физичком културом и спортом. Недостају и развијена родно сензитивна статистика, темељна истраживања о садржају уџбеника и наставних програма, утицају школе на формирање родног идентитета као и развијање методологије у овој области.

Стварање информационог друштва и увођење ИКТ представља нови изазов и отвара праве шансе за развој. Будући да ће употреба ИКТ донети многе промене у свим областима живота, као и да ће вештине из ИКТ постати неопходне за обављање свакодневних активности, потребно је обезбедити равномерну доступност ИКТ. Равноправност у информационом друштву може имати пресудан утицај на будући положај жена и мушкараца.

4.3.2. Посебан циљ: Успостављање родне једнакости и интегрисање родне перспективе у образовање

За постизање потпуног интегрисања принципа родне равноправности у области образовања, које је важно и као полазна основа за промену свести и поимања родних улога и сузбијања родних стереотипа, потребно је деловати кроз реформу образовања у неколико правца, који подразумевају: остваривање потпуног обухвата женске деце у школском систему, а нарочито девојчица из вишеструко дискриминисаних група, као што су Ромкиње, сиромашна деца, деца са посебним потребама, сеоска деца и друго; уграђивање адекватних елемената у школске програме и увођење нових програмских садржаја везаних за ову област; елиминисање стереотипа и предрасуда из наставних програма и уџбеника; изградња капацитета за област родних студија и истраживања, као и кадрова за извођење ове наставе на свим нивоима; повећање утицаја жена на процесе одлучивања у образовању и подстрек женама које се посвећују научном раду.

**Појединачни циљ 1: Равноправан приступ образовању,
уједначавање заступљености оба пола на свим нивоима образовања и у
свим образовним профилима**

Да би се постигли жељени резултати, потребно је радити на подстицању девојчица не само за основно и средње, него и за факултетско школовање, као и обезбедити услове да школовање не прекидају из породичних разлога. Такође је потребно охрабрити их приликом избора занимања, да се опредељују како према личним склоностима и без утицаја стереотипа, тако и да имају јасне информације о перспективама у будућој каријери.

Активности

1) Увођење мера позитивне акције за мање заступљен пол приликом конкурса за пријем на студије, програме стипендирања и превазилажење родних стереотипа приликом избора занимања

Стимулисати, путем посебних мера позитивне акције за мање заступљен пол, превазилажење родних стереотипа приликом избора занимања и уписа у школе и на факултете, обезбедити посебне стипендије за мање заступљен пол у школама и на факултетима, подстицати и на друге начине укључивање жена у школовање, обезбедити адекватну помоћ за избор професионалне оријентације.

Овим мерама повећаће се број девојака на школовању и подстаћи ће се да не напуштају школовање; побољшаће се могућности даљег напредовања у животу уколико се избор занимања врши уз професионалну процену личних способности, као и перспективе појединих професија; смањиће се јаз и подела на „мушка” и „женска” занимања и сузбити стереотипи везани за „мушке” и „женске” послове.

2) Подстицајне мере ради повећања учешћа жена у коришћењу ИКТ

Помоћи женама да схвате значај и неопходност поседовања знања и вештина за коришћење ИКТ, као и да се ослободе страха од нових технологија. Подстаћи отварање интернет пунктова лакше доступних женама. Организовати семинаре и радионице из ИКТ за учитељице и наставнице у основним и средњим школама, које ће моћи да преносе знање и вештине ИКТ на девојчице и друге жене из локалних средина.

3) Развој система доживотног образовања

Накнадно образовање и учење током целог живота, које треба да постану део нормалних образовних процеса, учинити приступачним за жене, и охрабрити их да учествују у њима. Приликом организовања мреже коришћења електронских инфотека и библиотека, као и других програма, узети у обзир њихову доступност за жене, како просторно, тако и временски.

4) Промоција научница и укључивање родне перспективе у науку

Подстаћи жене да се баве науком и научним радом; помоћи им да се определе за научну и универзитетску каријеру, увођењем мера позитивне акције за најбоље студенткиње како би наставиле са последипломским студијама, научним и истраживачким радом. Охрабрити учешће жена на научним скуповима, омогућити им погодности за студијске боравке и усавршавања. Препоручити квоте за мање заступљен пол у раду стручних и научних друштава, као и организационих и редакцијских одбора.

Промовисати проучавање питања рода и положаја жена кроз посебне научне програме, подстицати укључивање сазнања о родним односима у различите научне дисциплине укључујући све који се баве питањима рода и једнаких могућности.

Појединачни циљ 2: Јачање капацитета образовног система укључивањем родне перспективе у образовање

Да би се спровеле реформе у образовном систему које би довеле до промене од традиционалистичко-патријархалног модела ка модерном поимању родне равноправности и родних улога, потребно је ојачати капацитете у самом систему. Променом наставних програма и садржаја, обуком наставног кадра на свим нивоима, обезбедиће се подршка за нову концепцију укључивања мање заступљеног пола у вођење политике образовања.

Активности

1) Развијати родно сензитивне, антидискриминаторне и секуларне програмске садржаје и родно осетљив језик на свим нивоима образовања, укључујући и студије рода

Спровести родну анализу школских предмета и школског градива, како би се избегли родни стереотипи и анахрони приступи, обогатити школски програм садржајима који се односе на женски допринос цивилизацији, нарочито кроз историју и културу. Промовисати концепт родне равноправности и значај женских људских права кроз предмет Грађанског васпитања. Увести употребу родно осетљивог језика у школске програме, покренути питање стандардизације језика у институцијама, програм за редовне студије рода на заинтересованим факултетима и помоћи укључивање студија рода у систем високог школства.

2) Израдити програме континуирана обуке наставног особља за увођење родне перспективе у образовање

Обезбедити семинаре о родној равноправности за наставно особље у основним и средњим школама, како би избегли традиционалне стереотипе и имали знања да пренесу нови концепт својим ђацима. Развијати свест о важности несексистичког предшколског и школског образовања и нестереотипног приступа родним улогама. Промовисати модел родне равноправност као један од кључних предуслова за остваривање људских права и развој демократије.

3) Повећати број жена на местима одлучивања у образовном систему и на управљачким функцијама у институцијама образовања

Подстаћи веће учешће жена и њихов избор у различита тела која доносе одлуке у систему образовања, посебно у високошколским установама где је њихово учешће знатно мање него у основним и средњешколским установама; препоручити механизам за обезбеђивање адекватне заступљености у научно-наставним већима, на институтима, као и у Националном просветном савету и Националном савету за високо образовање.

4) Изградња и увођење стандарда антидискриминаторних и родно осетљивих процедура у образовном процесу; превенција и сузбијање сексистичког понашања у образовним институцијама

Израдити кодексе понашања за наставно особље и за ђаке према стандардима поштовања родне равноправности; промовисати модел истинског партнерства и узајамног уважавања између девојака и младића, који ће помоћи и у промени родних стереотипа и улога и у приватном животу; организовати кампање против сексизма, мизогиније и насиља над женама, санкционисати такво понашање у образовним институцијама.

Појединачни циљ 3: Уклањање родних неједнакости у образовању вишеструко дискриминисаних група

Неједнакост у образовању посебно погађа вишеструко дискриминисане групе, у оквиру којих су девојчице угроженије од дечака. Та разлика у образовању и недостатак адекватног школовања касније онемогућава једнаке шансе у запошљавању, и ствара и продубљује социјалне разлике како у односу на остало становништво, тако и у оквиру поменутих група, те знатно повећава ризике за сиромаштво жена међу њима. Недостатак образовања код ових жена доводи и до непознавања њихових основних људских права, па тако и немогућности да их остварују, и доводи их у вишеструко неравноправан положај у друштву.

Активности

- 1) Спровођење истраживања према полу о узроцима превременог напуштања школовања

Неопходно је спровести систематско и научно истраживање о овом проблему, јер не постоје поуздани подаци о осипању деце из школа, а тај феномен има бројне негативне последице. Такво истраживање би дало тачан увид која деца из којих категорија су угрожена, те би се могле предузети мере да се превентивно делује на смањење ове појаве, што је значајно за образовни ниво и могућност запошљавања женске деце.

Приликом прикупљање података разврстаних по полу у вези са образовањем, посебну пажњу обратити на могуће разлике у односу на урбане и руралне средине и етничку припадност.

- 2) Предузимање мера позитивне акције за превазилажење неједнакости у приступу образовању и примени посебних програма допунског образовања

Обезбедити додатне програме стипендирања и помоћи за девојчице из вишеструко дискриминисаних група, бесплатне уџбенике и друга учила; организовати по потреби допунску наставу као помоћ при савлађивању градива; организовати курсеве за образовање одраслих жена како би надокнадиле пропусте у школовању и стекле квалификације потребне за запошљавање; планирати подстицајне мере приликом уписа у средње школе и на факултете за девојке из вишеструко дискриминисаних група.

- 3) Уклањање родне неједнакости и искорењивање неписмености у Републици Србији

Основно образовање у Републици Србији је обавезно за све. Остваривање универзалног основног образовања јесте и један од Миленијумских циљева развоја у Републици Србији, да би до 2015. године сви дечаци и девојчице требало да имају основно образовање. Међу неписменима у Републици Србији има 51,68% жена, а постоје велике разлике у односу на старосне категорије и у односу на градске и сеоске средине. Потребно је обезбедити додатне програме писмењавања, нарочито за жене преко 50 година старости, за Ромкиње и за жене из неразвијених сеоских подручја.

- 4) Повећање броја жена оспособљених за примену ИКТ, посебно у мање развијеним и сеоским срединама

Охрабрити жене, посебно Ромкиње, сеоске жене и старије жене, да користе ИКТ.

Организовати курсеве за употребу ИКТ за жене из вишеструко дискриминисаних група; обезбедити одговарајућу опрему за приступ ИКТ у њиховој средини, посебно у руралним срединама, као и приступ за жене са посебним потребама. Обезбедити доступност уџбеника и литературе за ИКТ, а размотрити и повољније услове за набавку личних рачунара за жене из ових категорија.

Носиоци активности:

Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права, Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство за телекомуникације и информационо друштво, покрајински органи и органи јединица локалне самоуправе, удружења.

Рок: Континуирано

***4. Побољшање здравља жена
и унапређивање родне равноправности
у здравственој политици***

4.4. Побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици

4.4.1. Опис стања

Последње деценије двадесетог века становништво Републике Србије било је изложено економској кризи, ратним дејствима на просторима бивше Југославије, популационим губицима, санкцијама и НАТО бомбардовању, што су све фактори високог ризика по здравље становништва. Здравствено стање су угрожавали и раширени ризични стилови понашања, немар према животној средини и њено загађење, сиромаштво и незапосленост као последице дуготрајне економске кризе.

Због истих фактора, дошло је и до кризе у систему здравствене заштите становништва, тако да су на жене деловали и додатни специфични фактори ризика, услед њиховог повећаног оптерећења и одговорности, при чему је терет бриге и старања о болеснима пребачен углавном на њих. Са различитим појавама корупције у здравству, неједнакост у остваривању права на квалитетну здравствену заштиту посебно је погађала жене из вишеструко дискриминисаних група.

Хроничне масовне незаразне болести, као што су кардиоваскуларни проблеми, малигни тумори, болести исхране и метаболизма, опструктивне болести плућа, повреде, тровања и поремећаји менталног здравља већ дужи период доминирају у националној патологији женског здравља. Међу узроцима умирања жена на првом месту су болести срца и крвних судова, од којих умире 60,8% жена, а затим малигне болести као узрок смрти 16% жена. Следе болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма, болести система за дисање, органа за варење и последице деловања спољних фактора. Међу болесницима од ХИВ/АИДС синдрома је приближно трећина жена.

Здравствено стање жена је додатно угрожено и трудноћом, порођајем, материнством с једне, и економском зависношћу и неодговарајућим мерама безбедности и здравља на раду, у саобраћају и код куће, са друге стране. 21% жена изложено је сталном стресу. Као додатни фактор лоше утичу и ризични стилови понашања, који укључују пушење које је раширено код 33,6% жена, неправилна исхрана која доводи до гојазности и других поремећаја, као и недовољна физичка активност, пошто се мање од 25% жена бави рекреацијом или спортом. Жене не поклањају довољну пажњу превенцији, јер на пример свега 6,3% жена годишње посети гинеколога, учесталост абортуса је веома висока, а коришћење контрацептивних средстава ниско.

Бар два основна узрока умирања и разбољевања жена (кардиоваскуларне и малигне болести) могу се спречити мерама примарне превенције (промоција здравља, развијање здравих стилова живота и др.) и мерама секундарне превенције (рано откривање болести, нарочито болести репродуктивних органа, и др.) Зато у програмима здравствене заштите жена приоритет треба дати мерама промоције здравља и превенције болести.

Мора се обратити посебна пажња на процене здравствених потреба жена, а нарочито проблем представља очување здравља жена из вишеструко дискриминисаних група. Стога главни принципи треба да буду постизање праведности, односно друштвени модел који ће укључити мере и активности за смањење неједнакости у здрављу; поштовање различитости, будући да се потребе сваке жене разликују зависно од фактора као што су социјално-економски и културни миље, религија,

животно доба, физичке и менталне способности, сексуални идентитет; повећање доступности како би жене оствариле права у погледу услуга одговарајућих служби и информација, у средини која би требало да препозна њихове потребе и обезбеди приватност, поверљивост информација и сагласност за све интервенције које се односе на њихово здравље; холистички приступ који подразумева свеукупност физичких, психичких и социјално-економских аспеката здравља током целог живота и интегрисан приступ свих релевантних друштвених фактора у планирању и примени мера и активности намењених очувању и унапређивању здравља жена.

4.4.2. Посебан циљ: Очување и унапређивање здравља жена и остваривање родне равноправности у здравственој политици

Да би се постигли жељени резултати у погледу здравственог стања женске популације, а што је посебно важно и због потребе да се омогући повећање наталитета у Републици Србији, мора се радити и на примарној и на секундарној здравственој заштити, а мора се радити и на промоцији здравих стилова живота, бављења рекреацијом и другим физичким активностима, као и на развоју женског спорта. Потребно је обезбедити активно учешће жена у одлучивању о сопственом здрављу, односно планирању, обезбеђивању и преиспитивању здравствених услуга што је необично важно за стварање квалитетног, праведног и одговорног система здравствене заштите. Зато је потребно обезбедити женама приступ поузданим и тачним информацијама и равноправно учешће у телима која одлучују о развоју здравствене политике.

Појединачни циљ 1: Очување и унапређивање општег здравља жена

Опште здравље женске популације јесте суштинско питање и елементарни услов за квалитет живота жена. Женско здравље одражава се на укупно здравље становништва и на његову добробит, а посебно је важно и за популациону политику. Зато се мора обезбедити како примарна тако и секундарна здравствена заштита, односно превенција, мрежа саветовалишта и основних здравствених услуга, а затим и посебни, специфични и високо-специјалистички третмани.

Активности

1) Превенција и смањивање фактора ризика по здравље жена

Припремити програме за превенцију и смањивање фактора ризика као што су пушење, неправилна исхрана и физичка неактивност; промовисати правилан начин исхране редовно бављење физичким активностима; радити на превенцији и раном откривању шећерне болести; обезбедити услове за сигурно материнство и смањивање стопе матерналне смртности.

2) Превенција злоупотреба дрога, алкохола и лекова

Промовисати принципе здравог живота кроз средства јавног информисања и у школама; водити редовне кампање против пушења, конзумирања алкохола и опојних дрога; смањити стопу алкохолизма и проценат особа женског пола међу регистрованим наркоманима; смањивати злоупотребу лекова и подстицати редовно бављење физичким активностима; направити програме социјалне и психолошке подршке за жене које злоупотребљавају дроге, алкохол и лекове.

3) Унапређење менталног и емоционалног здравља, укључујући и посебне програме намењене адолесценткињама

Формирати програме за подршку и очување емоционалног и менталног здравља жена, укључујући и адолесценткиње; развити мрежу доступних саветовалишта, СОС телефона, као и група за узајамну помоћ и солидарност; направити програме социјалне и психолошке подршке ментално оболелим женама.

4) Подстицање развоја и јачање група самопомоћи за оснаживање жена за преузимање одговорности за сопствено здравље

Подстаћи организовање и рад група самопомоћи за оснаживање жена у преузимању одговорности за сопствено здравље; установити базу података о удружењима грађана које се баве овим активностима; организовати групе за размену искустава и подршку у току лечења и током опоравка од болести; омогућити веће учешће жена у формулисању програма и пројеката на нивоу локалне заједнице.

**Појединачни циљ 2: Обезбеђивање доступности
квалитетне здравствене заштите за жене,
посебно за жене из вишеструко дискриминисаних група**

Препознавање различитости потреба жена с обзиром на околности у којима живе јесте суштинско када се ради о уважавању неједнакости у оквиру здравља и добробити жена. Здравствене службе и програми намењени женској популацији и њиховој добробити морају да буду адекватни и да осигурају прихватање и разумевање друштва и заједнице узимајући у обзир старосну доб, услове живота, културу, ограничења и сексуалност.

Активности

1) Прилагођавање службе примарне здравствене заштите потребама корисника

Развити одговарајућу мрежу службе примарне заштите како би била подједнако доступна свим корисницама; поједноставити процедуре коришћења здравствених услуга и прилагодити радно време, распоред амбуланти и осталих здравствених установа како би одговорило на различите потребе корисница; организовати систем саветовалишта, телефонских и on-line саветовалишта за пружање савета и информација о здравственим проблемима.

Формирати мобилне тимове за рано откривање обољења и стања код Ромкиња, избеглих и интерно расељених жена, жена у сеоским срединама и удаљеним подручјима; едуковати ове жене о важности очувања сопственог здравља и њиховим правима и могућностима у оквиру здравственог система; радити на побољшању животних услова и стандарда опште хигијене код жена које имају отежане услове за то.

2) Обезбеђивање доступности квалитетној здравственој заштити вишеструко дискриминисаних група

Извршити техничку адаптацију објеката у циљу несметаног приступа здравственим установама жене са инвалидитетом, укључујући и прилагођеност тоалета за коришћење. Опремити посебне гинеколошке ординације са специјалним столовима у већим здравственим установама; убрзати набавку и добијање савремених справа и помагала за жене са инвалидитетом и омогућити њихову чешћу замену за нова.

3) Законско уређивање механизма за остваривање, поштовање и заштиту људских права и права пацијенткиња

Обезбедити у целокупном систему здравствене заштите поштовање права жена на приватност и поверљивост информација, и право на слободно одлучивање о медицинским процедурама и интервенцијама које се односе на њено здравље; едуковати здравствене раднике о правима пацијената, обезбедити доступност услуга заштника права пацијената; обезбедити информације о правима пацијената оглашавањем на видним местима у здравственим установама, штампањем материјала и објављивањем тих информација у медијима.

Појединачни циљ 3: Унапређивање репродуктивног здравља жена

Обољења репродуктивних органа и сексуално преносиве болести чине 20% болести код жена. Репродуктивно и сексуално здравље је важно за сваку особу у сваком периоду живота.

Активности

1) Организовање раног откривања карцинома грлића материце и дојке

Организовати редовне и систематске здравствене прегледе и учинити доступним тестове за рано откривање ових болести; водити јавне кампање за објашњавање важности за спровођење превентивних мера и значај раног откривања малигних обољења за успех у лечењу истих.

2) Обезбеђивање квалитетне услуге за планирање породице и лечење неплодности, смањивање учесталости абортуса и промоција безбеднијих метода за планирање породице, смањивање малолетничких трудноћа и матерналне смртности

Обезбедити доступна и сигурна контрацептивна средства и повећати проценат жена које их користе; примењивати најсавременије методе за лечење неплодности, укључујући и вештачку оплодњу; развијати саветовалишта за репродуктивно здравље, посебно младих и адолесцената у којима би они стицали знање и вештине за безбедан секс и одговорно родитељство.

3) Превенција ризичног сексуалног понашања и смањивање учесталости сексуално преносивих инфекција; оснаживање младих за одговоран однос према сексуалности и репродуктивном здрављу; промовисање родних односа и сексуалног здравља заснованих на узајамном поштовању, једнакости и одговорности.

Водити јавне кампање о потреби заштите и коришћењу контрацепције, а посебно кондома као начина превенције појаве сексуално преносивих инфекција; стимулисати оснивање и коришћење служби, базираних на ИК технологијама, за добијање савета и информација о здравственим проблемима; организовати предавања о планирању породице и одговорном односу према сексуалности; подстицати младе да развијају узајамне односе на бази истинског партнерства и узајамног поштовања.

4) Промовисање хуманијег приступа порођају и обезбеђивање сигурног материнства

Уводити нове савремене методе и технике у поступак порођаја, са циљем елиминисања застарелих болничких протокола и развојем здравствених установа пријатељски оријентисаних према мајци и бебама, смештајем новорођенчета поред мајке током боравка у болници. Дати могућност за присуство партнера на порођају, развијати алтернативне приступе порођају као што су амбулантни порођај и порођај код куће, организовати вежбе за безболни порођај. Формулисати програме за едукацију мајки и очева и старатеља о адекватним начинима бриге и старања о деци.

5) Побољшање квалитета живота жена у менопаузи

Обезбедити женама у менопаузи коришћење одговарајућих програма и услуга са терапијом која олакшава њихове тегобе и санира последице по здравље, као што су остеопороза, психичке тегобе, кардиоваскуларне тегобе и друго.

Појединачни циљ 4: Јачање капацитета здравствене заштите увођењем родне димензије у систем

Активно учествовање у планирању, обезбеђивању и преиспитивању здравствених услуга необично је важно за стварање квалитетног, праведног и одговорног система здравствене заштите. Развијање партнерства између жена и давалаца здравствених услуга.

Активности

1) Развијање истраживања, документације и статистике о равноправности полова у области здравља и укључивање родно сензитивног знања и нових сазнања из области женског здравља

Спровести вођење родно разврстаних евиденција и прикупљање података из здравствених институција; подстаћи истраживања, процене и евалуације које препознају различита искуства и специфичне потребе жена, како би се обезбедиле на њима засноване делотворне здравствене услуге за жене.

2) Континуирана обука здравствених радника за увођење родне димензије у здравствену праксу и промовисање Европске повеље о правима пацијената

Успоставити едукацију здравствених радника о родној равноправности и о адекватном поступању које обезбеђује поштовање родне равноправности; уграђивати модерна сазнања из науке о роду у наставне програме за здравствене раднике.

3) Укључивати родну димензију у професионалне и етичке кодексе и увођење родно сензитивних здравствених процедура

Уважавати научно засноване родне анализе у области медицинских и сродних наука, научних знања о различитим потребама корисница и поштовање разлика између и унутар родова; уградити обавезно поштовање родне димензије у све здравствене процедуре и припремити родно сензитивне елементе за све кодексе из области здравства.

4) Укључивати родни аспект у формирање јединственог информационог система у области здравља

Установити базу података о свим здравственим установама које пружају услуге намењене женама, као и базу података о удружењима која реализују пројекте и програме у области здравствене заштите жена на основу које би се стекао увид у активности јавног и цивилног сектора и остварила боља координација у реализацији и финансирању њихових активности.

Појединачни циљ 5: Повећање учешћа жена у одлучивању о здравственој политици

Повећање учешћа жена у креирању здравствених програма и одлучивању о здравственој политици, представља пут ка уградњи специфичних женских потреба и интереса у систем здравствених услуга. Успостављање механизма за укључивање и подршку удружења, посебно женских, професионалних група и других тела који раде на побољшању здравља жена у процесе доношења одлука и креирање програма и активности намењених унапређивању здравља жена, обезбеђује адекватно уважавање родних аспеката у области здравства.

Активности

1) Повећање учешћа жена на руководећим местима и у управљачким телима здравствених установа и увођење процедура које обезбеђују учешће у одлучивању о здравственој заштити на свим нивоима

Подстаћи веће учешће жена и њихов избор у различита тела која доносе одлуке у здравственом систему. Подржати жене да напредују и остваре каријеру у медицинским наукама и медицинским установама; повећати проценат жена специјализаната и жена на руководећим положајима у државним и приватним здравственим институцијама

2) Подстицање мултисекторског приступа и укључивање удружења, професионалних организација и здравствених установа у креирање здравствене политике

Развијати мултисекторски приступ и подстицати сарадњу са свим релевантним чиниоцима који одлучују о женском здрављу. Развити мрежу удружења чији би задатак био побољшање координације и сарадње у домену женског здравља и права жена.

**Појединачни циљ 6: Повећање учешћа жена
у спортским активностима, омасовљавање женских спортских организација
и давање равноправног значаја женама у спорту**

У омасовљавању физичке културе, женски спорт има кључно место. Бављење спортом ради рекреације обезбеђује очување физичке кондиције и доброг здравља, а постизање врхунских резултата у спорту промовише жене као успешне и способне. Стога је веома важно да се са редовним упражњавањем адекватних физичких активности почне у најранијем добу, ради правилног раста и развоја девојчица, као и да се те активности одрже што дуже и у познијем животном добу, ради очувања здравља и виталности.

Активности

1) Промоција спорта, рекреације и физичких активности жена као пожељног модела живота корисног по здравље

Промовисати путем средстава јавног информисања и јавних кампања бављење спортом као пожељан модел за здрав живот; обезбедити услове за бављење спортом, рекреативним и физичким активностима при школама и у локалним срединама; отворати мале спортско-рекреативне центре доступне свим заинтересованим женама; едуковати инструкторе за рекреативно и за терапеутско вежбање.

2) Изједначавање услова за бављење спортом (масовним и врхунским) и једнако вредновање спортских резултата жена и мушкараца

Подржати оснивање и рад женских клубова и женских секција у спортским друштвима; изједначити услове за тренирање и за такмичење спортиста и спортисткиња; изједначити награде и вредновање резултата у мушком и женском спорту; популарисати у медијима и за ширу јавност женски спорт, спортске манифестације и такмичења у којима учествују жене; промовисати спортове погодне за женско здравље и за правилан физички развој девојчица.

3) Обезбеђивање равноправне заступљености жена на свим позицијама одлучивања у спорту и у спортским организацијама

Прописати учешће припадника мање заступљеног пола у спортским савезима, комитетима и управним одборима, а по узору на документа Међународног олимпијског комитета; повећати проценат заступљености жена у управама спортских друштава и клубова; обезбедити адекватно учешће жена у доношењу одлука о развоју женског спорта; подстаћи жене да се баве тренерским и другим активностима везаним за спортске делатности.

Носиоци активности:

Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права, Министарство здравља, Министарство омладине и спорта, покрајински органи, органи јединица локалне самоуправе и удружења.

Рок: Континуирано

5. Превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава

4.5. Превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава

4.5.1. Опис стања

Насиље над женама је резултат неравнотеже моћи између жена и мушкараца која доводи до озбиљне дискриминације жена, и у оквиру друштва и у оквиру породице. Оно представља кршење људских права, чија сама природа лишава жене њихове могућности да уживају основне слободе, често оставља жене рањивим за даље злостављање и представља велику препреку у превазилажењу неравноправности између мушкараца и жена у друштву.

Насиље према женама је сваки акт родно заснованог насиља, који резултира или може да има за последицу физичку, психичку или сексуалну повреду или патњу жене, укључујући претње таквим радњама, ограничење или произвољно лишење слободе, без обзира да ли се дешава у сфери јавног или приватног живота. Насиљу су посебно изложене жене из маргинализованих и вишеструко дискриминисаних група (Ромкиње, жене са инвалидитетом, избегле и расељене жене, жртве рата, жене које живе у истополним заједницама, жене са психички измењеним понашањем, жене зависне од алкохола, дроге и медикамената, жене са ХИВ/АИДС вирусом, хроничне болеснице, мигранткиње, сиромашне жене, женска деца, старице, жене из сеоских средина и друге вишеструко дискриминисане групе).

Због разорних последица које изазива, насиље над женама једна је од основних препрека за хармоничан, хуман и демократски развој друштва. Протеклих деценија донет је низ међународних докумената и препорука, којима се указује да је дужност државе да јасно дефинише поједине облике насиља над женама, и да изгради ефикасне и делотворне инструменте за заштиту жена од насиља, да заштити право на живот, слободу и личну сигурност жена; да спречи насиље, без обзира где се оно догађа, а да женама које су преживеле насиље пружи свеобухватну правну заштиту, социјалну и економску помоћ и подршку ради изласка из ситуације насиља и ублажавања штетних последица које је оно изазвало.

Не постоје прецизни подаци о обиму и распрострањености насиља над женама у нашој земљи. Већина података обезбеђена је захваљујући истраживањима невладиног сектора и они показују да је овај вид насиља веома раширен, чему су, поред патријархалног односа међу половима, допринели и тешка економска криза, избеглиштво, расељавање, ратно окружење, као и процеси ретрадиционализације. Најчешћи видови насиља над женама у Србији су насиље у породици или партнерском односу, сексуално насиље над женама и трговина женама.

Према овим истраживањима, скоро свака друга жена доживи неки облик психичког насиља у породици, свака трећа жена доживи физички напад од неког члана породице, док се свакој четвртој прети насиљем. У преко 92% случајева починилац је био супруг или партнер са којим жена јесте или је била у браку или партнерској заједници. Породично насиље, осим широке распрострањености, карактеришу још и дуготрајност и континуитет у испољавању.

Лично искуство сексуалног злостављања или узнемиравања претрпела је свака осма адолесценткиња, а две трећине њих описало да је су им познати случајеви из непосредне околине. Како је у истраживањима велики проценат жена које одбијају да одговоре на питања, и како су евиденције које се воде у установама за то задуженим често непотпуне, може се са сигурношћу рећи да је „тамна бројка”, односно обим насиља које није пријављено ни евидентирано, и већа.

Последњих година дошло је до позитивних помака на законодавном плану, усвајањем Кривичног законика и Породичног закона, као и Устава Републике Србије из 2006.године, али и даље постоје озбиљни проблеми и недостатак капацитета за примену законских прописа и других мера. Казнена политика према починиоцима насиља је блага, и постоји велика неуједначеност у примени законских прописа. Још увек није довољно развијен адекватан систем за спречавање насиља и за пружање одговарајуће психосоцијалне и правне помоћи и подршке женама жртвама насиља. Посебни проблеми изражени су у превенцији и заштити од насиља над припадницама вишеструко дикриминисаних група, које имају повећан ризик од виктимизације.

Трговина женама и децом, као облик организованог криминала, вишеслојан је и комплексан социјални проблем, који захтева примену свеобухватних и ефикасних мера на плану превенције и сузбијања. У овој области, у институцијама система, дошло је до мултисекторског повезивања, али је потребно појачати напоре и формирати прецизније критеријуме за идентификацију жртава, и оснажити активан приступ.

Систем заштите жена од насиља организован је преко ресорних министарстава, у којима су непосредно ангажовани центри за социјални рад, полиција, судови и тужилаштва, као и здравствене установе. Упркос позитивним помацима, главни проблеми у систему су недостатак капацитета, међусобна неповезаност и непостојање уједначених стандарда поступања. Подршку женама жртвама насиља још увек претежно обезбеђују удружења, а недостају програми за превазилажење траума и опоравак жртава, као и програми рехабилитације, односно ресоцијализације за жртве, да би им се омогућио нормалан и самосталан живот, као и програми мера за починиоце, како би се преваспитали и престали насилно да се понашају.

Иако се насиљу над женама даје све више простора у средствима јавног информисања, најчешће преовлађује сензационалистички приступ, нема поштовања приватности и достојанства жртве, а родна димензија насиља је маргинализована. Удружења су водила низ кампања против насиља, са циљем да информишу ширу јавност о овом проблему, да позову државу на одговорно деловање, и да оснаже жене у коришћењу својих права. Неопходно је да се обезбеди промена јавне свести, широка подршка јавног мњења за борбу против свих облика насиља и да се насиље учини друштвено неприхватљивим у сваком погледу.

Неопходан елемент у борби против насиља над женама је сарадња свих чинилаца који имају удела и могу допринети успеху у овој области. Потребно је спроводити мултисекторски приступ и успоставити повезаност између релевантних институција и на националном и на локалном нивоу, а потребно је постићи блиску сарадњу са цивилним сектором, односно удружењима .

4.5.2. Посебан циљ: Превенција и сузбијање свих видова насиља над женама и обезбеђивање свеобухватног система заштите за жене жртве насиља

Да би се обезбедио успех у превенцији и сузбијању насиља над женама, мора се приступити, како унапређивању нормативног оквира и његовом усаглашавању са потребним међународним стандардима, тако и јачању капацитета система заштите жртава од насиља и умрежавању свих организација које се тиме баве, а затим извршити реформу у прикупљању података и вођењу документације, спровођењу истраживања и анализа. Посебна пажња потребна је како би се постигла промена јавне свести и обезбедила јавна подршка у осуди сваке врсте насиља.

Појединачни циљ 1: Унапређивање нормативног оквира заштите од насиља над женама

Први услов за успешну борбу против насиља над женама јесте добар нормативни оквир, односно одговарајућа легислатива. У овој области постоји низ међународних стандарда, опредељења и полазишта, који се морају уградити у наш законодавни систем. Мора се такође обезбедити доследна примена и у инкриминисању и у кажњавању насиља над женама, као и праћење резултата казнене политике.

Активности

1) Усвајање Националне стратегије за борбу против насиља над женама, која укључује посебне мере за вишеструко дискриминисане групе

Сачинити свеобухватну стратегију за борбу против насиља над женама у оквиру које би се дефинисале како мере превенције, тако и мере заштите за жртве и санкција за починиоце; обезбедити посебне мере као што су законска правила, механизми и процедуре, који су прилагођени појединим видовима насиља, и установити посебна и ефикасна решења за заштиту жена које припадају вишеструко дискриминисаним групама.

2) Реформа законодавства

Размотрити потребу за доношењем посебног Закона о заштити од насиља у породици. Преиспитати казнену политику и запрећене казне и других мера у односу на починиоце насиља. Побољшати решења у Закону о раду, ради заштите од насиља на радном месту и злостављања; усагласити одредбе закона са прихваћеним међународним стандардима.

3) Праћење примене закона

Направити анализу примене Породичног закона и мера заштите предвиђених овим законом; утврдити надлежност и проверити ефикасност механизма задужених за праћење стања у овој области; анализирати казнену политику у овој области и разлике у примени законских прописа како по типу институција, тако и према регионима; сачињавати редовне периодичне извештаје о овом питању; увести систем независног праћења ове праксе од стране цивилног друштва.

Појединачни циљ 2: Јачање капацитета система заштите жена од насиља

Непосредним носиоцима система заштите, односно центрима за социјални рад, полицији, тужилаштву и судовима, и здравственим институцијама морају се обезбедити одговарајући капацитети за рад, зато што, уколико било који од ових сегмената не функционише у складу са својим овлашћењима, није могуће успоставити заштиту ни у једном конкретном случају. Потребно је равноправно укључити цивилни сектор у систем заштите, а посебну пажњу треба обратити на мере превенције, мере рехабилитације и ресоцијализације, као и на заштиту вишеструко дискриминисаних група.

Активности:

1) Израда и усвајање обједињеног протокола о поступању у случајевима насиља према женама у установама социјалне заштите, здравственим, васпитним и образовним установама, у полицији и правосуђу.

Утврдити исте стандарде професионалног рада за све запослене у институцијама социјалне заштите; прикупити све постојеће протоколе за поступање у случајевима насиља над женама и на основу тога донети јединствени обавезујући протокол и обезбедити одговарајуће механизме за његову доследну примену.

2) Континуирана обука запослених у правосуђу, полицији, заводима за извршење заводских санкција, социјалним, здравственим, васпитним и образовним установама и у медијима.

Организовати сталну и темељну едукацију, укључујући и специјализацију, запослених у институцијама заштите, како би се обезбедило адекватно поступање у случајевима насиља; обезбедити одговарајуће просветне кадрове да се едукација о недопустивости насиља уведе у образовни систем; припремити кодекс за извештавање средстава јавног информисања о случајевима породичног насиља.

3) Успостављање и јачање сарадње између институција које се баве женама жртвама насиља на различитим нивоима власти.

Успоставити мреже свих институција које се баве насиљем над женама на локалном нивоу и утврдити начин међусекторске сарадње; успоставити координацију и надгледање ових служби од стране ресорног министарства, уз одговарајућу сарадњу са другим релевантним министарствима.

4) Повећање доступности система заштите женама жртвама насиља, посебно из вишеструко дискриминисаних група

Формирати специјализоване тимове за поједине видове насиља, повећати број склоништа и служби за психо-социјалну и правну подршку; обезбедити њихову доступност свим женама без дискриминације; спроводити систематско информисање јавности о систему заштите жена од насиља, како би жене могле да користе своја права, како би се успоставило поверење у институције заштите и како би жене знале где и од кога да затраже помоћ.

Пратити могућности за доступност склоништа, а такође и критеријуме за прихватање жртава насиља који се користе у сигурним кућама како не би дошло до дискриминације Ромкиња и припадница других осетљивих група.

5) Обезбеђивање буџетских средстава за функционисање система заштите жена од насиља

Спровести истраживање о буџетским импликацијама насиља над женама, укључујући све економске факторе. Одредити тип и обим заштите која би била обавезно покривена буџетским средствима. Законски регулисати намену посебних средстава (од игара на срећу, продаје акцизне робе, нафтних деривата и слично) за заштиту и опоравак жртава насиља.

6) Успостављање и јачање сарадње између релевантних државних органа и удружења

Успоставити и дефинисати сарадњу између служби задужених за заштиту жена од насиља и удружења, нарочито женских, која се баве подршком жртвама насиља; одржавати заједничке састанке и саветовања о питањима насиља над женама, на којима би се дискутовало о мерама и резултатима и договарале будуће активности.

Појединачни циљ 3: Спровођење истраживања и унапређење документације и статистике

Спровођење свеобухватних и систематских истраживања и прикупљање података о распрострањености насиља у породици јесте неопходан услов за припремање и спровођење делотворних законских и политичких мера за његову превенцију и за заштиту жртава. Потребно је имати сазнања о обиму, узроцима и последицама разних видова насиља, као и о учинку заштитних и превентивних мера. Потребно је, такође, дефинисати методологију и истраживачку инфраструктуру, која ће омогућити сарадњу и упоредне анализе у овој области.

Активности

1) Организовање и спровођење научних истраживања о насиљу над женама и систему заштите жена од насиља

Обезбедити подршку квантитативним и квалитативним истраживањима и то на националном репрезентативном узорку; спровести анкету о виктимизацији, о преовлађујућим облицима насиља над женама и о факторима који су повезани са насиљем; спровести истраживање о свим последицама насиља; обратити посебну пажњу на истраживања у овој области везана за вишеструко дискриминисане групе.

2) Унапређивање система прикупљања и обраде података и вођења евиденција, укључујући промене у државној статистици

Унапредити систем административних евиденција и интерног прикупљања података у институцијама заштите кроз увођење једнообразног стандардизованог модела; обезбедити да се у евиденције уносе сви релевантни подаци важни за извођење анализа; нагласити проблеме приликом прикупљања података на терену; укључити програме за прикупљање и обраду података о насиљу над женама у програм статистичких истраживања.

**Појединачни циљ 4: Подизање нивоа свести о насиљу над женама
као друштваном проблему и сузбијање неодговарајућег приказивања жена
жртви насиља у средствима јавног информисања**

Насиље над женама и у породици често остаје на маргинама јавности и не третира се као општедруштвени проблем. Веома је важно обезбедити промену јавне свести и добити подршку широке јавности у борби против свих видова насиља. За то је потребно водити јавне кампање, али и укључити сазнања о штетности насиља у образовне програме. Потребно је усмерити активности на подизању јавне свести како ка доносиоцима одлука, тако и ка средствима јавног информисања која учествују у обликовању јавног мњења, а посебно на младе, да би се формирали у духу толеранције и ненасилне комуникације.

Активности

- 1) Информисање и сензибилисање јавности о узроцима и последицама насиља над женама

Организовати јавне трибине и предавања о проблемима насиља над женама у локалним срединама. Едуковати новинаре и уреднике средстава јавног информисања о проблемима насиља над женама; подстицати исте да се у континуитету и доследно, одговорно и истраживачки баве проблемима насиља над женама уопште и насиља у породици, преиспитујући одговорност државе и поступање служби и професионалаца; промовисати моделе ненасилног понашања и афирмативну политику према вишеструко дискриминисаним групама.

- 2) Увођење знања о проблему насиља над женама у образовне програме на свим нивоима

Увести обавезну едукацију о недопустивости насиља и курсеве за ненасилну комуникацију у формални образовни систем, и то од почетка обавезног школовања па до програма на универзитету, ради правилног формирања ставова код деце и младих; увести програме о људским правима, правима деце и равноправности полова у све нивое васпитно-образовног рада, као и специфичне информације о особама и институцијама које пружају помоћ у случајевима насиља.

- 3) Упознавање јавности о насиљу над припадницама вишеструко дискриминисаних група

Упознати јавност са специфичним положајем жена у вишеструко дискриминисаним групама, које су додатно изложене насиљу; радити на сузбијању праксе малолетничких и уговорених бракова у ромској заједници; обезбедити посебне програме оснаживања за жене жртве насиља из вишеструко дискриминисаних група.

- 4) Сузбијање сензационалистичког извештавања средстава јавног информисања о насиљу над женама, промовисања насиља према женама, негативног приказивања жена, промовисања порнографије и рекламирања проституције

Подстицати средства јавног информисања да промовишу нестереотипно приказивање жена и мушкараца, да усвоје антидискриминациону уређивачку политику; захтевати да приликом извештавања о насиљу поштују достојанство и

интегритет жртве; нагласити обавезу средстава јавног информисања посебно јавног сервиса или имају националне фреквенције да обавезно учествују у кампањама за подизање јавне свести и против насиља; санкционисати промовисање порнографије и рекламирање проституције; високо опорезовати средства јавног информисања који емитују или објављују сексистичке садржаје.

Носиоци активности:

Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права, Министарство унутрашњих послова, Министарство правде и институције правосуђа, Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, покрајински органи, органи јединица локалне самоуправе и удружења.

Рок: Континуирано

***6. Уклањање родних стереотипа
у средствима јавног информисања
и промоција родне равноправности***

4.6. Уклањање родних стереотипа у средствима јавног информисања и промоција родне равноправности

4.6.1. Опис стања

У Републици Србији нема систематизованих званичних података о броју средстава јавног информисања (у даљем тексту: медији) и њихових удружења. Ова област није до сада систематски истраживана из родне перспективе, иако постоје поједина валидна истраживања.

Устав Републике Србије из 2006. године, као и позитивни прописи, санкционишу дискриминацију и према полу, али закони који регулишу рад средстава јавног информисања не обавезују их на несексистичко извештавање и на балансирано представљање мушкараца и жена, нити прописују подједнако учешће мушкараца и жена у уређивачкој политици. У два највећа професионална удружења новинара, основане су женске секције, уводе се професионалне смернице и усвајају добровољни кодекси понашања, подстиче несексистичко представљање родова и покрећу иницијативе за употребу родно сензитивног језика.

У цивилном друштву активно се ради на сузбијању негативног и стереотипног представљања жена, а нека удружења раде и на прикупљању документације која се тиче представљања жена у медијима. У исто време, долази до феминизовања новинарске професије; има све више жена међу новинарима, али не и међу уредницима медија.

Генерално, жене су најчешће или одсутне или приказане на стереотипан начин у јавности. Осим што се појављују у ограниченом броју улога, често нису уопште део медијског садржаја, а када су присутне, онда се чине језички невидљивим, употребом мушког рода за занимања и функције које обављају. Значајно су мање представљене у вестима, ређе интервјуисане и питане за мишљење него мушкарци. Медији у Републици Србији веома ретко указују на велики и значајан допринос жена друштвеном и економском развоју.

У поплави комерцијалних медија, који се воде сензационализмом, жене су углавном приказане као објекти жеље или објекти за гледање. У томе се прелазе све границе коректности. Насилни, понижавајући или порнографски медијски производи имају веома негативан утицај на жене и њихово учешће у друштву. Прикази којима се ојачавају традиционалне женске улоге такође су врло ограничавајући. Такозвани „женски медији” баве се или проблемима физичког изгледа жена, или стереотипним садржајима „за домаћице”. Неке категорије жена су из медија готово изостављене (на пример: старије жене, припаднице мањинских, националних и верских група, жене другачије сексуалне оријентације, жене са инвалидитетом, сеоске жене).

Са ширењем комуникационих технологија, постоји огроман потенцијал да медији дају много већи допринос генералном напретку жена, промовишући родну равноправност, једнаке могућности и партнерске односе између мушкараца и жена, како у сфери политике, тако и у вези приватних ставова и понашања.

4.6.2. Посебан циљ: Успостављање родне једнакости у медијима, уклањање родних стереотипа и елиминисање говора мржње из медија (мизогиније)

Обзиром да медији имају одлучујући утицај на формирање јавног мњења, и да се преко њих рефлектује слика о женама, односно слика коју о родним улогама имају и жене и мушкарци, веома је важно да се жене и њихове активности и потребе приказују на озбиљан и адекватан начин. Потребно је стога охрабрити позитивне тенденције код оних медија који се развијају у правцу родне сензитивности, као и позитивне промене у законодавству и прихватање етичких кодекса у свим новинарским удружењима.

Појединачни циљ 1: Афирмација родно сензитивног медијског деловања

Афирмација родно сензитивног медијског деловања јесте начин да се приступи променама јавне свести и да се јавно заступа равноправност полова као фактор битан за демократске односе у друштву и за коришћење женских потенцијала у развојној политици. Ово треба да утиче на напуштање традиционалистичких образаца, по којима је жени место у кући, или се третира као мушки објекат.

Активности

1) Примена кодекса родне равноправности у медијима

Промовисати приступање новинара и новинских удружења, као и медијских редакција, Кодексу родно осетљивог медијског извештавања. Подстицати новинаре да на коректан и објективан начин говоре и пишу и о женама и о мушкарцима, избегавајући стереотипе и предрасуде.

2) Несексистичка употреба језика

Подстицати употребу несексистичког и родно сензитивног језика у медијима. Поштовати правила српског језика о слагању у роду, броју и падежу; када год за то постоји могућност употребљавати женски род у вези са звањима и занимањима које обављају жене; избегавати изразе и термине који су последица стереотипа и предрасуда о половима; елиминисати увредљиве изразе према женама, а посебно према вишеструко дискриминисаним групама.

**Појединачни циљ 2: Уклањање родно заснованих стереотипа
и елиминација мизогиније у медијским садржајима,
посебно у случају вишеструко дискриминисаних група**

Комерцијализација медија и потрошачко друштво намећу неодговарајућу слику жене, робујући стереотипима према родним улогама и у медијским садржајима, и у рекламама и оглашавању. Овај третман повремено прераста у мизогинију, што се штетно одражава на положај жена и разумевање женских потенцијала као и женских потреба. Посебно су изражени стереотипи према вишеструко дискриминисаним групама. Ове тенденције је неопходно променити и санкционисати, до мере до које је то у складу са слободом изражавања.

Активности

1) Афирмација жена, женског стваралаштва, женског доприноса у култури, образовању, науци, економији, спорту и другим областима

Подстицати медије да допринесе афирмацији жена, посвећујући адекватну пажњу женама у јавном и политичком животу, пратећи различите области женског стваралаштва, и промовишићи жене које дају пун допринос у култури, уметности и науци, спорту, бизнису и предузетништву. Подстаћи медије да посебну пажњу посвете доприносу жена из вишеструко дискриминисаних група.

2) Континуирана обука медијских посленика за борбу против сексизма и мизогиније и стереотипа заснованих на припадности одређеном полу, сексуалној оријентацији и било ком другом личном својству

Организовати едукацију о родној равноправности за што већи број новинара и уредника; подстицати специјалне медијске садржаје посвећене проблемима у овој области; подстаћи размену програма и садржаја из ове области. Подстаћи сарадњу новинара који се баве овом темом; подстаћи медије да пригодно обележавају датуме значајне за жене и њихова права. Позивати медије да учествују у кампањама у вези родне равноправности и врше промовисање личности које могу да послуже као модел за углед у својим срединама.

3) Подстицање активне улоге медија и медијских агенција у промовисању родне димензије

Охрабрити медије да промовишу вредности и принципе толеранције, недискриминације и међусобног уважавања међу женама и мушкарцима. Утицати на медије да питањима породичног насиља, злостављања жена, трговине људима и секс трафикинга, чије су жртве најчешће жене, прилазе са дужним поштовањем, без сензационализма. Повећати број програма за и од стране жена у циљу да се женске потребе и питања решавају на одговарајући начин. Предложити установљавање награде за допринос ширењу родне равноправности у медијима.

4) Праћење и анализа медијских програма и извештавања, као и јавног оглашавања, и представљање резултата јавности

У сарадњи са удружењима, пратити и анализирати медијске садржаје; организовати јавне и стручне трибине посвећене медијским програмима и извештавањима кад је у питању положај жена или родна равноправност; санкционисати сексистички приступ у јавном оглашавању. Разрађивати, у складу са слободом изражавања, надзорне механизме, укључујући и добровољне, којима ће се промовисати уравнотежено и различито приказивање жена у медијима.

Појединачни циљ 3: Повећање учешћа жена у одлучивању у медијима

Иако је број новинарки, односно жена које раде у медијима и за медије повећан, до мере у којој се може говорити и о феминизовању новинарске професије, мали је број оних које су освојиле уређивачке позиције. При томе, и оне жене које јесу на местима одлучивања у медијима, ретко репрезентују специфичне женске интересе и заступају нестереотипно представљање родних улога у уређивачкој политици.

Активности

1) Предузимање мера позитивне акције за повећање учешћа жена у органима одлучивања у јавним гласилима

Подстицати средства јавног информисања да раде на стварању једнаких услова и могућности за напредак и усавршавање жена и мушкараца запослених у истим; подстицати јавна гласила да раде на стварању услова за једнаку доступност водећих позиција и женама и мушкарцима запосленима у њима; подстицати јавна гласила да креирају атмосферу међусобног поверења, сарадње и коректног односа међу запосленим женама и мушкарцима.

2) Анализирање учешћа жена у процесима одлучивања

Пратити и анализирати број и начин учешћа жена у одлучивању у уређивачкој политици јавних гласила, у органима који имају утицаја на обим и садржај јавних гласила. Редовно информисати јавност о подацима.

Појединачни циљ 4: Систематизација истраживања, документације и статистике о родној равноправности у медијима

Јавна гласила представљају драгоцен извор података и истраживачке грађе. Зато је потребно охрабривати како истраживачко новинарство у области родне равноправности, тако и прикупљање натписа, чланака, часописа, тонских и видео записа који могу да послуже као документа о процесима у друштву и времену у коме су настали, као подаци и грађа за разне врсте истраживања која се тичу статуса и положаја жена, односа између жена и мушкараца, и појединачних женских судбина.

Активности

- 1) Истраживање родне равноправности у средствима јавног информисања

Стимулисати истраживачко новинарство везано за питања положаја жена и родну равноправност; укључити програме о родној равноправности у студије журналистике.

- 2) Оснивање информативно-документационих центара за праћење медијских садржаја о женама

Охрабрити оснивање и рад информативно-документационих центара који би пратили и прикупљали садржаје који се тичу приказивања жена, родне равноправности и положаја жена у јавним гласилима. Подстаћи рад оваквих центара и у погледу праћења рада и вођења документације о новинаркама; омогућити доступност ових информација корисницима за потребе истраживања и анализирања; подржати периодично публикување прегледа квантитета и квалитета информативних садржаја везаних за питања жена.

Носиоци активности:

Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права, Министарство културе, Министарство за телекомуникације и информационо друштво, покрајински органи и органи јединица локалне самоуправе, струковна удружења.

Рок: Континуирано

5. АКЦИОНИ ПЛАН

Акциони план за спровођење ове стратегије, Влада ће донети у року од шест месеци од дана објављивања Стратегије

6. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О5 број 110-488/2009

У Београду, 13. фебруара 2009. године

Влада

Први потпредседник Владе –

заменик председника Владе,

Ивица Дачић, с.р.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ ове стратегије садржан је у члану 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр.55/05, 71/05-исправка, 101/07 и 65/08), којим је утврђено да стратегијом развоја Влада утврђује стање у области из надлежности Републике Србије и мере које треба предузети за њен развој. Уставом Републике Србије („Службени гласник РС” бр.83/06 и 98/06) у члану 15 јемчи се равноправност жена и мушкараца и развој политике једнаких могућности, а у члану 21 став 4 дозвољава се увођење посебних мера ради постизања пуне равноправности лица или групе лица који су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима.

РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Доношењем свог новог Устава 2006. године, („Службени гласник РС” бр.83/06 и 98/06), Република Србија је чланом 15 зајемчила равноправност жена и мушкараца као и развој политике једнаких могућности, а чланом 21 став 4 дозволила увођење посебних мера ради постизања пуне равноправности лица или групе лица који су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима.

Република Србија, као чланица УН, Савета Европе и других међународних организација, и потписница низа међународних докумената који се односе на права жена и родну равноправност, има обавезу да константно ради на изједначавању права и положаја жена и мушкараца, како би им омогућила једнаке могућности у свим областима живота и рада.

Развијање политике једнаких могућности за оба пола, јесте основа битна за унапређење демократије, за политичку и економску стабилност и за стварно партнерство између жена и мушкараца у вођењу послова друштва у коме они раде у условима једнакости и комплементарности, узајамно се обогаћујући својим разликама.

Трансформисано партнерство засновано на равноправности мушкараца и жена, односно принцип равноправне власти и одговорности код куће, на радном месту, у широј државној и међународној заједници јесте услов за човеку окренут одрживи развој. Изградња таквог партнерства тражи непрекидан и дугорочни ангажман, како би жене и мушкарци могли радити заједно у своју корист, у корист своје деце и у корист друштва.

Спровођењем ове стратегије испуниле би се обавезе које наша земља има по Конвенцији УН о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW), а коју је наша земља ратификовала 1981. године, као и препоруке које произилазе из Закључних коментара Комитета УН за елиминацију свих облика дискриминације жена (CEDAW) после подношења Иницијалног извештаја Републике Србије по овој Конвенцији. Спровођење стратегије такође би унапредило процес стабилизације и придруживања Европској унији, која има јасне стандарде и приоритете везане за промовисање једнакости и родне равноправности, садржане у правним тековинама ЕУ (acquis communautaire).

Стратегија је рађена у демократском, симултаном и партиципативном процесу, који је трајао годину дана, уз широко учешће цивилног сектора, и за то време одржан

је низ панела и трибина, као и неколико конференција. Овај процес представљао је допринос сарадњи државних институција и женског покрета, као и допринос подизању јавне свести, повећању видљивости и оснаживању жена у нашем друштву.

Полазни основ за ову стратегију била је Пекиншка платформа за акцију, која представља програм УН за оспособљавање и давање већих овлашћења женама. Ова платформа има за циљ уклањање свих препрека које стоје на путу активном учешћу жена у свим сферама јавног и приватног живота и убрзано обезбеђивање пуног и равноправног учешћа жена у економском, друштвеном, културном и политичком процесу доношења одлука. Питање родне равноправности јесте питање људских права и услов за социјалну правду, као и неопходан и основни предуслов за равноправност, развој и мир.

У оквиру Пекиншке платформе за акцију, обухваћене су области: жене и сиромаштво, образовање и обука жена, жене и здравље, насиље над женама, жене и оружани сукоб, жене и привреда, жене на власти и у одлучивању, механизми за побољшање положаја жена, људска права жена, жене и медији, жене и околина, као и женско дете (девојчица). Усредсређујући се на шест од пекиншких приоритета, кроз ову стратегију обухваћено је оно што је у предстојећем периоду у нашој земљи најпотребније за стварање једнаких могућности за мушкарце и за жене, што не значи да ће остале области остати занемарене.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА И ТРОШКОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

Средства за реализацију мера и активности предвиђених стратегијом обезбедиће се, у складу са могућностима, из буџета Републике Србије. Акционим планом предвидеће се стимулисање издвајања средстава из буџета јединица локалне самоуправе, као и добијање средстава од донатора и међународних партнера.

*Акциони план за спровођење
Националне стратегије
за побољшање положаја жена
и унапређивање родне равноправности
за период од 2010. до 2015. године*

Београд, мај 2011. године

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА ПОБОЉШАЊЕ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА И УНАПРЕЂИВАЊЕ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ ЗА ПЕРИОД ОД 2010. ДО 2015. ГОДИНЕ

УВОД

Влада је донела Националну стратегију за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности у Републици Србији (у даљем тексту: Стратегија) као први корак ка побољшању положаја жена и увођењу родне равноправности („Службени гласник РС”, бр. 15/09). Полазећи од основног задатка Стратегије, да пружи могућности које ће обезбедити израду системских, институционалних и развојних решења за остваривање политике једнаких могућности у различитим аспектима живота жена и мушкараца, припремљен је акциони план за њено спровођење.

Акционим планом за спровођење Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности (у даљем тексту: Акциони план) утврђују се активности које ће се остваривати у периоду од 2010. до 2015. године. Детаљно планирање средстава за спровођење активности извршено је за 2010. годину, а за период 2011 - 2012. године дата је пројекција трошкова.

Акциони план треба да обезбеди заинтересованим органима, организацијама, појединцима и свим другим заинтересованим субјектима да остваре циљеве Стратегије. Акционим планом су прецизно дефинисане улоге и одговорности носилаца реализације, као и институционални механизми који треба да омогуће постизање планираних резултата, а самим тим и остваривања општих стратешких циљева.

За сваки специфичан циљ Стратегије дефинисане су активности, очекивани резултати остваривања предложених активности и индикатори (квалитативни и квантитативни) на основу којих ће се пратити спровођење Стратегије и мерити постигнути резултати.

Посебно поглавље Акционог плана посвећено је систему праћења и евалуације спровођења предложених активности и садржи механизме, облике и начин извештавања за све предложене активности специфичних и општих циљева утврђених Стратегијом.

Акциони план је усаглашен са релевантним стратешким документима које је донела Влада, и то: Националном стратегијом Србије за приступање ЕУ, Стратегијом за смањење сиромаштва, Националном стратегијом привредног развоја Србије за период од 2006. до 2012. године, Миленијумским циљевима, Националном стратегијом за младе, Стратегијом регионалног развоја Републике Србије за период од 2007-2012. године, Стратегијом развоја стручног образовања у Републици Србији, Стратегијом развоја образовања одраслих у Републици Србији, Националном стратегијом за превенцију и заштиту деце од насиља, Стратегијом развоја социјалне заштите у Републици Србији и Националном стратегијом одрживог развоја за период од 2009. до 2017. године. Акциони план је усаглашен и са акционим плановима који прате реализацију усвојених стратегија, као и са Акционим планом за спровођење Националне стратегије за превенцију и заштиту

деце од насиља (2010-2012).

У дефинисању и изради Акционог плана укључени су социјални партнери, као и све релевантне организације, удружења и други актери, како би се различитим приступима омогућило свестрано сагледавање и приликом реализације планираних програма и мера остварили резултати са додатном вредношћу.

Подршку у изради Акционог плана пружио је Фонд за развој Уједињених нација (УНДП) у оквиру свог пројекта: Јачање улоге цивилног друштва у креирању политика и пракси везано за сиромаштво.

1. ПРОЦЕС ИЗРАДЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Управа за родну равноправност, као орган управе у саставу Министарства рада и социјалне политике, била је носилац активности у изради Акционог плана за спровођење Стратегије.

Користећи искуства у изради саме Стратегије, Управа за родну равноправност развила је детаљну методологију за што квалитетнију израду Акционог плана, пошавши од става да је за квалитетан предлог неопходан широк консултативан процес и наставак успешне сарадње између државних органа, цивилног сектора, али и локалне самоуправе. Како је ово први акциони план из области родне равноправности, и како је ово област која се односи на сва министарства и све нивое друштва, кроз процес израде је изграђена мрежа партнера на националном и локалном нивоу, уз јачање сарадње са цивилним друштвом.

Процес израде Акционог плана подржао је УНДП. Формирано је шест радних група у складу са приоритетима дефинисаним Стратегијом: учешће жена у одлучивању, побољшање економског положаја жена, једнако учешће жена у образовању, побољшање здравља жена, борба против сексуално и родно заснованог насиља и представљање жена у медијима. Кроз Форуме за дијалог са цивилним друштвом, којим су јавним оглашавањем позивана цивилна друштва и јединице локалне самоуправе да својим искуством и знањем допринесу изради што кохерентнијег предлога Акционог плана. Овај начин формирања радних група представља новину у односу на израду Стратегије.

Сам процес израде су водиле две координаторке. Чланови радних група – стручњакиње из ове области, активисти и активисткиње из цивилног сектора и локалних комисија за родну равноправност омогућили су активну дискусију о циљевима садржаним у Стратегији и најбољим начинима њихове примене, доприносећи ефикаснијем раду и доносећи свеже идеје.

Тематске групе одржане су у оквиру пет целодневних састанака који су били посвећени дефинисању резултата и показатеља, као и дефинисању активности које воде ка остварењу циљева постављених Стратегијом, у којима су учествовале и координаторке за родну равноправност из свих министарстава и радних тела Владе.

Мишљења свих министарстава су прикупљена закључно са јануаром 2010. године, а затим су све примедбе и предлози разматрани и интегрисани у текст Акционог плана.

2. РЕАЛИЗАЦИЈА ОПШТИХ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА

Стратегија је основа за израду Акционог плана.

У оквиру сваког општег циља у Стратегији дефинисани су дугорочни циљеви који су усмерени на остваривање општег циља. У овом акционом плану су дефинисане активности за сваки дугорочни циљ које директно доприносе остваривању сваког појединачног дугорочног циља, а индиректно, преко дугорочних циљева, доприносе реализацији општег циља. Активности су планиране на временски период од шест година, од 2010. до 2015. године, али се део њих односи и на дугорочан период, после 2015. године. Велики број активности представља почетне активности које тек треба да прерасту у систем или континуирани процес.

2.1. Карактеристике активности по општим циљевима

Стратегија садржи шест општих циљева и десет појединачних циљева. Табела Акционог плана је систематизована према општим стратешким циљевима. У тексту који следи дат је преглед свих очекиваних резултата за сваки стратешки циљ:

2.1.1. Повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање равноправности полова

Овај циљ садржи пет појединачних циљева којима су обухваћени механизми за остваривање права жена да равномерно са мушкарцима учествују у одлучивању.

Предложене активности треба да обезбеде:

- повећање учешћа жена у представничким телима на свим нивоима;
- повећање учешћа жена у извршним органима власти, на руководећим местима, у државној управи и јавним службама;
- институционализација механизма за равноправност полова и активно укључивање у процесе одлучивања;
- стварање предуслова за учешће жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу;
- јачање капацитета институција подизањем свести и знања о родној равноправности у политичком и јавном животу.

За овај општи циљ дефинисано је 46 индикатора.

2.1.2. Побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности

Циљ је развијен кроз четири појединачна циља, који обухватају област непосредног институционалног развоја и треба да обезбеде искорењивање економске неједнакости између мушкараца и жена, увођење политике једнаких могућности и боље коришћење женских ресурса за развој кроз остваривање следећих резултата:

- стварање системских предуслова за политику једнаких могућности у економији;
- подстицање запошљавања, женског предузетништва и samozapoшљавања;
- смањивање економских неједнакости које су последица вишеструке дискриминације;
- јачање капацитета свих актера у привреди и друштву за отклањање родне дискриминације и боље коришћење женских ресурса.

Општи циљ: Побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности има укупно 83 дефинисана индикатора.

2.1.3. Остваривање родне равноправности у образовању

Овај општи циљ садржи три појединачна циља која треба да обезбеде успостављање родне једнакости и интегрисање родне перспективе у образовање. Планирани су следећи резултати:

- равноправан приступ образовању, уједначавање заступљености оба пола на свим нивоима образовања и у свим образовним профилима;
- јачање капацитета образовног система укључивањем родне перспективе у образовање;
- уклањање родних неједнакости у образовању вишеструко дискриминисаних група.

Развијено је 49 индикатора који ће показати остварење резултата овог општег циља.

2.1.4. Побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици

Циљ у великој мери укључује актере из области здравства, треба да обезбеди очување и унапређивање здравља жена и остваривање родне равноправности у здравственој политици и састоји се из шест појединачних циљева:

- очување и унапређивање општег здравља жена;
- обезбеђивање доступности квалитетне здравствене заштите за жене, посебно за жене из вишеструко дискриминисаних група;
- унапређивање репродуктивног здравља жена;
- јачање капацитета здравствене заштите увођењем родне димензије у систем;
- повећање учешћа жена у одлучивању о здравственој политици;
- повећање учешћа жена у спортским активностима, омасовљавање женских спортских организација и давање равноправног значаја женама у спорту.

Општи циљ Побољшање здравља жена и унапређивање родне равноправности у здравственој политици има укупно 103 дефинисана индикатора.

2.1.5. Превенција и сузбијање свих видова насиља над женама и обезбеђивање свеобухватног система заштите за жене жртве насиља

Циљ обухвата четири појединачна циља. Планиране активности су усмерене да омогуће превенцију и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава, а треба да обезбеде:

- унапређивање нормативног оквира заштите од насиља над женама;
- јачање капацитета система заштите жена од насиља;
- спровођење истраживања и унапређење документације и статистике;
- подизање нивоа свести о насиљу над женама као друштвеном проблему и сузбијање неодговарајућег приказивања жена жртава насиља у средствима јавног информисања.

Општи циљ: Превенција и сузбијање свих видова насиља над женама и обезбеђивање свеобухватног система заштите за жене жртве насиља има укупно 87 индикатора.

2.1.6. Уклањање родних стереотипа у средствима јавног информисања и промоција родне равноправности

Планиране активности усмерене су да обезбеде успостављање родне једнакости у средствима јавног информисања, уклањање родних стереотипа и елиминисање говора мржње.

Циљ обухвата четири појединачна циља:

- афирмација родно сензитивног деловања у средствима јавног информисања;
- уклањање родно заснованих стереотипа и елиминација мизогиније у средствима јавног информисања, посебно у случају вишеструко дискриминисаних група;
- повећање учешћа жена у одлучивању у средствима јавног информисања;
- систематизација истраживања, документације и статистике о родној равноправности у средствима јавног информисања.

Општи циљ: Уклањање родних стереотипа у средствима јавног информисања и промоција родне равноправности има укупно 103 индикатора.

3. ПРАЋЕЊЕ, ЕВАЛУАЦИЈА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Овим акционим планом дефинише се оквир за праћење и евалуацију како би се обезбедио квалитет остварења активности и постизања општих и специфичних циљева дефинисаних Стратегијом. Систем праћења и евалуације обухвата све фазе и нивое спровођења Акционог плана и треба да обезбеди информације о напретку и спровођењу дефинисаних активности, као и процену успешности остварених циљева. Кроз обезбеђење повратних информација овај систем је основ за унапређење Акционог плана и редифинисање појединих његових активности, доношење одлука заснованих на чињеницама и подацима, успостављање везе са осталим системима за праћење и евалуацију, координацију свих који учествују у остварењу Акционог плана, као и поделу одговорности за постизање резултата.

Основ за праћење и евалуацију јесте Акциони план у којем су дефинисани индикатори као квалитативни и квантитативни показатељи за мерење и процену остварености планираних активности и циљева.

Предвиђена изградња институционог оквира обезбеђује капацитете на националном и локалном нивоу за праћење, координацију и управљање процесом имплементације. Због међуресорног карактера Стратегије и сложености спровођења Акционог плана и с обзиром да је ово први акциони план из области родне равноправности неопходно је обезбедити сарадњу свих партнера, координацију и проток информација.

Процес праћења и евалуације спроводи се: прикупљањем података, анализом (проценом) података, извештавањем и коришћењем анализе.

3.1. Дефинисање процеса праћења

Праћење је трајна активност на прикупљању података и информација неопходних за мерење остварења циљева Стратегије. Праћење је инструмент за унапређивање остварења Акционог плана кроз процену да ли се планиране активности спроведе у складу са Акционим планом и давање повратних информација.

Основ за праћење спровођења активности и достизање планираних резултата и специфичних циљева јесте систем индикатора који су дефинисани на нивоу резултата сваког појединачног циља, као и на нивоу сваке појединачне активности.

Приликом дефинисања индикатора коришћене су препоруке европских експерата за родно сензитивне индикаторе, као и индикатори дефинисани Миленијумским развојним циљевима и Стратегијом за смањење сиромаштва, као и постојеће базе података (Републички завод за статистику, ДевИнфо). Одговорност за успостављање целовитог и свеобухватног система праћења је на Министарство рада и социјалну политику - Управи за родну равноправност, док ће се само праћење реализовати у зависности на ком нивоу се реализују активности као и од ресорног министарства, организације и други који су одговорни за његово праћење.

Централну улогу у праћењу, координацији и управљању имплементацијом Акционог плана има Министарство рада и социјалне политике - Управа за родну равноправност.

У зависности од врсте и нивоа на коме се реализују активности, Управа за родну равноправност ће директно пратити активности које се остварују на националном нивоу и за чије остварење је надлежна.

Значајну улогу у процесу праћења и прикупљања података имаће комисије за родну равноправност у јединицама органа локалне самоуправе, као и друге организације за родну равноправност и права жена.

Ресорна министарства, као и државни органи и организације су одговорни за постизање резултата и праћење активности за чије носиоце су дефинисани Акционим планом.

За успешно остваривање праћења неопходно је укључивање и свих осталих партнера: органа, организација и удружења.

Са почињањем спровођења започиње и процес праћења. Процес праћења отпочиње утврђивањем почетног стања. Праћење ће се реализовати у редовним временским интервалима у зависности од врсте активности, као и постављених рокова за њихово спровођење.

У зависности од врсте и нивоа на којем се остварују активности, дефинисаће се и методологија праћења.

3.2. Систем евалуације

Сврха евалуације је да се објективно вреднују све фазе и аспекти спровођења Акционог плана: ефикасност спровођења активности, успешност остваривања општих и појединачних циљева као и утицај који су они имали на побољшање положаја жена и унапређење родне перспективе али и на шире друштвене токове.

Евалуација ће се спроводити редовно - једном годишње и користиће се различити извори података, а на основу дефинисаних индикатора у Акционом плану. У зависности од врсте индикатора, процењује се извршење планираних активности, ефекти остварених активности, као и институционалне и законодавне мере.

Редован извор података је званична статистика, али поред ње податке прикупљају, кроз систем праћења и извештавања, и организације и ресорна министарства који реализују активности. Такође, подржаће се и развој алтернативних мрежа за прикупљање података, као и прављење евиденције и умрежавање локалних извора података.

За координацију прикупљања и анализу података одговорно је Министарство рада и социјалне политике - Управа за родну равноправност, а ресорна министарства,

државни и други органи и установе одговорни су за припрему секторске евалуације. Редовну годишњу евалуацију врши Министарство рада и социјалне политике - Управа за родну равноправност. У овим активностима подршку ће пружити координатори за спровођење Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности, чији је један од задатака да развије механизме и алате за праћење, извештавање и евалуацију.

Спољашња евалуација спровођења Акционог плана ће бити реализована од стране експерата.

Препоруке и налази евалуације користиће се за унапређење реализације Акционог плана и биће доступан свим заинтересованим странама.

3.3. Извештавање

Успостављање јединственог система извештавања, кроз дефинисање механизма, динамике, облика и начина извештавања је окосница система праћења и евалуације. У том смислу неопходно је стандардизовати процедуре извештавања, као и формате извештаја који се подносе месечно, квартално и годишње.

За активности које се буду остваривале пројектно, систем извештавања ће такође бити дефинисан.

Министарство рада и социјалне политике - Управа за родну равноправност подноси годишњи извештај о резултатима спровођења Стратегије Влади. Извештаји су засновани на индикаторима за праћење спровођења Стратегије.

Извештај је јаван и објављује се на званичној интернет страни Министарства рада и социјалне политике - Управе за родну равноправност и биће доступан широј јавности.

4. ПРОЦЕС И МЕТОДОЛОГИЈА БУЦЕТИРАЊА АКТИВНОСТИ ПО ОПШТИМ ЦИЉЕВИМА

4.1. Процес планирања буџета при изради Акционог плана

Буџет, који уз дефинисане резултате и индикаторе у Акционом плану, представља основу за праћење и евалуацију остваривања утврђених стратешких циљева и активности. На тај начин, Акциони план са буџетом постаје оперативан документ у процесу имплементације, праћења и евалуације спровођења Стратегије.

Буџетирање Акционог плана по циљевима, активностима и носиоцима је процес који се одвија паралелно са израдом Акционог плана. Он се базира на процени стручњака који су учествовали у изради Акционог плана и стручњака који се баве израдом буџета, односно финансијским аспектима стратешког планирања. Методологија израде буџета се водила критеријумом да буде реалан, финансијски покривен и применљив у пракси на свим нивоима и у свим срединама. Како су исти стручњаци планирали активности и израђивали буџет саме активности, носиоци реализације активности и извори средстава које су носиоци у обавези да обезбеде у току имплементације Стратегије су усаглашени. Поред носилаца који покрећу реализацију активности и обезбеђују финансијска средства, у процесу реализације се појављују и други учесници у остваривању појединих активности из Акционог плана, које, по правилу, ангажују носиоци активности у складу са законском регулативом и за њихов рад обезбеђују се потребна финансијска средства. Учесници у реализацији Акционог плана су најчешће тимови експерата, научноистраживачке и консултантске организације или удружења која се баве родном равноправношћу.

Да би интерактивни процес између учесника у изради Акционог плана био успешан, организована су два консултативна састанка на којима је представљена методологија израде буџета. Након тога, учесници у изради Акционог плана, на основу дате методологије буџетирања, предлагали су одређене елементе за буџетирање, као што су: рокови трајања активности, потребан број извршилаца у процесу реализације појединих активности, врсте трошкова који се захтевају, изворе финансирања (национални, односно преко донација, страних донатора или домаћих дотација, Националног инвестиционог плана и других извора).

4.2. Методологија буџетирања

Израда буџета Акционог плана је извршена по следећим фазама:

- анализа Меморандума о буџету и економској и фискалној политици за 2010. годину, пројекција за 2011. годину;
- систематизација појединачних циљева у оквиру сваког општег циља на бази табеле коју су сачиниле координаторке за израду Акционог плана при Управи за родну равноправност;
- систематизација активности у оквиру појединачних циљева са прегледом носилаца и учесника у реализацији сваке активности;
- буџетирање систематизованих стратешких циљева по активностима, са којима су се сагласили учесници у изради Акционог плана;
- коришћење искустава буџетирања других националних стратегија са сличним стратешким циљевима;
- анализа мишљења и сугестија достављених Управи за родну равноправност;
- израда синтетичких табела буџета Акционог плана по циљевима, носиоцима и учесницима у спровођењу Акционог плана за 2010. годину према врсти и намени трошкова и изворима средстава.

4.3. Осврт на буџет у 2010. години

Укупни пројектовани трошкови за примену Акционог плана у 2010. години износе 149 милиона динара, без средстава за општи циљ борбе против насиља, чије је спровођење у 2010. години у потпуности покривено донацијама. Посматрано по циљевима, издвајају се циљеви економско оснаживање жена и жене у медијима као приоритетни у 2010. години.

Средства за реализацију мера и активности предвиђених Акционим планом обезбедиће се делом из буџета Републике Србије. Такође ће се стимулирати издвајање средстава из буџета локалних самоуправа, од донатора, укључујући и приватни сектор, као и од међународних партнера. За координативну функцију Управе за родну равноправност средства ће се обезбедити из буџета Републике Србије.

5. СКРАЋЕНИЦЕ

ЗВКОВ	-	Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања
ЗУОВ	-	Завод за унапређивање образовања и васпитања
ЗСС	-	Задружни савез Србије
ЗСАПВ	-	Задружни савез Аутономне покрајине Војводине
ИЛО	-	Међународна организација рада
ИКТ	-	Информационо комуникационе технологије
ЈАЗАС	-	Југословенска асоцијација за борбу против сиде
НПС	-	Национални просветни савет
РРА	-	Републичка радиодифузна агенција
РТС	-	Радио дифузна установа Радио Телевизија Србије
СИЕПА	-	Агенција за страна улагања и промоцију извоза
СРЗН	-	Сексуално и родно засновано насиље
Удружења	-	Организације цивилног друштва
УН	-	Уједињене нације
УНДП	-	Развојни програм Уједињених нација
УНИФЕМ	-	Фонд Уједињених нација за жене
УНИЦЕФ	-	Фонд Уједињених нација за децу
СЕДАВ	-	Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена

6. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ПЕРИОД 2010-2015.

Стратешка област: **Повећање учешћа жена у процесима одлучивања и остваривање родне равноправности**

ПОСЕБАН ЦИЉ 1: Остваривање права жена да равномерно са мушкарцима учествују у одлучивању			
Појединачни циљ 1.1	Очекивани резултати	Рокови	
Повећање учешћа жена у представничким телима на свим нивоима	Повећано учешће жена у представничким телима на свим нивоима	30% жена у представничким телима на свим нивоима.	2012. године
	Укључивање одредаба за равноправном учешћу жена у изборне законе и пословнике Народне скупштине, Скупштине Аутономне покрајине Војводине и скупштина територијалних јединица локалне самоуправе	Број предложених и прихваћених измена и допуна закона и пословника	Крај 2010. године
	Укључивање одредаби о постипацијим мерама за политичке странке које на својим листама имају више од 30% жена и које су након избора имале више од 30% мање заступљеног пола у представничким телима у Закон о финансирању политичких странака	Број предложених измена и допуна закона Број прихваћених измена и допуна	Март 2011. године
	Системски приступ доносиоца одлука у политичким странкама у спровођењу и поштовању равноправности полова а у складу са међународним документима из области родне равноправности.	Постојање смерница	Крај 2010. године
	Повећан капацитет доносиоца одлука у државној управи у спровођењу и поштовању родне равноправности	Постојање смерница и контролних листа за доносиоце одлука у државној управи	Јун 2011. године
	Уједначен систем извештавања о напретку у политици једнаких могућности	Број извештаја политичких странака о спровођењу политике једнаких могућности	Јун 2011. године
	Оснажени лидери политичких странака у вези са применом међународних докумената, Конвенцијом УН о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW) и са препоруком Савета министара Савета Европе	Број одржаних семинара	Јун 2011. године
	Постојање статистичких података о женама у политичком и јавном животу и успостављање родно базираних података у вођењу евиденције и статистике са прихваћених листа.	Број жена у политичком и јавном животу	Крај 2011. године
	Оснажене политичке странке, синдикати и синдикална удружења за израду плана деловања и посебних мера за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца.	Усаглашеност са Законом о равноправности полова.	Крај 2010. године
	Створене могућности за боље и брже напредовање жена у политичким и страначким хијерархијама.	Број жена у извршним органима политичких странака.	Јануар 2011. године

Активности	Оčekивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
1.1.1. Допуне изборног законодавства	Унете измене одредаба којима се уређују избори на локалном нивоу о равноправном учешћу мање заступљеног пола	Број предложених измена и допуна. Број прихваћених измена и допуна изборних закона и пословника	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство за државну управу и локалну самоуправу	Министарство правде, Управа за родну равноправност, Одбор за равноправност полова Народне скупштине, удружења	Септембар 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима.
1.1.2. Измена Закона о финансирању политичких странака	Унете одредбе о подстицању политичких странака да на својим листама имају преко 30% жена и које су након избора имале више од 30% мање заступљеног пола у представничким телима у Закону о финансирању политичких странака.	Број предложених измена. Број прихваћених измена.	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство финансија	Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Управа за родну равноправност, Одбор за равноправност полова Народне скупштине, политичке странке	Март 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

	Повећан проценат жена у представничким телима.	Најмање 30% мање заступљеног пола у представничким телима.	Статистички подаци о саставу представничких тела	Републички завод за статистику	Управа за родну равноправност, Одбор за родна Народне скупштине, покрајинска скупштина, скупштине јединица локалне самоуправе	Крај 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.1.2.2. Доношење смерница и контролне листе за доносоце одлука у државној управи и политичким странкама у вези спровођења и поштовања равноправности полова а у складу са међународним документима из области родне равноправности	Системски приступ доносиоца одлука у политичким странкама у спровођењу и поштовању равноправности полова а у складу документима из области родне равноправности.	Постојање смерница и контролних листа за доносоце одлука у политичким странкама	Извештај Министарства рада и социјалне политике	Управа за родну равноправност	политичке странке, удружења	Крај 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.1.2.3. Израда смерница за политичке странке, синдикате и удружења послодавца за израду плана деловања и посебних мера за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у органима странке, и приликом кандидовања за изборе посланика и одборника, као и за изборе у синдикатима и удружењима послодавца	Оснажене политичке странке за израду плана деловања и посебних мера за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца Објављивање планова политичких странака, синдиката и удружења послодавца за унапређење равномерне заступљености жена.	Усаглашеност са Законом о равноправности полова члан 35	Извештај Министарства рада и социјалне политике о Смерницама Планови деловања и посебних мера	Управа за родну равноправност	Форуми жена из политичких странака, секције жена из синдиката и удружења послодавца	Крај 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

	Уједначавање система извештавања о напретку у спровођењу политике једнаких могућности.	Број извештаја политичких странака о спровођењу политике једнаких могућности.	Извештај о раду политичке странке	Управа за родну равноправност	Политичке странке	Јун 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
I.1.2.4. Одржавање семинара о Смерницама за доносоце одлука у политичким странкама и смерницама за израду плана деловања	Оснажени лидери/ке политичких странака за спровођење и поштовање равноправности полова а у складу са међународним документима из области родне равноправности.	Број одржаних семинара.	Извештаји експерата/киња са резултатима евалуације	Управа за родну равноправност	Форуми жена политичких странака, удружења	Јануар 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
I.1.2.5. Одржавање семинара за жене из политичких странака у вези Смерница за доносоце одлука и Смерница за израду плана деловања	Оснажено 60 жена у политичким странкама за већу присутност у јавном и политичком животу и створене могућности за боље напредовање жена у страначким хијерархијама	Број одржаних семинара. Број жена у извршним органима политичких странака.	Извештај експерата/киња са резултатима евалуације	Управа за родну равноправност	Форуми жена политичких странака, удружења	Јануар 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.1.3. Измене скупштинских пословника	Унете одредбе о поштовању критеријума најмање 30% мање заступљеног пола у избору заменика/ца, састава и председника/це а у случају избора више потпредседавајућих примене критеријума од најмање 30% мање заступљеног пола и истог критеријума у погледу састава и председавања скупштинског одбора	Унете одредбе о поштовању мање заступљеног пола при избору заменика/ца председника /ца скупштинских одбора у пословнике Скупштине Аутономне Војводине	Број разматраних докумената. Број поднетих измена. Број прихваћених измена. Одредбе услажене са Законом о равноправности полова. Најмање 30% мање заступљеног пола у саставу Народне скупштине и саставу и председавању скупштинским одборима.	„Службени гласник Републике Србије”, Сајт Народне скупштине	Управа за родну равноправност	Одбор за равноправност полова Народне скупштине	Крај 2010. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима
1.1.3.2. Предлог измена пословника Покрајинске скупштине Аутономне Војводине у вези са уношењем обавезе избора потпредседника/це који треба да је супротниг пола од председника/це који треба да је супротниг пола од председника/це а у случају избора више потпредседавајућих, примене критеријума од најмање 30% мање заступљеног пола, и примена истог критеријума у погледу састава и председавања одборима Скупштине Аутономне Војводине	Унете одредбе о поштовању мање заступљеног пола при избору председника /ца скупштинских одбора у пословнике Скупштине Аутономне Војводине	Усаглашеност са Законом о равноправности полова. Најмање 30% мање заступљеног пола у саставу скупштине покрајине Војводине	„Службени лист Аутономне покрајине Војводине” Сајт Скупштине Аутономне покрајине Војводине	Управа за родну равноправност	Покрајински секретаријати за рад, запошљавање и равноправност полова Скупштина Аутономне покрајине Војводине	Крај 2010. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима	

1.1.3.3. Урадити предлог измена пословника скупштине јединице локалне самоуправе у вези са избором заменика/ца који треба да је супротан пола од председника/це а у случају избора више потпредседавајућих критеријум 30% мање заступљеног пола треба бити испоштован. Исти критеријум треба бити испоштован и у избору општинских већа и одбора	Унете одредбе о мање заступљеном полу при избору потпредседника/це и саставу и председавању скупштинским одборима у пословнике скупштине јединица локалне самоуправе	Број измењених пословника о раду општинских скупштине Најмање 30% мање заступљеног пола у саставу скупштине јединица локалне самоуправе и саставу и председавању њеним одборима	Одлука о измени пословника скупштине јединице локалне самоуправе Подаци о саставу скупштине јединица локалне самоуправе	Управа за родну равноправност	Скупштине јединица локалне самоуправе	Крај 2011. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

1.1.4. Континуирано праћење примене закона у овој области	Видљиви родно сензитивни подаци	Процент жена на прихваћеним листама на републичком, покрајинском и локалном нивоу.	Извештај Републичког завода за статистику	Управа за родну равноправност	Министарства, Републички завод за статистику	Крај 2011. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима
		Учешћа жена у политичком животу					
1.1.4.1 Предложити одлуке за обавезно статистичко евидентирање прихваћених листа на републичком, покрајинском и локалном нивоу као и за начине њиховог приказивања	Праћење прогреса учешћа жена у политичком животу	Усаглашеност са Резолуцијом Савета Европе од 27. марта 1995.	Извештај Републичког завода за статистику	Управа за родну равноправност	Министарства, Републички завод за статистику	Крај 2011. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 1.2	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Повећање учешћа жена у извршним органима власти, на руководећим местима у државној управи и јавним службама	Повећан број жена на позицијама министара државних секретара, специјалних саветника, помоћника министара, руководиоца регулаторних тела, агенција, завода и јавним предузећима. Унете одредбе о обезбеђивању равномерног учешћа мање заступљеног пола у Закон о Влади, Закон о локалној самоуправи и прописима који уређују организацију и начин рада Извршног већа Аутономне покрајине Војводине	Мин. 30% жена на местима одлучивања у државној управи и јавним службама, регулаторним телима и агенцијама, заводима и јавним предузећима Број предложених измена и допуна, Број прихваћених измена и допуна, Усклађеност са законом о равноправности полова	До 2012. године Крај 2011. године
	Подаци о државним службеницима разврстани по полу и подаци о лицима на местима одлучивања у државној управи разврстани према полу. Редовно извештавање Владе о проценту заступљености мушкараца и жена на местима одлучивања у државној управи. Урађен Модел статута органа јединице локалне самоуправе са уграђеним механизмима обезбеђивања равноправног учешћа жена на позицијама одлучивања. Подизање нивоа свести о равномерном учешћу жена на позицијама одлучивања на локалном нивоу.	Процент жена на местима одлучивања у државној управи Годишњи извештај Влади Постојање модела статута органа јединице локалне самоуправе Број одборника скупштина јединица локалне самоуправе који је учествовао у изради модела	Јун 2010. године Крај 2010. године Јун 2010. године Јун 2010. године

Активности	Оčekивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
1.2.1. Измене прописа којима се уређује рад Владе, органа територијалне аутономије и органа јединице локалне самоуправе у циљу обезбеђивања равномерног учешћа мање заступљеног пола	Унете одредбе о обезбеђивању равномерног учешћа мање заступљеног пола у Закону о Влади	Најмање 30% мање заступљеног пола на местима одлучивања у Влади и државној управи	„Службени гласник Републике Србије”	Управа за родну равноправност	Министарство правде, удружења	Крај 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.2.1.1. Предлог допуне и измене Закона о Влади у смислу обезбеђивања равномерног учешћа мање заступљеног пола	Унете одредбе о обезбеђивању равномерног учешћа мање заступљеног пола у Одлуци о Извршном већу Аутономне покрајине Војводине	Број предложених измена и допуна. Број прихваћених измена и допуна.	„Службени лист Аутономне покрајине Војводине”	Скупштина Аутономне покрајине Војводине	Управа за родну равноправност	Крај 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.2.1.2. Предлог измене и допуне Одлуке о организацији и начину рада Извршног већа Аутономне покрајине Војводине у погледу избора мање заступљеног пола	Модел статута органа јединице локалне самоуправе са уграђеним механизмима обезбеђивања равноправног учешћа мање заступљеног пола	Усклађеност са моделом статута сталне конференције градова. Број локалних одборника који је радио на моделу. Усклађеност са закључцима Регионалне конференције: Родна равноправност и придруживање Европској унији	Одлука скупштине јединице локалне самоуправе	Управа за родну равноправност	Скупштина јединице локалне самоуправе	Јун 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.2.2. Измена прописа којима се уређују радни односи у државној управи и јавним службама у циљу обезбеђивања равномерног учешћа мање заступљеног пола								
1.2.2.1. Предлог измена и допуна Закона о државним службеницима у складу са политиком једнаких могућности и обавезом праћења и извештавања (коришћење родно сензибилне терминологије, подаци у кадровској бази разврстани по полу)	Унете одредбе о обезбеђивању равномерног учешћа мање заступљеног пола у државним службеницима	Број предложених измена и допуна. Број прихваћених измена и допуна.	„Службени гласник Републике Србије”	Управа за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Март 2011. године а потом сваке године	Будет Републике Србије према билансним могућностима
Видљиви и расположиви подаци за праћење напретка у политици родне равноправности у државној управи	Подаци о државним службеницима разврстани по полу	Усклађеност са Законом о равноправности полова.	Извештај Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Март 2011. године а потом сваке године	Будет Републике Србије према билансним могућностима
Годишње извештавање Владе о проценту заступљености мушкараца и жена на местима одлучивања у државној управи	Усаглашеност са Резолуцијом Савета Европе од 27. марта 1995.	Усаглашеност са Резолуцијом Савета Европе од 27. марта 1995.	Извештај Владе Приказ података на web страници Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Март 2011. године а потом сваке године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 1.3.	Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
Институционализација механизма за равноправност полова и активно укључивање у процесе одлучивања	Израда подзаконских аката за Закон о равноправности полова		Постојање подзаконских аката		Крај 2010. године	
Активности 1.3.1. Израда подзаконских аката за Закон о равноправности полова: Правилник о плану мера за отклањање или ублажавање неравномерне заступљености полова и извештај о спровођењу Правилник о плану деловања и посебне мере за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у органима политичких странака и приликом кандидовања за изборе посланика и одборника као и у синдикатима и струковним удружењима.	Очекивани резултат Донета подзаконска акта	Индикатор Донета подзаконска акта	Извор провере „Службени гласник Републике Србије”	Носиоци активности Надлежни органи и институције Управа за родну равноправност	Рокови за извођење активности Јун 2011. године	<i>Извор финансирања</i> Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 1.4.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Стварање предуслова за учешће жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу	Обједињени подаци о учешћу жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу	Подаци о проценту жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу	Јун 2010. године
дискриминисаних група у јавном и политичком животу	Дефинисан програм деловања за унапређивање положаја жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група и њихово укључивање у јавни и политички живот	Постојање програма деловања	Октобар 2010. године
	120 оснажених жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група за рад на јавној и политичкој сцени (20 жена из групе особа са инвалидитетом, 10 из мањинских група, 60 ромкиња, 30 избеглих и расељених жена)	Број реализованих пилот пројеката и семинара за жене из двоструко и вишеструко дискриминисаних група за повећање учешћа у јавном и политичком животу. Усклађеност са Стратегијом за побољшање положаја Рома. Усклађеност са Стратегијом за побољшање положаја особа са инвалидитетом.	Март 2011. године
	Промотивна кампања ☐ Капацитети жена инвалида Промотивна кампања ☐ Капацитети Ромкиња	Број ТВ емисија. Број штампаних брошура. Број промоција на јавним местима.	Крај 2010. године

Активности	Оčekивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
1.4.1. Усвајање посебних мера за оснаживање жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група за њихово укључивање у процесе доношења одлука	Обједињени подаци о учешћу жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу. Испуњавање обавеза према препорукама УН Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена	Подаци о проценту жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу. Усклађеност са Стратегијом за социјалну инклузију	Извештај Управе за родну равноправност о прихваћеној студији	Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права, удружења чији су циљеви који се односе на унапређење положаја жена и увођење родне равноправности удружења	Јун 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.4.1.2. Израда системског програма деловања за унапређивање положаја жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група и њиховог учешћа у јавном и политичком животу са методом израде одговарајуће статистике	Континуирано оснаживање жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група за учешће у јавном и политичком животу. Испуњавање обавеза према препорукама УН Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена	Усклађеност са Стратегијом за смањивање сиромаштва. Процент жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу	Извештај Министарства рад и социјалне политике о прихваћеном Програму деловања за унапређивање положаја жена из двоштруко и вишеструко дискриминисаних група	Министарство рада и социјалне политике	Министарство за људска и мањинска права, удружења, специјализоване женске организације	Октобар 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.4.1.3. Пилот пројекат обуке жена из групе особа са инвалидитетом и једне мањинске групе за учешће у јавном и политичком животу	Оснажена група од 20 жена из групе особа са инвалидитетом и 10 жена из једне мањинске групе.	Број жена из групе особа са инвалидитетом и једне мањинске групе које су спремне да се укључе у јавни и политички живот. Усклађеност са Стратегијом за унапређивање положаја особа са инвалидитетом	Извештај експерта/киња и интерна евалуација	Министарство рада и социјалне политике	Министарство економије, Министарство за национални инвестициони план, Струковна и друга женска удружења	Новембар 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.4.1.4. Организовање три територијално распоређене радионице за Ромкиње на тему: Како учествовати у доношењу политичких одлука	Оснаживање ромкиња за јавни и политички живот	Број Ромкиња које су спремне да се укључе у јавни и политички живот. Усклађеност са Стратегијом за побољшање положаја Рома.	Извештај експерта/киње и интерна евалуација	Министарство за људска и мањинска права	Министарство рада и социјалне политике, Јединице локалне самоуправе, Удружење Рома, удружења, специјализоване женске ромске организације	Фебруар 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.4.1.5. Организовати две територијално распоређене радионице за жене избеглице и расељена лица на тему: Како учествовати у јавном и политичком животу	Оснаживање жена избеглица и расељених лица за јавни и политички живот. Испуњавање обавеза према препорукама УН Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена	Број жена избеглица и расељених лица које су спремне да се укључе у јавни и политички живот	Извештај експерата	Министарство за Косово и Метохију, Комесаријат за избеглице	Управа за родну равноправност, удружења, специјализоване женске организације (организације избеглих и расељених жена)	Март 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.4.1.6. Организовање промотивне кампање: Капацитети жена инвалида Организовање промотивне кампање ☐ Капацитети Ромкиња	Подизање опште свести о капацитетима жена инвалида	Број ТВ емисија. Број радио емисија Број подељеног промотивног материјала Број јавних промоција	Експертска оцена о успешности кампање Усклађеност са Стратегијом за унапређивање положаја особа са инвалидитетом	Министарство рада и социјалне политике	Министарство за људска и мањинска права, Јавни медијски сервис, специјализоване женске организације (организације Ромкиња, организације жена са инвалидитетом), удружења	Крај 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.4.1.7. Системско усклађивање докумената и закона који се односе на унапређење положаја дискриминисаних група са законским мерама за остваривање родне равноправности.	Донети прописи који се односе на унапређење положаја дискриминисаних група усклађени са законским мерама за остваривање родне равноправности	Број и квалитет анализа. Број предложених амандмана на одређена законска решења у овој области	Резултати спроведених анализа. Усвојени амандмани на одређена законска решења у овој области	Одбор за равноправност полова Народне скупштине, Министарство за људска и мањинска права, Министарство о рада и социјалне политике Министарство правде	Министарство за људска и мањинска права, Управа за родну равноправност, специјализоване удружења, стручњаци/киње	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 1.5.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Јачање капацитета институција подизањем свести и знања о родној равноправности у политичком и јавном животу	Усклађено национално законодавство, политике и програми са међународним документима из области родне равноправности	Број закона, политика и програма који су усклађени са међународним документима	Крај 2010. године
	Расположиви подаци о лицима на местима одлучивања у јавном и политичком животу разврстани према полу	Процент жена на местима одлучивања.	Јун 2010. године
	Расположиви подаци о управним и надзорним одборима и запосленима у јавним предузећима разврстани по полу	Процент жена на местима одлучивања у јавним предузећима	Јун 2010. године
	Расположиви подаци о учешћу жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група на местима одлучивања.	Процент жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група на местима одлучивања	
	Уређен начин и поступак за прикупљање података и извештавање о учешћу жена у представничким телима и јавним предузећима.	Процент жена на местима одлучивања у јавном и политичком животу	Март 2010. године
	Знање о равноправности полова укључено у програм полагања стручног испита и развијен модул који може да се користи и у другим едукативним програмима.	Постојање модула о родној равноправности у оквиру програма за полагање стручних испита и број едукативних програма у који је модул укључен.	Септембар 2010. године
	Повећан капацитет државне управе и доносиоца одлука у спровођењу политике једнаких могућности и извештавања по међународним обавезама.	Број државних службеника/ца који су положили стручни испит са укљученим модулом о родној равноправности.	Крај 2011. године
	Уједначен систем извештавања о напретку у политици једнаких могућности.	Постојање смерница и контролних листа за доносиоце одлука.	Јун 2011. године
	Коришћење родно сензитивне терминологије у регулативи и документима Владе	Број извештаја Владе о спровођењу политике једнаких могућности.	До 2012. године
	Увођење родног буџетирања у програме и пројекте Владе	Број програма и пројеката који су родно буџетирани.	До 2012. године
Идентификовани разлози неравномерне заступљености жена у доношењу одлука и стварање основа за даље научно истраживање ове области да би се омогућило развој нових идеја и концепата.	Постојање смерница.	Крај 2010. године	
Промоција истраживања разлога неравномерне заступљености жена у доношењу одлука.	Број докумената и закона који користе родно сензитивну терминологију.	До 2012. године	
	Број програма и пројеката који су родно буџетирани.	До 2012. године	
	Постојање истраживања	Крај 2010. године	
	Број промоција. Број ТВ и радио емисија Број брошура са навођењем разлога неравномерне заступљености жена у доношењу одлука.	Март 2011. године	

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
1.5.1 Анализа примене прописа за заштиту људских права жена и родне равноправности							
1.5.1.1. Анализа усклађености и примене националног законодавства, политика и програма у односу на међународна документа из области родне равноправности са предлогом измена	Усклађено национално законодавство, политике и програми са међународним документима из области родне равноправности	Број предложених измена и допуна Број прихваћених измена и допуна. Број законских докумената, политика и програма који су усклађени Усклађеност националног законодавства са међународним документима.	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права, Канцеларија за европске интеграције	Одбор за равноправност полова Народне скупштине	Крај 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.5.2. Развијање адекватног система праћења, прикупљања и обраде података о заступљености жена на местима одлучивања							
1.5.2.1. Предлог за доношење одлуке Владе за статистичко истраживање мањег обима за добијање података који су разврстани по полу а односе се на представничка тела на републичком, покрајинском и локалном нивоу, Јавна предузећа као и истраживање о учешћу жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група у јавном и политичком животу	Подаци о особама на местима одлучивања у представнички телима разврстани према полу. Подаци о особама на местима одлучивања у јавним предузећима. Подаци о учешћу жена из двоструко и вишеструко дискриминисаних група на местима одлучивања	Статистичко истраживање мањег обима о учешћу жена у јавном и политичком животу.	„Службени гласник Републике Србије”	Републички завод за статистику	Министарство рада и социјалне политике, Министарство за државну управу и локалну самоуправу	Јун 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.5.2.2. Предлог прописа којима се уређује извештавање Републичког Завода за Статистику о подацима о учешћу жена у јавном и политичком животу	Постоји предлог за четворогодишње извештавање о учешћу жена у јавном и политичком животу	Постојање извештаја	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство рада и социјалне политике	Републички завод за статистику	Јун 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
1.5.3. Укључивање запослених у државној управи и јавним службама у едукативне програме о родној равноправности							
1.5.3.1. Допуна програма полагања државног стручног испита са модулом који се односи на равноправност полова	Знање о равноправности полова укључено у програм полагања стручног испита. Развијен модул који може да се користи и у другим едукативним програмима. Повећан капацитет државне управе у спровођењу политике једнаких могућности и извештавања по међународним обавезама	Унет модул за програм стручног испита. Број државних службеника који су положили стручни испит са модулом за родну равноправност.	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство за државну управу и локалну самоуправу	Управа за родну равноправност	Септембар 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.5.3.2. Израда смерница и контролне листе за доносоце одлука у државној управи у вези спровођења и поштовања равноправности полова а у складу са међународним документима из области родне равноправности, спровођења политике једнаких могућности, система извештавања о напретку, родног буџетирања и коришћења недискриминаторне терминологије	Ујединачен систем извештавања о напретку у политици једнаких могућности.	Донете смернице	Извештај Министарства рада и социјалне политике	Управа за родну равноправност	Министарства, организације јединица локалне самоуправе, удружења	Јун 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
	Системски приступ доносоца одлука у државној управи у спровођењу политике једнаких могућности.	Донете смернице	Извештаји министарстава о спровођењу политике једнаких могућности	Управа за родну равноправност	Министарства, организације јединица локалне самоуправе, удружења	До 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
	Повећан капацитет доносоца одлука у спровођењу политике једнаких могућности	Донете смернице	„Службени гласник Републике Србије”	Управа за родну равноправност	Министарства, организације јединица локалне самоуправе, удружења	Јун 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
	Коришћење недискриминаторне терминологије	Број закона и докумената који користе недискриминаторну терминологију.	„Службени гласник Републике Србије”	Управа за родну равноправност	Министарства, јединице локалне самоуправе, удружења	Крај 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
	Увођење родног буџетирања у програме и пројекте Владе	Број програма, планова и пројеката који су родно буџетирани.	Прихваћени програми, пројекти и планови	Министарство финансија	Министарство за економију и регионални развој Управа за родну равноправност	Крај 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

1.5.4 Истраживање узрока неравномерне заступљености жена у доношењу одлука	1.5.4.1. Израда документованог истраживање о разлицима неравномерне заступљености жена у доношењу одлука Идентификовани разлози неравномерне заступљености жена у доношењу одлука. Стварање основе за праћење прогреса политике једнаких могућности. Стварање основа за даље научно истраживање ове области да би се омогућио развој нових идеја и концепата.	Урађено истраживање. Усаглашеност са Резолуцијом Савета Европе од 27. марта 1995.	Извештај Министарства рада и социјалне политике	Управа за родну равноправност	Одбор за родну равноправност Народне скупштине, Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, удружења, специјализоване женске организације	Крај 2010. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	
1.5.4.2. Промоција истраживања о разлицима неравномерне заступљености жена у доношењу одлука Припремити публикацију и промовисати истраживање на језицима националних мањина	Подизање свести о битним разлицима неравномерне заступљености жена у доношењу одлука	Број промоција. Број телевизијских и радио емисија. Број штампаних публикација	Извештај експерата	Управа за родну равноправност	Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Јавни сервис РТС, удружења, специјализоване женске организације	Март 2011. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

***2. Побољшање економског положаја жена
и остваривање родне равноправности***

Стратешка област: **Побољшање економског положаја жена и остваривање родне равноправности**

ПОСЕБАН ЦИЉ 2: Искорешивање економске неједнакости између мушкараца и жена, увођење политике једнаких могућности и боље коришћење женских ресурса за развој

Појединачни циљ 2.1.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
2.1. Стварање системских предуслова за политику једнаких могућности у економији	Закони су усклађени са Законом о родној равноправности, родно су сензитивни и примењују се у пракси. Напредак у родној сензитивности будета нарочито на страни потрошње. Повећано самозапошљавање и предузетништво код жена. Политику репрезентативност жена у социјалном дијалогу. Унапређен амбијент за усклађивање каријере и породице је: порески подстицаји, унапређени пропратни сервиси, уведено флексибилно радно време. Напредак ка стандардима Европск Уније у примени заједничког вршења родитељског права.	Број родно сензитивних закона Број родно сензитивних процесираних случајева Број и проценти родних програма увршћених у Републички и општинске буџете Број samozапослених жена (предузетница) подржаних кроз програм пореских олакшица и субвенција Број и проценат жена учесница у социјалном дијалогу. Број и проценат приступачних сервиса за децу испод седам година, за децу испод 12 год. и негу старих особа и хроничних болесника. Број запослених мушкараца и жена са флексибилним радним временом, Број и проценат деце из разведених бракова са оствареним правом на издржавање до 18 и после 18 година	Крај 2015. године

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
2.1.1. Укључивање родне димензије у законодавство ради промовисања и јасног одређивања начела равноправности полова ради постизања ефикасније заштите жена, посебно запослених трудница и мајки, равноправније могућности у погледу заснивања радног односа, усавршавања, напредовања, усклађивања породичних и професионалних обавеза, заштите вишеструко дискриминисаних група жена							

2.1.1. Предлог измена закона којима се уређује: забрана дискриминације спречавање зlostављања на раду положај државних службеника запошљавање и осигурање за случај незапослености спречавање дискриминације особа са инвалидитетом безбедност и здравље на раду финансијска подршка породицама са децом социјална заштита и обезбеђење социјалне сигурности грађана мирно решавање радних спорова парични поступак рад Заштитника грађана кривични поступак породични односи статистика	Закони су усклађени са законом равноправности полова и родно су сензитивни	Број анализираних закона. Број амандмана прослеђених предлагачу закона. Број усклађених закона и подзаконских аката који у себи садрже димензију родне равноправности и јасно начело равноправности полова	„Службени гласник Републике Србије” Извештај Управе за родну равноправност	Министарство рада и социјалне политике Министарство за државну управу и локалну самоуправу Министарство економије и регионалног развоја Министарство правде	Одбор за равноправност полова Народне скупштине Управа за родну равноправност	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

евиденције у области рада тако да буде родно сензитивне				Министарство рада и социјалне политике	Одбор за равноправност полова Народне скупштине		
фонд за развој задруга				Министарство за државну управу и локалну самоуправу	Управа за родну равноправност	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
централни регистар о обавезном социјалном осигурању	Закони су усклађени са законом равноправности полова и родно су сензитивни.	Број анализираних закона. Број амандмана прослеђених предлагачу закона.	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство економије и регионалног развоја			
(Измене су у смислу усклађивања законодавства са прописима Европске уније које се односе на равноправност полова)		Број усклађених закона и подзаконских аката који у себи садрже димензију родне равноправности и јасно начело равноправности полова.	Извештај Управе за родну равноправност	Министарство правде			

2.1.2. Стварање капацитета за доследно спровођење закона у области рада и за континуирано праћење примене закона у овој области	2.1.2.1. Спровођење обуке запослених који се баве инспекцијом и надзором рада како би се омогућило правилно разумевање политике родне равноправности и квалификовано реаговање на кршење закона у тој области	Повећани капацитети запослених у инспекцијским службама рада да квалификовано реагују на кршење закона. Израђен и доступан приручник за потребе инспекције рада	Број обучених службеника. Број спроведених обука. Број дистрибуираних приручника	Резултати евалуације обуке, Извештај тренера о извршеној обуци Публикације Управе за родну равноправност и УНИФЕМ-а	Управа за родну равноправност УНИФЕМ	Инспекцијске службе	2010. година	УНИФЕМ
2.1.2.2. Организовање систематског прикупљања података о узнемиравању, сексуалном узнемиравању и дискриминацији, чиме би се помогло креирање мера за њихово спречавање	Подаци о узнемиравању се прикупљају у Инспекцији рада, правосудним органима и Министарству унутрашњих послова у складу са законом (Закон о спречавању злостављања на раду) и разврставају се родно.	Број пријављених случајева злостављања на раду Број спорова решених кроз процес посредовања. Број покренутих поступака и тужби пред судом Број решених спорова у корист злостављаних.	Извештаји служби инспекција рада, статистика правосудних органа	Министарство правде Инспекторат за рад	Министарство унутрашњих послова, Републички завод за статистику Министарство рада и социјалне политике, Републички завод за статистику, Правосудни органи, Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, женске секције синдиката	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

2.1.2.3. Организовање медијске кампање како би се жене упознале са својим правима и охрабриле да их у потпуности користе(са посебним освртом на вишеструко дискриминисане групе жена	Повећано знање о правима жена	Број трибина. Број градова у којима су одржане трибине Број учесника/ца на трибинама. Број ТВ емисија Број медијских чланака и прилога Број дистрибуираног промотивног материјала	Јавни сервис РТС, штампа, извештаји организатора трибина	Министарство за људска и мањинска права	Управа за родну равноправност, Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова струковна и друга удружења	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.2.4. Бесплатна правна помоћ за случајеве дискриминације на радном месту(са посебним освртом на вишеструко дискриминисане групе жена)	Бесплатна правна помоћ је доступна за случајеве дискриминације на раду у Министарству рада и социјалне политике	Број жена које користе бесплатну правну помоћ. Број општина у којима је помоћ доступна. Број компанија у којима су пријављени случајеви дискриминације на раду	Извештаји Министарства рада и социјалне политике који се базирају на родно заснованој статистици	Министарство рада и социјалне политике	Министарство за људска и мањинска права, Управа за родну равноправност, женске секције синдиката Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, струковна и друга удружења	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.2.5. Спровођење анализе о ефектима постојећег законодавства на положај жена на тржишту рада и спровођење одговарајуће евалуације (са посебним освртом на вишеструко дискриминисане групе жена)	Редовна изrada анализа о положају жена на тржишту рада кроз повећан капацитет аналитичких могућности Националне службе за запошљавање	Број усвојених иницијатива Националне службе за запошљавање за измену закона	Извештаји Националне службе за запошљавање	Национална служба за запошљавање	Управа за родну равноправност, Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, струковна и друга удружења, женске секције синдиката	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.2.6. Праћење положаја жена на тржишту рада	Организовани и доступни статистички подаци о положају жена на тржишту рада државним институцијама које креирају политике у области рада, запошљавања и родне равноправности	Стопа дугорочне незапослености жена Стопа активности жена Стопа запослености Структура запослености према професионалном статусу	Анкета о радној снази	Републички завод за статистику	Министарство економије и регионалног развоја, Управа за родну равноправност	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.2.7. Заговарање за повећање транспарентности и приступа подацима Републичког завода за статистику	Подаци Републичког завода за статистику су родно сензитивни и усклађени са потребама корисника Подаци Републичког завода за статистику су транспарентни и доступни	Успостављена сарадња Управе за родну равноправност и Републичког завода за статистику Редовни извештаји Републичког завода за статистику су родно сензитивни и доступни корисницима	Сајт републичког завода за статистику Доступне базе података Републичког завода за статистику Квартални извештаји Републичког завода за статистику	Републички завод за статистику	Управа за родну равноправност	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.2.8. Повећање капацитета за производњу и праћење родно сензитивне статистике запослених у Републичком заводу за статистику (топ менаџмента, запослених у одељењима и анкетара)	Подигнут капацитет институција за родну статистику кроз обуку наведених кадрова	Број и састав учесника семинара Број обука Евалуација учесника	Евалуционе листе Извештаји едукатора	Републички завод за статистику	Управа за родну равноправност	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.3 Увођење принципа родне равноправности у планирању и извршавању буџета							
2.1.3.1. Организовање обуке за релевантне државне институције за подизање капацитета институција за родно буџетирање	Подигнут капацитет институција за родно буџетирање кроз обуку кадрова	Број министарстава и институција укључених у обуку. Број обучених кадрова. Самопроцена учесника обуке о корисности	Евалуционе листе Извештаји едукатора	Управа за родну равноправност	Министарство финансија, Министарство економије и регионалног развоја, Министарство рада и социјалне политике	2010. година до краја	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.3.2. Реструктурирање и усмеравање расподеле јавних трошкова тако да се унапреде економске могућности жена и њихов равноправан приступ ресурсима	Повећана свест и знање креатора буџета На тему родног буџетирања, На републичком, покрајинском и локалном нивоу. Осигуране посебне буџетске линије за реализацију програма.	Број и проценат родних програма увршћених у републички буџет. Број и проценат родних програма увршћених у Покрајински буџет. Број јединица локалне самоуправе које су увеле принцип родне равноправности у извршавање буџета. Просечан број родно сензитивних буџетских линија по општини.	Извештаји о извршењу Буџета Републике, Покрајине и јединице локалне самоуправе	Министарство финансија, покрајински органи и органи јединица локалне самоуправе	Министарство рада и социјалне политике, Министарство економије и регионалног развоја, струковна и друга удружења	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.3.3. Успостављање родно сензитивне евиденције крајњих корисника буџетских средстава на републичком, покрајинском и општинском нивоу	Евиденција крајњих корисника буџета је родно сензитивна.	Процент буџетских линија које су родно сензитивне посебно за Републику, покрајине и Војводине и јединице локалне самоуправе; проценат буџетских расхода где су крајњи корисници жене.	Извештаји о извршењу Буџета Републике, Аутономне покрајине Војводине и јединица локалне самоуправе	Министарство финансија, покрајински органи и органи јединица локалне самоуправе	Министарство рада и социјалне политике, Министарство економије и регионалног развоја, струковна и друга удружења	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.3.4. Спровођење темељне анализе о учинку сваког облика јавне потрошње одвојено за мушкарце и за жене, и те факторе узети у обзир при даљем планирању и трошењу буџета	Анализе се раде за претходну буџетску годину, и доступне су јавности. Резултати анализа се користе у текућој години за израду буџета.	Број женско сензитивних индикатора садржаних у анализи републичког и покрајинског буџета. Број јединица локалних самоуправа за које се раде родно сензитивне анализе резултата.	Извештаји Министарства финансија, органа Аутономне покрајине Војводине и органа јединица локалне самоуправе о извршењу буџета.	Министарство финансија, органи Аутономне покрајине Војводине и органи јединица локалне самоуправе	Министарство за рад и социјалну политику, Министарство економије и регионалног развоја, струковна и друга удружења	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.4. Увођење стимулативне пореске и финансијске политике, са пореским олакшицама и субвенцијама при отварању нових радних места за жене, и жене предузетнице са посебним нагласком на равномернију расподелу ресурса и одговорности у домаћинству	Процена о вредности кућних послова постоји и укључена је у обрачун бруто домаћег производа.	Удео кућних послова у бруто домаћем производу. Процент кућних послова које обављају жене.	Извештаји Републичког завода за статистику, Извештаји пројекта Шведске статистике	Републички завод за статистику	Агенција за развој шведске владе (Sida)	2010. године	Није потребна додатна средства из буџета Донације шведске владе кроз Агенцију за развој шведске владе (Sida)

2.1.5. Укључивање жена и родне димензије у социјални дијалог и колективно преговарање	Повећан број и проценат жена чланова синдиката. Повећан број женских секција организованих при синдикатима.	Број синдиката који имају женску секцију. Број и проценат жена у синдикатима.	Репрезентативни синдикати	Министарство рада и социјалне политике	Министарство економије и регионалног развоја, покрајински органи, органи јединица локалне самоуправе Струковна и друга удружења, женске секције синдиката	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.5.1. Пружање подршке женским секцијама у синдикатима и подстицати жене на синдикално организовање	Повећан број и проценат жена у тимовима и социјалном дијалогу.	Број и проценат жена које су део преговарачког тима у социјалном дијалогу.	Извештаји Министарства рада и социјалне политике и репрезентативних синдиката	Министарство рада и социјалне политике, репрезентативни синдикати	Струковна и друга удружења, женске секције синдиката и удружења послодаваца	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.5.2. Обавезивање учесника социјалног дијалога, а посебно синдиката, да укључе мање заступљен пол у социјални дијалог и у колективно преговарање	Социјални дијалог и социјални консензус је и родно сензитиван.	Број и проценат родно сензитивних иницијатива укључених у преговоре (државна управа, синдикати и послодавци). Број нових прописа који су родно сензитивни. Број донетих политика и стратегија са родном компонентом. Број корисника програма разврстаних по полу.	Сајт Владе, Извештаји репрезентативних синдиката и удружења послодаваца, „Службени гласник Републике Србије”, Извештаји Управа за родну равноправност	Министарства, репрезентативни синдикати, удружења послодаваца	Управа за родну равноправност, струковна и друга удружења женске секције синдикати	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.5.3. Унапређивање сарадње синдиката, послодаваца и Владе са одговарајућим удружењима, стручњацима и другима, нарочито у процесу израде закона и прописа, као и у тражењу решења за озбиљне проблеме које прати текућа реформа привреде и друштва, а у циљу укључивања питања родне равноправности у процес социјалног дијалога и стварања социјалног консензуса	Социјални дијалог и социјални консензус је и родно сензитиван.	Број и проценат родно сензитивних иницијатива укључених у преговоре (државна управа, синдикати и послодавци). Број нових прописа који су родно сензитивни. Број донетих политика и стратегија са родном компонентом. Број корисника програма разврстаних по полу.	Сајт Владе, Извештаји репрезентативних синдиката и удружења послодаваца, „Службени гласник Републике Србије”, Извештаји Управа за родну равноправност	Министарства, репрезентативни синдикати, удружења послодаваца	Управа за родну равноправност, струковна и друга удружења женске секције синдикати	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.6. Промовисање политике запошљавања и рада која доприноси усклађивању радних услова и породичног живота (европски модел «равнотеже између каријере и породице»)	Студија којом се утврђује постојеће стање амбијента на локалном нивоу, са препорукама о подизању капацитета пропратних сервиса за усклађивање радних услова и породичног живота, дневни и продужени боравак за децу испод седам година, децу испод 12 година, сервиса за негу старијих и хроничних болесника (број, адекватност, приступачност) са препорукама за унапређивање истих	Студија којом се утврђује постојеће стање амбијента на локалном нивоу, са препорукама о подизању капацитета пропратних сервиса за усклађивање радних услова и породичног живота.	Број јединица локалне самоуправе обухваћених студијом Буџет за студију Број препорука	Извештаји Управе за родну равноправност Извештај донатора	Управа за родну равноправност	У сарадњи са донаторима	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.6.2. Обезбеђивање приступачне услуге дневног и продуженог боравака за децу испод седам година старости	Повећан број приступачних установа за дневни и продужен боравак деце испод седам година.	Број установа са приступачним условима. Број и проценат деце која бораве у приступачном сервису. Број и проценат деце којима сервис није доступан. Број и проценат деце којима сервис није доступан по јединица локалне самоуправе. Број новозапослених жена у сервисима.	Извештаји Јединица локалне самоуправе, Саопштење ДД20 Установе за децу предшколског узраста, Републички завод за статистику	Јединице локалне самоуправе	Министарство рада и социјалне политике	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

2.1.6.3. Унапређивање различитих облике организовања дневних боравака за децу млађу од дванаест година и подстаћи велике компаније и приватни сектор да организују овакве услуге за децу својих запослених	У сарадњи са приватним, цивилним и владиним сектором дизајнирани нови садржаји боравака деце испод 12 година	Број компанија које пружају сервис. Број специјализованих боравака за децу испод 12 Г. Број и проценат деце обухваћене сервисом. Број сервиса са креативним програмима за раслусте. Број деце корисника летњих кампова. Број новозапослених жена у сервисима.	Извештаји органа јединица локалне самоуправе	Органи јединица локалне самоуправе у приватним сектором	Министарство рада и социјалне политике	Од 2011. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.6.4. Побољшавање организовања неге старијих као и хроничних болесника	Јединице локалне самоуправе у сарадњи са приватним сектором и тржиштем рада креирају нови модел приступачних сервиса	Број и проценат старих корисника сервиса. Број и проценат хроничних болесника корисника сервиса. Број јединица локалне самоуправе где је сервис доступан. Број новозапослених жена у сервисима.	Извештаји органа јединица локалне самоуправе	Органи јединица локалне самоуправе	Министарство рада и социјалне политике, Национална служба за запошљавање	Од 2011. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.6.5. Спровођење јавне кампање за подстицање мушкараца да подједнако учествују у испуњавању породичних обавеза, заједнички брину о деци и о старим и болесним члановима породице	Кампање су ефикасно и континуирано спроведене, посебно у руралним срединама	Број трибина. Број градова покривених трибинама. Број учесника/да на трибинама. Број специјализованих ТВ емисија. Број медијских чланака и прилога. Број дистрибуираног промотивног материјала	Извештаји организатора трибина Јавни сервис РТС, штампа, евалуација учесника/да трибина	Управа за родну равноправност	Струковна и друга удружења	Од 2010. године континуирано	Донаторска средства
2.1.6.6. Континуирана анализа о утицају примене родне равноправности у свакодневном животу на свест и понашање мушкараца	Анализа о утицају повећане примене родне равноправности у свакодневном животу на свест и понашање мушкараца	Број анализа, Закључци у анализама Број округлих столова Буджет	Извештаји организатора трибина Евалуација учесника/да трибина	Министарство рада и социјалне политике Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права, удружења	Од 2010. године континуирано	Средства за активност ће се спроводити као део активности Управа за родну равноправност уз подршку донатора

2.1.7. Промовисање слободног избора флексибилних облика рада побољшањем социјалне заштите и услуга неге и старања, уз стварање једнаких могућности за њихово коришћење	Мушкарци, жене послодавци и синдикати информисани о предностима флексибилног облика рада.	Студија и анализа где се истражују могућности и врсте флексибилног рада. Број обука намењених послодавцима. Упоредна анализа о продуктивности рада за исте категорије запослених (нефлексибилно и флексибилно радно време). Број трибина. Број специјализованих ТВ емисија. Број медијских чланака и прилога.	Јавни сервис РТС, штампа. Евалуација учесника/да трибина. Извештаји организатора трибина	Управа за радну равноправност	Национална служба за запошљавање, Покрајински органи Органи јединица локалне самоуправе Струковна и друга удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.1.7.2. Стимулисање послодаваца да створе услове за запошљавање са непуним радним временом и рад од куће	Боље информисање послодаваца о прописима у областима рада и запошљавања, флексибилним облицима рада, субвенцијама, олакшицама приликом запошљавања и мерама активне политике запошљавања	Број послодаваца са флексибилним радним временом. Број новозапослених мушкараца и жена. Резултати упоредних анализа о продуктивности рада за исте категорије запослених (нефлексибилно и флексибилно радно време) Министарство рада и социјалне политике	Извештаји Националне службе за запошљавање Извештаји Министарства рада и социјалне политике	Министарство економије и регионалног развоја, Министарство рада и социјалне политике	Национална служба за запошљавање	Од 2010. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима
2.1.7.3. Подстицање оснивање приватних сервиса за социјалне услуге, који би растеретили запослене од породичних обавеза и бриге о зависним члановима породице, и омогућили запошљавање и жена у овим сервисима	Приватни сервис за социјалне услуге подржани од стране Националне службе за запошљавање Отварање приватних сервиса за социјалне услуге уз субвенцију за самозапошљавање	Број новоформираних социјалних сервиса. Број новозапослених жена у сервисима. Укупан Број корисника ових сервиса. Број јединица локалне самоуправе где су сервис формиран	Извештаји Националне службе за запошљавање	Министарство економије и регионалног развоја. Министарство рада и социјалне политике	Национална служба за запошљавање	Од 2010. године континуирано	Нису потребна додатна средства за 2010. године. После 2010. године Финансијска средства неопходна за спровођење активности биће обухваћена финансијским плановима носилаца активности а обезбеђена у буџету у складу са њиховим билансним могућностима

2.1.8. Примењивање модел Одговорног вршења родитељског права															
2.1.8.1. Праћење доследне примене прописа и омогућавање ефикаснијег остваривања права деце на издржавање и побољшање положаја самохраних мајки	Повећан проценат деце са оствареним правом на издржавање. Капацитет сектора за бригу о породици и социјалној заштити је подигнут за давање правне подршке. Женама је доступна бесплатна и субвенционисана правна помоћ за остваривање права на алиментацију. Незапослене мајке су изузете од обавезе плаћања судских такси. Алиментације које се плаћају директно са рачуна очева на рачун деце је у порасту (ЕУ модел). Институционални капацитет за надзор и контролу ефикасности остваривања права деце на издржавање је подигнут кроз формирање Алиментационог фонда	Број и проценат деце из разведених бракова са оствареним правом на издржавање до 18 и после 18 година. Број и проценат деце из разведених бракова са оствареним минималним правом на издржавање до 18 година. Број жена које добијају правну помоћ у центрима за бригу о породици и социјалној заштити. Број и проценат самохраних мајки које покрећу поступак и остварују право детета на издржавање детета. Број и проценат самохраних мајки које кроз кривични поступак остварују право детета на издржавање. Број и проценат самохраних мајки које су изузете од плаћања судских такси. Број и проценат алиментације које се плаћају директно са рачуна очева на рачун деце (Модел Европске уније).	Извештаји Министарства рада и социјалне политике, Извештаји удружења, Статистика правосудних органа, Републички завод за статистику	Министарство рада и социјалне политике	Министарство правде Управа за родну равноправност, удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима								

Појединачни циљ 2.2	Оčekивани резултати	Индикатори	Рокови	Индикатори		
				Носиоци активности	Рокови за извођење активности	
Активности	Оčekивани резултат	Индикатор	Извор провере	Надлежни органи и институције	Учесници	Извор финансирања
2.2. Подстицање запошљавања, женског предузетништва и samozapoшљавања	Смањен јаз у стопи незапослености између мушкараца и жена, Повећан број жена предузетница и samozапослених жена, Повећан број запослених жена	Процент незапослених жена, Број жена предузетница Број samozапослених жена				
2.2.1 Оснивање центара за женско предузетништво, информационо-комуникационе технологије (у даљем тексту: ИКТ), бизнис и менаџмент и њихова доступност свим заинтересованим женама	Повећан број жена које имају основна знања за започињање сопственог посла.	Број пријављених и одобрених полазника обуке. Број обучених жена. Број одржаних обука. Број и проценат жена које после обуке оснива предузеће. Број одржаних обука. Број јединица локалне самоуправе у којима је одржана обука.	Извештаји о обукама при регионалним и градским центрима и агенцијама за мала и средња предузећа. Извештаји о обукама и запошљавању Национална служба за запошљавање. Резултати евалуације обука	Национална служба за запошљавање са филијалама, Агенција за развој малих и средњих предузећа	Привредне коморе, ЗСС и ЗСАПВ, удружења	Будет Републике Србије према билансним могућностима
2.2.1.1. Оснивање обука за оснивање предузећа, задруга и њихово пословање					2010. године	

2.2.1.2. Оснивање инкубатора и тимове за подршку предузетницама, како би се омогућила сарадна предузетница и њихово узајамно умрежавање	Основани инкубатори за подршку предузетница. Формирани тимови за подршку при регионалним и градским центрима и агенцијама за мала и средња предузећа, Привредне коморе.	Број основаних инкубатора Процент јединица локалне самоуправе у којима постоје инкубатори за подршку Број предузетница којима је пружена подршка Број полазница које су школоване за будуће предаваче у инкубаторима	Буџет потрошен на оснивање и функциони сање инкубатора за подршку, Извештаји тимова за подршку, Извештај евалуације о резултатима постигнутим кроз програм подршке	Привредне коморе, Агенције за развој малих и средњих предузећа	Национална служба за запошљавање, ЗСС и ЗС Аутономне покрајине Војводине, удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.2.2. Унапредивање кредитних програме за подстицање женског предузетништва и свих облика samozapošljavanja							
2.2.2.1. Формирање посебних кредитних линија за подршку женског предузетништва у оквиру свих постојећих институција које се баве кредитирањем предузетништва, како би се женама олакшало добијање пословних кредита за започињање посла као подршка у првој фази пословања	Повећан број жена предузетница. Повећан број запослених жена Повећан број корисница програма без инструмената обезбеђења кредита тј. кредита без хипотеке Повећан број корисница програма без инструмената обезбеђења кредита тј. кредита без хипотеке. Повећан број корисница кредита за започињање посла	Број и проценат корисница програма без инструмената обезбеђења кредита тј. кредита без хипотеке Број корисница кредита за започињање посла Број samozaposlenih жена Број новозапослених жена Број новоснованих предузећа Број предузећа која послују дуже од две године	Буџет за финансирање ових мера, Извештаји о пословању корисница ових средстава, Извештаји давалаца средстава (Фондови за развој, Пословне банке Национална служба за запошљавање)	Министарство економије и регионалног развоја, Министарство финансија	Министарство финансија, Управа за роду равноправност, Национална служба за запошљавање Републички завод за статистику, Завод за статистику Аутономне покрајине Војводине, Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Агенције за развој малих и средњих предузећа, Фондови за развој, Пословне банке	2010. година	Донаtorsка средства

2.2.3. Подстицање задругарства у свим областима и развијање нових облика економског удруживања	2.2.3.1. Предлог измене Закона о банкама и других прописа који уређују пословање финансијских организација како би се створили законски услови за формирање штедно-кредитних задруга по узору на земље Европске уније	Основе штедно-кредитне задруге кроз предлог за измену Закона о банкама	Број основаних штедно кредитних задруга, број измена Закона о банкама и других прописа	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство финансија	Министарство економије и регионалног развоја	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.2.4. Израда посебних програма у оквиру фондова за подстицање предузетништва и запошљавања, у оквиру приватизационих фондова	2.2.4.1. Предлог за формирање сталног Фонда за финансирање женског предузетништва задругарства у оквиру Фонда за развој, који би се финансирао из буџета Републике Србије.	Основан Фонд за финансирање женског предузетништва формиран у оквиру Фонда за развој и одржив је;	Процент средстава додељених фонду за развој женског предузетништва у односу на укупна средства Фонда за развој Број финансираних програма Број додељених кредита Број samozапослених жена предузетница Број новозапослених жена предузетница Укупан број запослених кроз финансиране програме	Извештаји Фонда за развој, Извештаји о пословању корисница ових средстава	Министарство економије и регионалног развоја Министарство финансија	Управа за родну равноправност, Фонд за развој	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 2.3.	Очекивани резултати			Индикатори			Рокови	
	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања	
2.3. Смањивање економских nejеднакости које су последица вишеструке дискриминације	Стопа незапослености жена из вишеструко дискриминисаних група је смањена			Стопа незапослености сеоских жена, Стопа незапослености Ромкиња укупно и Ромкиња испод 30 год.		Крај 2015. године		
Активности				Носиоци активности	Учесници			
2.3.1. Усвајање и примена посебних мера за подстицање запошљавања, предузетништва и samozапосљавања намењених женама из вишеструко дискриминисаних група								
2.3.1.1. Донећење посебних и додатних мера за подстицање запошљавања жена из вишеструко дискриминисаних група, као и могућност за добијање субвенција намењених овој категорији жена	Донети програми за запошљавање (активне мере за запошљавање) намењени женама из вишеструко дискриминисаних група	Број програма. Број жена пријављених за програм Број додељених субвенција Број запослених жена.	Извештај евалуације о резултатима постигнутих кроз програм Активне мере запошљавања	Министарство економије и регионалног развоја, Министарство рада и социјалне политике	Министарство правде, Национална служба за запошљавање, Органи јединица локалне самоуправе, агенције за мала и средња предузећа, удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

2.3.1.2. Организовање обука за предузетништво за оснивање сервиса за социјалне услуге – брига о зависним члановима и увести могућност оснивања задруга жена на пољу пружања услуга из сектора социјалне заштите	Повећан број жена које су обучене да постоји шанса за започињање сопственог посла у сектору социјалне заштите и сектору услуга	Број одржаних обука Број полазница обуке Број новососнованих сервиса Број samozапослених запослених жена. Број новозапослених жена	Извештај о финансирању обука, евалуације обука, извештај Националне службе за запошљавање	Министарство економије и регионалног развоја	Национална служба за запошљавање, удружења, ЗСС и ЗСАПВ	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.3.1.3. Организовање обука за преквалификацију и доквалификацију за вишеструко дискриминисаних група.	Уведене посебне обуке преквалификације и доквалификације за жене из вишеструко дискриминисаних група	Број одржаних обука. Број полазница обуке Број новозапослених жена	Извештај Националне службе за запошљавање, евалуације обука	Министарство економије и регионалног развоја	Национална служба за запошљавање, удружења	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.3.2. Израда посебних програма економског оснаживања сеоских жена и ромкиња							
2.3.2.1. Спровођење јавне кампање која ће помоћи у промени патријархалних вредности на селу	Жене информисане о својим правима и механизмима за остваривање истих. Подигнута свест код сеоских жена о важности власништва над земљом, некретностима и заједно стеченом имовином. Подигнута свест сеоских жена о економском доприносу имовини породице кроз кућне послове	Број трибина. процент јединица локалне самоуправе које су покривене трибинама. Број учесница трибина. Број специјализованих ТВ емисија. Број медијских чланака и прилога.	Јавни сервис РТС, штампа, евалуација учесника/ца трибина, извештаји организатора трибина	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде са локалним канцеларијама за подршку руралном развоју	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде са локалним органи јединица локалне самоуправе струковна и друга удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.3.2.2. Подстицање жене на селу удружења и у удружењу у фази регистрације пољопривредних газдинстава остваре као носилаца/суносилаца истих	Повећано самозапошљавање сеоских жена. Повећан број женских удружења и удружења у различитим гранама. Повећан број регистрованих женских пољопривредних газдинстава	Број новооснованих удружења и удружења. Број новоукључених чланова у удруже и удружења. Број новорегистрованих пољопривредних газдинстава чији су носници жене	Извештај удружених савеза, Регистар пољопривредних газдинстава	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Фонд за развој пољопривреде, удружени савези, (ЗСС и ЗСАПВ)	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.3.2.3. Развијање програма за бесповратно подстицајна средства за подршку развоју женског предузетништва у сеоском туризму	Развијен програм бесповратне подршке за подстицање сеоског туризма (изградњу објеката, адаптације и рестаурације). Манифестације чији су организатори удружење жена за промоцију сеоског туризма су финансијски подржане бесповратним средствима.	Број корисница програма и корисница подстицајних средстава, за развој сеоског туризма. Број samozапослених жена корисница подстицајних средстава. Број samozапослених жена на селу у туризму. Број одржаних манифестација за промоцију сеоског туризма подржаних кроз програм.	Извештаји Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Извештаји о пословању прималаца средстава	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Туристичке организације, ЗСС и ЗСАПВ	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.3.2.4. Спровођење јавне кампање против стереотипа у односу на Ромкиње	Подигнута свест о променама насталим у популацији Ромкиња.	Број трибина проценат општина које су учествовале Број учесница трибина Број специјализованих ТВ емисија Број медијских чланака и прилога	Буџет за кампање, Јавни сервис РТС, штампана, Евалуација учесника/да трибина према локацији Извештаји организатора трибина	Министарство људска и мањинска права, Канцеларије за инклузију Рома, Јединице покрајинске и локалне самоуправе	Министарство омладине и спорта, РТС, Женске ромске организације, струковна и друга удружења	Од 2010. године континуирано	ИЛО,УНДП, УНИЦЕФ и ИМО средствима Шпанске Владе
2.3.2.5. Припрема модела обуке за Ромкиње како би лакше учествовале у програмима запошљавања	Повећана стручна оспособљеност и квалификованост Ромкиња. Повећана заинтересованост за стручно усавршавање. Повећан број Ромкиња обухваћених програмима за активно тражење посла и број запослених Ромкиња.	Број модела обуке Број одржаних обука Број ромкиња обухваћених обукама стручног усавршавања Број трибина у ромским насељима Број запослених Ромкиња	Утрошени буџет за обуке, Извештаји Канцеларије за инклузију Рома Извештаји Национална служба за запошљавање, Извештаји носиоца обуке	Министарство економије и регионалног развоја, Канцеларије за инклузију Рома	Министарство за људска и мањинска права Канцеларије за инклузију Рома, јединице локалне самоуправе, Национална служба за запошљавање, женска ромска и друга удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.3.2.6. Поддршка убрзаном запошљавању младих Ромкиња (испод 30 година). Модели подршке су дизајнирани да подрже интеграцију младих ромкиња у друштво и реинтеграцију повратница у земљу на основу Споразума о реадмисији.	Спроводи се пројекат запошљавања младих у три округа (Београдски, Јужно Бачки и Пчињски), формиран фонд за запошљавање Ромкиња испод 30 година. Подржане су све врсте едукација и обука за Ромкиње Дизајнирани су приступачни програми за запошљавање	Број одржаних обука, Број Ромкиња испод 30 година обухваћених обукама Број Ромкиња из реадмисије обухваћених обукама Број и проценат запослених младих Ромкиња кроз дизајниране програме Број запослених младих Ромкиња из реадмисије кроз дизајниране програме	Извештаји ресорних министарстава Извештаји Националне службе за запошљавање, Извештаји међународних организација	Министарство омладине и спорта, Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права	ИОМ, ИЛО, УНДП, УНИЦЕФ, Женска ромска удружења	2011. година	ИЛО,УНДП, УНИЦЕФ и ИМО средствима Шпанске владе

Појединачни циљ 2.4.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
2.4. Јачање капацитета свих актера у привреди и друштву за отклањање родне дискриминације и боље коришћење женских ресурса	Информациони систем развијен и родно сензитиван. Подигнута заступљеност жена у процесу креирања економских и развијених политика. Родна сензитивност је део система образовања. Постигнут је напредак у отклањању препрека за развој женског предузетништва.	Број институција које примењују модел родног разврставања у својим евиденцијама из информативног система. Пораст учешћа жена у процесу доношења економских одлука, Повећан број дипломираних студената са родно сензитивним знањима. Пораст стопе запослености жена и жена предузетница.	
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Рокови за извођење активности
2.4.1. Израда и праћење програма за економско оснаживање жена		<i>Извор провере</i>	Извор финансирања
2.4.1.1. Увођење обавезе и вођење све евиденције у области рада и запошљавања, родно разврстане ради адекватног планирања и праћења програма за економско оснаживање жена	Евиденције у области рада су родно разврстане.	Број институција које примењују модел родног разврставања у својим евиденцијама из информативног система. Број и проценат истраживања у области рада у којима су подаци родно разврстани у републичком заводу за статистику. Број и проценат истраживања у области запошљавања родно разврстани у којима су подаци Националној служби за запошљавање	Крај 2015. године Нису потребна средства из буџета. Донаторска средства
	Публикације статистичког завода, Извештаји и билтени Националне службе за запошљавање, Извештаји ресорних министарстава	Министарство економије и регионалног развоја Управа за родну равноправност Министарство финансија Национална служба за запошљавање, Републички завод за статистику	

2.4.1.2. Увођење анкете о коришћењу времена у обавезне анкете које спроводи Републички завод за статистику.	Анкета је део редовних статистичких истраживања од 2009.	Планом статистичких истраживања анкета је уврштена у програм.	Публикације статистичког завода	Републички завод за статистику	Агенција за развој Шведске Владе (Sida) Управа за родну равноправност	2010 година	Нису потребна додатна средства из буџета Донагорска средства
2.4.1.3. Установити критеријуме за проширење обима података, или увођење додатних индикаторе који показују могуће разлике у положају жена и мушкараца	Израђени су критеријуми за процену и вредновање обима потребних података и индикатора у складу са стандардима ЕУ и обавезама извештавања по CEDAW препорукама	Број и проценат Министарстава која прикупљају податке по препоруци УН Конвенције о свим облицима дискриминације жена Број нових индикатора. Број статистичких публикација родно разврстаних	Извештај Министарства за људска и мањинска права по препоруци УН Конвенције о свим облицима дискриминације жена евалуације	Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права, Национална служба за запошљавање, Републички завод за статистику	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.4.1.4. Доследно спровођење разврставања података према полу у свим евиденцијама које се воде, што се односи не само на привредне регистре, него и на евиденције о носiocу имовине, посебно некретнина и пољопривредног земљишта, као и за пореске обвезнике	Напредак у родном разврставању свих пореских и имовинских евиденција. Број и проценат жена власница Кућа, станова, в кенција. Број и проценат жена власница компанија и радњи. Број и проценат жена власница пољопривредног земљишта. Број и проценат жена пореских обвезника	Број и проценат жена власница Кућа, станова, в кенција. Број и проценат жена власница компанија и радњи. Број и проценат жена власница пољопривредног земљишта. Број и проценат жена пореских обвезника	Публикације Републички завод за статистику, Евиденција Пореске управе	Министарство финансија	Републички завод за статистику, Пореска управа	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.4.2. Обезбеђивање начела родне равноправности у процесу креирања и спровођења економске и развојне политике	2.4.2.1. Укључивање адекватаног броја жена у тела која се баве спровођењем и надгледањем економске и развојне политике	Повећан број жена у телима која се баве спровођењем и надгледањем економске и развојне политике. Кроз упоредне податке за Србију- Регион - Европу, уочљиво је да се Србија приближава Европским стандардима о проценту учешћу жена на позицији доносиоца економских одлука.	Број и проценат жена у парламенту. Број и проценат жена у економском одбору Парламента. Број и проценат жена министарки. Број и проценат жена у Министарствима и органима управе на руководећим местима. Број жена креативи стратегија	Извештаји Народне скупштине, Министарстава и органа управе, Републички завод за статистику	Министарства	Управа за родну равноправност, Родни механизми на националном, покрајинском и локалном нивоу удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.4.2.2. Повећање броја жена у чланству управних одбора	Број жена у управним одборима је повећан. проценат жена у управним одборима јавних предузећа је изнад 30 процената.	Број и проценат жена у управним одборима у јавним предузећима. Број и проценат жена у управним одборима у приватном сектору	Извештаји Јавних предузећа, Пословна удружења, Привредне коморе, Републички завод за статистику	Привредне коморе Менаџмент Јавних предузећа, пословна удружења	Управа за родну равноправност Родни механизми на националном, покрајинском и локалном нивоу, удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	
2.4.2.3. Увођење праксе да се у свим развојним политикама обавезно налази део посебно посвећен положају жена	Постојање развојне политике за анализу положаја жена и интеракцију политика на будући статус жене у друштву.	Број и проценат политика са анализа о положају жена.	Сајт Владе	Министарства	Управа за родну равноправност, Родни механизми на националном, покрајинском и локалном нивоу, удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

2.4.2.4. Консултовање стручњаке приликом израда економских и развојних стратегија	Стратегије економског развоја су родно осетљиве.	Најмање један консултанат за родну равноправност је део тима за израду Стратегије.	Средства за израду стратегије, „Службени гласник Републике Србије”, Легенда сарадника који су радили на изради стратегије	Министарства	Управа за родну равноправност, Родни механизми на националном, покрајинском и локалном нивоу, удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.4.3. Укључивање знања о предузетништву у образовне програме на свим нивоима и промовисање предузетничког духа							
2.4.3.1. Увођење нових знања о родно сензитивним статистикама и родном буџетирању у образовне програме и у додипломске и постдипломске академске и струковне студије који се базирају на принципима родних студија и родној равноправности	Стручна родно сензитивна знања се изучавају и стичу на редовним и постдипломским и докторским студијама (родне статистике и родно буџетирање).	Број и проценат нових родно сензитивних предмета. Број факултета са родно сензитивним програмима. Број дипломираних студената са родно сензитивним знањима	Програми и извештаји акредитованих факултета	Управа за родну равноправност Отворени универзитети,	Покрајински завод за рад, запошљавање и равноправност полова, Центри за женске (родне) студије, родни механизми на државном и покрајинском нивоу	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.4.3.2. Организовање јавних расправа о тешкоћама са којима се сусрећу жене предузетнице	Подигнута свест друштва о потреби улагања додатних напора за елиминацију препрека.	Број трибина Број специјализованих ТВ емисија Број медијских чланака и прилога. Средства за кампање Број предузетница учесница на трибинама и специјализованим емисијама	Евалуација учесника/ца трибина Извештаји организатора трибина Јавни сервис РТС, штампа	Управа за родну равноправност	Министарство економије и регионалног развоја, Јавни сервис РТС, родни механизми на државном и покрајинском нивоу, удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.4.3.3. Организовање обука за предузетништво и за подстицање предузетничког духа	Повећан број жена са предузетничким пословним знањима и самопоуздањем.	Број обучених жена, Број спроведених обука. Буџет обуке	Резултати евалуације обуке, Извештаји Министарства економије и регионалног развоја и Националне службе за запошљавање	Министарство економије и регионалног развоја	Национална служба за запошљавање, Регионални центри и Агенције за мала и средња предузећа Отворени универзитети Струковна и друга удружења	2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.4.3.4. Промовисање успешних предузетнице као узор за друге жене, и охрабривати их да се узјамно повезују	Подигнут степен самопоуздања код жена и број запослених жена, Креирана база података доступна јавности.	Број примера успешне праксе Број награда и признања за пословне резултате Број успешних пословних жена у бази података.	Сајт успешне пословне жене, Сајт Београдске пионирке, Сајт Агенције за страна улагања и промоцију извоза (преграјте базу добрих пракси)	Јавне агенције Владе, Струковна и друга удружења	Управа за родну равноправност, родни механизми на државном и покрајинском нивоу, приватни сектор	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

2.4.4 Економско описмењавање жена за модерно пословање										
2.4.4.1. Ослободљивање жена за модерно пословање	Жене су упознате са значајем континуираног учења. Повећан број жена које имају знања за модерно пословање (писане бизнис планова, учење страних језика, ИКТ обуке)	Број обучених жена. Број спроведених обука	Средства за обуку, Евалуација обука	Министарство економије и регионалног развоја, Управа за родну равноправност	Национална служба за запошљавање, Отворени универзитети Агенције за мала и средња предузећа, Струковна и друга удружења	Од 2010. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима			
2.4.4.2. Подстицање девојка и младих жена да се опредељују за нове профитабилне професије организацију ИКТ курсева, курсева за израду бизнис планова, маркетинга, менаџмента и берзанског пословања	Повећан број младих жена које се опредељују за нове и профитабилне професије	Број обука реализованих уз подршку канцеларија за младе од Организација цивилног друштва сектора. Број кампања за промоцију нових професија. Број ТВ емисија. Број понуђених програма за такозване нове професије. Број корисника програма по полу	Евалуација обука, Извештаји канцеларија за младе, Средства Министарства омладине и спорта Министарства додељена сектору за извођење обука, Постоје средства за промоцију нових професија	Министарство омладине и спорта	Министарство за телекомуникације и информационо друштво, Републички завод за статистику, Управа за родну равноправност, Отворени универзитети, канцеларије за младе, Агенција за мала и средња предузећа	Од 2010. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима			

2.4.4.3 Организовање обука за модерне tehnologije о употреби и доступности ИКТ	Ниво употребе ИКТ у Влади, јавним и приватним предузећима, медијима и образовању је унапређен	Број и проценат предузећа који има приступ брзом интернету. Број и проценат предузећа из јавног сектора који има приступ брзом интернету Број школа опремљених компјутерима и брзим интернетом. Број обука спроведених у министарствима. Број обучених жена	Извештаји информационог друштва, Извештаји Министарства за телекомуникацију и информационо друштво, Републички завод за статистику Подаци о потреби ИКТ део анкете о домаћинствима	Управа за родну равноправност	Министарство за телекомуникације и информационо друштво Министарство за национални инвестициони план Телеком Србије	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
2.4.4.4. Спровођење истраживања и обезбеђивања званичних податке о утицају ИКТ на позицију жена на тржишту рада	Анализирају се подаци о утицају ИКТ на позицију жена на тржишту рада у склопу Анкете о радној снази	Број урађених анализа над снимљеним подацима. Број предложених мера за промену стања који се базирају на подацима и закључцима изнетим у анализама. Број усвојених предлог	Извештаји Републичког завода за статистику	Републички завод за статистику	Министарство економије и регионалног развоја, Национална служба за запошљавање	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3. Остваривање родне равноправности у образовању

ПОСЕБАН ЦИЉ 3: Успостављање родне једнакости и интегрисање родне перспективе у образовању

Појединачни циљ 3.1.		Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
3.1. Равноправан приступ образовању, уједначавање заступљености оба пола на свим нивоима образовања и у свим образовним профилима							
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
3.1.1. Увођење мера позитивне акције за мање заступљен пол приликом конкурса за пријем на студије, програме стипендирања и превазилажење родних стереотипа приликом избора занимања	Унапређење паритета по полу на основним, магистарским и докторским студијама по областима (више уписаних жена на традиционално „мушке“ факултете и више уписаних мушкараца на традиционално „женске“ факултете.	Резултати научно утемељене анализе наручене од релевантних научних и просветних институција.	Редовни периодични (или посебно наручени) извештаји релевантних државних институција или посебних експертских тимова у	Центри за женске (родне) студије из Београда и Новог Сада, струковна и друга удружења, медијске куће, Јавни сервис РТС	Истраживачка станица Петница Представници институција Ученице/ци, наставнице/и административни психолошко-педагошки кадар у оквиру образовног система	2012 -2015. године	

¹ Напомена: Сви извештаји предвиђени националним акционим планом могу бити периодични, редовни извештаји који су већ предвиђени радом латих државних институција, или посебно наручени извештаји у којима се обрађују подаци директно у вези са тематиком активности предвиђенима НАП-ом за унапређење положаја жена и родну равноправност у образовању.

3.1.1.2. Организовање семинара за ученике ради превазилажења родних стереотипа приликом избора занимања и за обезбеђивање адекватне помоћи при избору професионалне оријентације		Статистички подаци које обезбеђују релевантне државне институције у складу са препорукама експертске радне групе из 3.2.1.1.	У складу са препорукама експертске радне групе из 3.2.1.1.	локални и регионални медији, приватне медијске куће); локална самоуправа и предузећа спремна да улажу у друштвено одговорно пословање		
3.1.1.2.1. Пилот пројекат: Организовање семинара за ученице/ке 4. разреда гимназија и средњих школа ради превазилажења родних стереотипа приликом избора занимања и за обезбеђивање адекватне помоћи при избору професионалне оријентације у 10 регионалних пунктова у Србији (на пример, Суботица, Вршац, Београд, Крагујевац/Краљево, Ужиче, Ваљево, Бор/Зајечар, Ниш, Пирот, Бујановац)	Унапређење паритета по полу на основним, магистарским и докторским студијама по областима (више уписаних жена на традиционално „мушке“ факултете и више уписаних мушкараца на традиционално „женске“ факултете у датим регионима	Статистички подаци које обезбеђују релевантне државне институције у складу са препорукама експертске радне групе из 3.2.1.1.	Упитници за полазнице/ке семинара; екстерна евалуација	Министарство просвете, Управа за родну равноправност,	2012. година Школска година 2010/11	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.1.1.3. Оснивање, континуирано ажурирање и професионално администрирање интернет сајта на коме млади могу да добију информације о вези родно осетљивих тема и професионалне оријентације (уз учешће психолога, педагога, представника тржишта рада, представника вршњачких група из различитих нивоа образовања)	Сајт основан, ажуриран и професионално администриран	Број посета сајту, квалитет текстова, садржај форума, итд.	Извештаји администратора сајта и консултаната	ЗУОВ	2010. година		
3.1.1.4. Организовање семинаре за ученице/ке 8. разреда основних школа ради превазилажења родних стереотипа приликом избора занимања и за обезбеђивање адекватне помоћи при избору професионалне оријентације	Унапређење паритета по полу у средњошколском образовању	Број одржаних семинара и број полазника.	Упитници за полазнице/ке семинара; екстерна евалуација		Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	
3.1.1.5. Обезбеђивање стипендија за мање заступљен пол у школама и на факултетима	Унапређење паритета по полу у средњошколском и високошколском образовању	Број стипендија по наведеним критеријумима.	Извештаји релевантних образовних институција које администрирају доделу стипендија у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.		Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

3.1.1.6. Организовање семинара за управљачки и психолошко-педагошки кадар на свим нивоима образовног система (предшколско, основношколско и средњошколско образовање) ради превазилажења родних стереотипа приликом избора занимања, као и у циљу промоције свих аспеката родно осетљивог образовања (промена свести, ставова и идеологија) у 16 (од 19) школских управа: за 1600 школа, за директорке/директоре и психолошко-педагошки кадар (по два представника из сваке школе);	Промењена свест и идеологија наставног и административног кадра на свим нивоима образовања о учешћу и полној расподели по занимањима. Промењено понашање запослених у образовању и васпитању у складу са питањима родне једнакости. Промотивни материјал – лифлет о родној једнакости ЗУОВ-а у образовању за све предшколске установе, основне и средње школе у циљу сензибилизације и информисања	Број организованих семинара и број полазника. Број улазака на сајт	Упитници за полазнице/ке семинара; Екстерна евалуација		Министарство просвете, Управа за родну равноправност, ЗУОВ	Школска година 2009/10. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.1.1.7. „Едукација едукатора“; семинари о родно осетљивом образовању за представнике организација који ће бити носиоци семинара, обука итд. на свим нивоима образовања (као за наставнички и педагошко-административни кадар, тако и за децу и омладину, од предшколског нивоа до нивоа дипломских академских студија); семинари за вршњачке едукаторе	Појединци обучени и организације за спровођење образовних предвиђених Националним акционим планом из 3.2.1.1.; организације конкуришу за акредитацију семинара при ЗУОВ (2011)	Број организованих семинара и број полазника. Пријаве организација чији су представници прошли обуку за акредитацију сопствених семинара при ЗУОВ до децембра 2010.	Упитници за полазнице/ке семинара; екстерна евалуација; Акредитовани семинари при ЗУОВ (за 2011)		Министарство просвете, Управа за родну равноправност, ЗУОВ	2010. година	

3.1.2. Иницирање подстицајних мера ради повећања учешћа жена у коришћењу ИКТ (упоредити са Акционим планом за унапређење родне равноправности у економској сфери и повезати са тим активностима)	Већи проценат жена на националном нивоу које користе ИКТ у свакодневном животу за сопствене потребе и у професионалној сфери.	Статистички подаци које обезбеђују релевантне државне институције.	Редовни периодични (или посебно наручени) извештаји релевантних државних институција о броју жена које користе ИКТ у свакодневном животу за сопствене потребе и у професионалној сфери у складу са препорукама експертске радне групе из	Министарство просвете, Министарство за телекомуникације и информационо друштво, ЗУОВ, ЗВКОВ, Управа за родну равноправност, Министарство образовања, Национални просветни савет, Просветни савети националних	Представници наведених институција Ученице/ци, наставнице/и административни психолошко-педагошки кадар у оквиру образовног система	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.1.2.1. Пилот пројекат: Организовање семинара за подстицање жена које су већ изашле из образовног система (посебно за оне са нижим нивоом образовања) да користе нове технологије (у удружењима за женско предузетништво при регионалним привредним коморама, домовима културе, и сл. у горе наведеним регионима	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима				

3.1.1.2.2. Организовање семинаре за подстицање жена које су већ изашле из образовног система (посебно за оне са нижим нивоом образовања) да користе нове технологије (у удружењима за женско предузетништво при регионалним привредним коморама, домовима културе, и сл.)			активности 3.2.1.1.	мањина Републички завод за статистику, Покрајински органи, органи школске управе; Истраживачка станица Петница, Регионалне привредне коморе, као и струковна и друга удружења, медијске куће, органи јединица локалне самоуправе и предузећа спремна да улажу у друштвено одговорно пословање	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.1.1.2.3. Пилот пројекат: Отварање интернет пуктова на локалном нивоу који су лакше доступни женама у удружењима за женско предузетништво у неколико регионалних привредних комора (нпр. Краљево, Зајечар, Лесковац)	Број отворених интернет пуктова равномерно распоређених на територији Републике Србије. Број корисница/ка интернет пуктова.	Праћење посећености интернет пуктова		2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	
3.1.1.2.4. Отварање интернет пуктова на локалном нивоу који су лакше доступни женама у свим регионима Србије (на пример, у удружењима за женско предузетништво уз помоћ и логистичку подршку регионалних привредних комора) укључити жене из вишеструко дискриминисаних група				Крај 2015. године		

3.1.2.6. Организовање семинара за наставни и административни кадар на свим нивоима образовања (предшколско, основношколско, средњошколско образовање) усмерених пре свега унапређење способности у коришћењу ИКТ у свим регионима Србије, пре свега усмерена на женску популацију		Број организованих семинара за наставни и административни кадар на свим нивоима образовања	Редовни периодични (или посебно наручени) извештаји школских органа управе о коришћењу ИКТ међу наставним и административним кадром на свим нивоима образовања у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.			Крај 2015. године	

3.1.3. Развивање система доживотног образовања	Повећање процената жена у учешћу у образовним активностима на локалном, регионалном, националном и интернационалном нивоу	Резултати извештаја релеватних институција о учешћу жена у образовним активностима на локалном, регионалном, националном и интернационалном нивоу	Извештаји релеватних институција о учешћу жена у образовним активностима на локалном, регионалном, националном и интернационалном нивоу у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете; Министарство за телекомуникације и информационо друштво; Министарство омладине и спорта; Управа за родну равноправност Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Национални просветни савет, Просветни савети националних мањина, Покрајински органи, органи школске управе; Истраживачка станица Петница, Регионалне привредне коморе, Удружења и струковна удружења, медијске куће, органи јединица локалне самоуправе и привредна друштва спремна да улажу у друштвено одговорно пословање	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.1.3.2. Стварање мрежа библиотека и инфотека са родним садржајем доступне женама на локалном нивоу (равномерно регионално заступљених уз пружање помоћи у приступу женама из свих друштвених слојева, и из свих етничких заједница)	Библиотеке и инфотеке формиране и раде.	Резултати извештаја библиотечких и инфотечких управа о посећености и квалитету материјала у примени	Периодични редовни извештаји библиотечких и инфотечких управа о посећености и квалитету материјала у примени	Министарство просвете; Министарство омладине и спорта; Министарство за телекомуникације и информационо друштво; ЗВКОВ, Управа за родну равноправност Национални просветни савет, Просветни савети националних мањина, Републички завод за статистику, органи јединица локалне самоуправе		Крај 2013. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.1.4. Промовисање научнице и укључивање родне перспективе у науку	3.1.4.1 Укључивање мера позитивне акције за мање заступљен пол при упису на постдипломске студије на факултетима универзитета у Србији кроз јавне расправе и медијску кампању (види Национални акциони план за унапређење родне равноправности у медијима и спровести паралелно)	Присуство повећаног процента жена у програмима доживотног образовања и афирмација (видљивост) жена у науци у складу са одредбама Закона о родној равноправности. Унапређење паритета и равноправности полова на постдипломским студијама у Србији.	Резултати анализа релевантних институција о проценту жена жена у програмима доживотног образовања и афирмација (видљивост) жена у науци.	Извештаји релевантних институција о проценту жена жена у програмима доживотног образовања и афирмација (видљивост) жена у науци у препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство за телекомуникације и информационо друштво, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Национални просветни савет, Просветни савети националних мањина Покрајински органи, јединице локалне самоуправе, Регионалне привредне коморе, струковна и друга удружења, медијске куће	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.1.4.2. Укључивање интегралних програме анализа и истраживања родне перепективе у науци у складу са стратешким научним приоритетима Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије (у основним, развојним и примењеним истраживањима) који омогућавају да наша наука постане део јединственог научно-образовног европског простора	Пројекти о родним аспектима образовања и науке укључени на листу петогодишњих пројеката за основна истраживања.	Резултати извештаја (и објављених научних радова) носилаца пројекта и Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.	Извештаји (и објављени научни радови) носилаца пројекта и Министарство за науку и технолошки развој	Центри за женске/родне студије из Београда и Новог Сада	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.1.4.3. Промоције на националном, регионалном и локалном нивоу видљивости жена у науци у кроз округле столове, јавне расправе, панел дискусије, и сл. (укључити већ постојеће примере добре праксе у сарадњи са Министарства за науку и технолошки развој, на пример: Жене у физици, Жене у математици, промовисати чињеницу да према ЕУРОСТАТ истраживањима Србија има 43% научница и да је на четвртном месту у свету по заступљености жена у науци, итд.)	Повећање процената жена у учешћу у образовним активностима на локалном, регионалном, националном и интернационалном нивоу.	Број и квалитет округлих столова, јавних расправа, панел дискусија.	Извештаји маркетиншких и образовних институција, округлих столова, јавних расправа, панел дискусија и анализа њиховог квалитета	Центри за женске/родне студије из Београда и Новог Сада	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 3.2.		Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
3.2. Јачање капацитета образовног система укључивањем родне перспективе у образовање							
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
3.2.1. Развијање родно сензитивне, антидискриминаторне и секуларне програмске садржаје и родно осетљив језик на свим нивоима образовања, укључујући и студије рода (упоредити са Националним акционим планом за унапређење родне равноправности у економској сфери и у сфери одлучивања и повезати са тим активностима)				Министарство просвете, Министарство за телекомуникације и информационо друштво; Министарство омладине и спорта; Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Просветни савети националних мањина, органи јединица локалне самоуправе, Регионалне привредне коморе, као и остала струковна и друга удружења, медијске куће			Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.1.1. Анализа постојеће регулативе и процедура у државним институцијама које треба да спроводе активности предвиђене Националним акционим планом од стране оформљене експертске радне групе у коју су укључени и представници/е свих релевантних институција која ће координирати динамику и спровођење активности предвиђених Националним акционим планом	Израђена анализа постојеће регулативе и процедура у државним институцијама које треба да спроводе активности предвиђене Националним акционим планом од стране оформљене експертске радне групе у коју су укључени и представници/е свих релевантних институција која ће координирати динамику и спровођење активности предвиђених Националним акционим планом	Протокол о координацији активности предвиђених Националним акционим планом	Извештаји експертске радне групе и анализе	Министарство просвете, Министарство за науку и технолошко развој, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, ЗУОВ, ЗВКОВ, Управа за родну равноправност, Национални просветни савет, Представници универзитета у Републици Србији	Делегирани представници наведених институција, чланови експертске радне групе	Од 2010. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.1.2. Увођење нових предмета и академских профила у основне и дипломске академске и струковне студије који се базирају на принципима родних студија и родне равноправности у свим областима јавног, професионалног и друштвеног живота (на пример, родне студије, родно буџетирање, итд., видети Национални акциони план за економски развој)	Имплементација нових предмета и академских профила у основне и дипломске академске студије	Број нових предмета и академских профила.	Извештаји релевантних образовних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, органи Аутономне покрајине Војводине, органи школске управе, Истраживачка станица Петлица, као и остала струковна удружења, медијске куће, локална самоуправа и привредна друштва спремна да унајму у друштвено одговорно пословање	Представници наведених институција Ученице/ци, наставнице/е административни и психолошко-педагошки кадар у оквиру образовног система, Експертске радне групе за критичку анализу академског дискурса и уџбеничке литературе; Центри за женске (родне) студије	Крај 2015. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.1.3. Усвајање Закона о основама образовања и васпитања (као и измене и допуне Закона о основама образовања и васпитања) који укључује експлицитне одредбе о родно осетљивом образовању на свим нивоима у координацији са међународним институцијама и у складу са одредбама Савета Европе, УНЕСКО-а, УНИЦЕФ-а, Конвенције против свих облика дискриминације над женама (CEDAW);	Закон усвојен	Одредбе закона у складу са принципима родно осетљивог образовања.	Извештаји релевантних образовних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство просвете, Министарство здравља Министарство омладине и спорта; Управа за родну равноправност ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, органи Аутономне покрајине Војводине, органи јединица локалне самоуправе	2010. година	Нема трошкова
3.2.1.4. Развијање свести о потреби афирмације родно осетљивог језика у образовању кроз округле столове, јавне расправе, панел дискусије и кроз употребу језика у медијима	Брошуре и публикације о употреби родно осетљивог језика у образовању. кодекси употребе родно осетљивог језика у јавном дискурсу.	Упитници за наставни и административни кадар у вези са употребом родно осетљивог језика у образовању. Анализе јавног мњења.	Извештаји релевантних образовних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	ЗВКОВ, Управа за родну равноправност, Универзитети у Републици Србији; Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Национални просветни савет, просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Покрајински органи, органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.1.5. Формирање образовног окружење на свим нивоима (предшколско, основношколско, средњошколско и универзитетско образовање) у коме се млади подстичу да развијају узајамне односе на бази истинског партнерства и узајамног поштовања, једнакости и одговорности кроз радионицареки рад и ваннаставне активности	Формирање нових генерација младих људи који препознају и вреднују различитост и формирају узајамне односе на бази истинског партнерства и узајамног поштовања, једнакости и одговорности.	Резултати радионицарског рада. Упитници за младе у различитим деловима Србије, из различитих друштвених слојева, различитих етничких групација, итд.	Извештаји релеванних образовних, научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1. и извештаји институција за истраживање јавног мњења	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља; Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Покрајински органи, органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.1.6. Критичка анализа дискурса родне перспективе у уџбеничкој литератури за предшколско, основношколско и средњошколско образовање	Употреба родно осетљивог језика и принципа родно осетљивог образовања у уџбеничкој литератури на свим нивоима образовања.	Резултати критичке анализе дискурса.	Извештаји релеванних образовних и научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Управа за родну равноправност	2010. године	Донаторска средства (в. пројекат УНДП-а о родним аспектима уџбеничке литературе)

3.2.1.7. Усаглашавање постојеће уџбеничке литературе за предшколско, основношколско и средњошколско образовање са принципима родно осетљивог образовања	Уџбеничка литература у складу са принципима родно осетљивог образовања припремљена.	Резултати критичке анализе дискурса.	Извештаји релевантних образовних и научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Пожарјински органи, локалне самоуправе	Од 2013. године до 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.1.8. Развијање наставних програма и планова из предмета „Здравље“ који укључују знања о репродуктивном здрављу у предшколском, основношколском и средњошколском образовању (упоредити са Националним инвестиционим планом за унапређење здравља жена, као и са стратегијама Министарства здравља и Министарства спорта и применити паралелно); укључити овај предмет у обавезни део курикулума за основношколско и средњошколско образовање	Програм развијен. Предмет уведен у обавезни део курикулума. Подигнут општи ниво ученичких знања о очувању и унапређењу здравља уопште и репродуктивног здравља посебно.	Ученичка постигнућа из овог предмета. Резултати истраживања јавног миљења ученичке популације.	Извештаји релевантних образовних и научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Органи јединица локалне самоуправе	2011. година - 2013. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.1.9. Нормирање родно осетљивог језика, усвојити норму и увести у службену употребу родно осетљив језик.	Нормиран родно осетљив језик и уведен у службену употребу. Повећана видљивост жена у језику, а самим тим и у друштву.	Нови правопис српског језика Матике српске. Степен службене употребе родно осетљивог језика	Ново издање правописа српског језика.	Матика српска, САНУ – Одељење језика и књижевности	Управа за родну равноправност, Филолошки факултети у Републици Србији, Центри за женске/родне студије, удружења	2015. година	Будет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.2. Израда програме континуиране обуке наставног особља за увођење родне перспективе у образовни процес							
3.2.2.1. Обуке за наставни кадар на универзитетском нивоу: Укључивање родне сензитивације у процес образовања наставног кадра на тзв. наставничким факултетима кроз курикулуме које дефинишу и имплементирају релевантни факултети	Наставно особље које разуме и примењује родно осетљиве образовне принципе у високошколском образовању.	Број одржаних семинара и број учесника.	Извештаји релевантних образовних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља; Управа за родну равноправност ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Органи јединица локалне самоуправе		Од 2011. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.2.2. Критичка анализа дискурса постојеће уџбеничке литературе и наставних планова и програма на додипломским студијама на тзв. наставничким факултетима (који образују наставни кадар за предшколско, основношколско и средњошколско образовање)	Употреба родно осетљивог језика и принципа родно осетљивог образовања у уџбеничкој литератури на тзв. наставничким факултетима.	Резултати критичке анализе дискурса.	Извештаји релевантних образовних и научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, ЗВКОВ, Универзитети у Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Органи јединица локалне самоуправе	2011. до 2013. година	Донаtorsка средства.
3.2.2.3. Припрема нове уџбеничке литературе за образовање наставника у складу са принципима родно осетљивог образовања припремљена и усвојена.	Нова уџбеничка литература у складу са принципима родно осетљивог образовања припремљена и усвојена.	Резултати критичке анализе дискурса.	Извештаји релевантних образовних и научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Покрајински органи, Органи јединица локалне самоуправе	2013. до 2015. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.2.4. Припрема семинара о родно осетљивом образовању акредитованих код Завода за унапређење образовања и васпитања и Министарства просвете	Наставно особље које разуме и примењује родно осетљиве образовне принципе.	Број одржаних семинара и број учесника.	Извештаји релеванних образовних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља; Управа за родну равноправност; ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Органи јединица локалне самоуправе	2011. година	Будет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.2.5. Укључивање знања о родно осетљивом образовању у садржај Програма за увођење приправника у посао и стручних испита (испита за лиценцу) за наставнике у основним и средњим школама и васпитаче предшколским установама Планирање и обука за менторе и приправнике у складу са знањима о родно осетљивом образовању (Ускладити са Акционим планом о родној равноправности у одлучивању и образовању службеника у јавном сектору и применити паралелно)	Наставно особље, стручни сарадници као и васпитачи у школи са домом који разумеју и примењује родно осетљиве образовне принципе.	Садржаји упутстава за припрему и полагање стручних испита о родно осетљивом образовању. Допуњен и измењен Правилник о дозволи за рад. Развијено менторство у складу са родно осетљивим образовањем.	Извештаји релеванних образовних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља; Управа за родну равноправност, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Органи јединица локалне самоуправе	2012. до 2013. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.3. Повећање број жена на местима одлучивања у образовном систему и на управљачким функцијама у институцијама образовања				Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.3.1. Научно утемељена анализа присуства и видљивости жена на местима одлучивања у образовном систему и на управљачким функцијама у институцијама образовања кроз пројекте Министарство за науку и технолошки развој	Повећан број жена на местима одлучивања у образовном систему и на управљачким функцијама у институцијама образовања у складу са одредницама Закона о родној равноправности.	Резултати анализа заступљености жена на местима одлучивања у образовном систему и на управљачким функцијама у институцијама образовања.	Извештаји релевантних образовних и научних установа у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство за науку и технолошки развој	2010. и 2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима и донагорска средства

3.2.3.2. Рад на стандардизацији родно сензитивног језика, посебно у области имена професија и титула женског рода ради унапређења видљивости жена у јавној (научној, професионалној, политичкој и др.) сфери кроз активности експертских тимова из академске и професионалне сфере и кроз јавне расправе, панел дискусије и округле столове (пример добре праксе: ОБЕБС и канцеларија заменнице омбудсмана за заштиту права грађана; панел дискусија „Језик и род“, 17. јули, 2009)	Укључивање у процес стандардизације родно осетљивог језика посебно у области имена професија и титула женског рода ради унапређења видљивости жена у јавној (научној, професионалној, политичкој и др.) сфери. кодекси употребе родно осетљивог језика у јавном дискурсу и у образовању.	Резултати квалитативне и квантитативне (критичке) анализе јавног и образовног дискурса.	Извештаји релевантних образовних и научних установа у складу са препорукама експертске групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Од 2011. године континуирано	Будет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.4 Изградња и увођење стандарда антидискриминаторних и родно осетљивих процедура у образовни процес; превенција и сузбијање сексистичког понашања у образовним институцијама					2011. до 2012. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.4.1. Формирање стандарда за обезбеђење квалитета у области родно осетљивог образовања	Стандарди за обезбеђење квалитета у области родно осетљивог образовања примењени.	Анализе релевантних институција.	Извештаји релевантних образовних и научних установа у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Републички завод за статистику, Органи јединица локалне самоуправе, Заштитник грађана	Представници наведених институција Ученице/ци, наставнице/е и и психолошко-педагошки кадар у оквиру образовног система; Експертске радне групе за критичку анализу академског дискурса и уџбеничке литературе; Центри за женске (родне) студије	2011. и 2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.2.4.2. Израда кодекса понашања према стандардима родне равноправности за ученике/це и наставни и административни кадар	кодекс понашања примењен	Анализе релевантних институција.	Извештаји релевантних образовних и научних установа у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе, Заштитник грађана	Представници наведених институција Ученице/ци, наставнице/е и и психолошко-педагошки кадар у оквиру образовног система; Експертске радне групе за критичку анализу академског дискурса и уџбеничке литературе; Центри за женске (родне) студије	2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.2.4.3. Санкционисање сексизма, мизогиније и насиља над женама у образовању кроз примену стандарда и кодекса	Донесена законска политика против сексизма, мизогиније и насиља над женама у образовању у складу са принципима. Закона о родној равноправности, кодекс понашања.	Резултати анализа релевантних институција.	Извештаји релевантних образовних и научних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику; ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији; Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе, Заштитник грађана		Крај 2015. године	Будет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни подаци 3.3.		Очекивани резултати			Индикатори		Рокови	
3.3. Уклањање родних неједнакости у образовању вишеструко дискриминисаних група		Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања	
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Надлежни органи и институције	Учесници			
3.3.1. Спровођење истраживања према полу о узроцима превременог напуштања школовања 3.3.1.1. Дефинисање методолошких принципа (који ће укључити параметре пола, друштвене класе, руралног односно урбаног окружења и етничитета, са осталима које истраживачи сматрају релевантним) и спровести научно утемељено истраживање о узроцима превременог напуштања образовног система (примарна циљна група: девојчице из вишеструко дискриминисаних група, малолетне и неухватне мајке, итд.)	Методологија дефинисана. Истраживање спроведено и предато на увид стручној и широј јавности.	Резултати истраживања.	Научно-академска литература објављена на основу спроведеног истраживања	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Регионалне привредне коморе; Покрајински органи, органи школске управе; Истраживачка станица Петница, струковна и друга удружења, медијске куће; локална самоуправа и привредна друштва спремна да улажу у друштвено одговорно пословање ромске организације; Удружења особа са инвалидитетом; женске задруге	Министарство за људска и мањинска права, Представници наведених институција, Ученице/ци, наставнице/и административни и психолошко-педагошки кадар у оквиру образовног система, Експертске радне групе за критичку анализу академског дискурса и удбеничке литературе	2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

3.3.1.2. Утицати на смањење процента деце, пре свега девојчица, које пре времена напуштају образовне институције, кроз семинаре, радионице, наставне и ваннаставне активности	Смањен проценат деце, пре свега девојчица, које пре времена напуштају образовне институције, кроз семинаре, радионице, наставне и ваннаставне активности	Резултати анализа релевантних институција. Резултати анализа семинарских и радионицарских активности.	Извештаји релевантних образовних и државних институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе Заштитник грађана	Крај 2015. године	Буджет Републике Србије према билансним могућностима
3.3.2. Предузимање мера позитивне акције за превазилажење неједнакости у приступу, образовању и примени посебних програма допунског образовања						
3.3.2.1. Обезбеђивање програма стипендирања и помоћи (бесплатна учила и сл.) за девојчице из вишеструко дискриминисаних група	Програми реализовани. Постигнут мањи степен неједнакости у приступу образовању.	Резултати извештаја релевантних институција.	Извештаји релевантних образовних и државних институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност; Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буджет Републике Србије према билансним могућностима

3.3.2.2. Пилот пројекат: Обезбеђивање програме стипендирања и помоћи (бесплатна учила и сл.) за девојчице из вишеструко дискриминисаних група у горе наведеним регионима	Програми реализовани Постигнут мањ степен неједнакости у приступу образовању.	Резултати извештаја релеватних институција.	Извештаји релевантних образовних и државних институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта; Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Школска година 2010/11. година	Ниу потребна додатна средства
3.3.2.3. Организовање допуњске и додатне наставу за девојчице из вишеструко дискриминисаних група	Настава организована. Постигнут мањ степен неједнакости у приступу образовању.	Резултати извештаја релеватних институција.	Извештаји релеватних институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.3.2.4. Пилот пројекат: Организовање допунске и додатне наставу у горе наведеним регионима	Настава организована. Постигнут мањи степен неједнакости у присућу образовању.	Резултати извештаја релеватних институција.	Извештаји релеватних институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Школска година 2010/11. година	Није потребна додатна средства
3.3.2.5. Обезбеђивање функционалног образовање одраслих жена свих друштвених слојева, руралних и урбаних средина из свих етничких групација	Образовање организовано и у континуираној реализацији.	Резултати извештаја релеватних институција о броју неписмених и функционално неписмених одраслих жена пре и после спровођена програма описмењавања.	Извештаји релеватних институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

3.3.2.6. Пилот пројекат: Обезбеђивање функционалног образовања ораслних жена свих друштвених слојева, руралних и урбаних средина и свих етничких групација у горе наведеним регионима	Образовање организовано и у континуираној реализацији.	Резултати извештаја релевантних институција о броју неписмених и функционално неписмених жена пре и после спровођења програма описењавања.	Извештаји релевантних институција о броју неписмених и функционално неписмених жена пре и после спровођења програма описењавања	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Школска година 2010/11. година	Донаtorsка средства
3.3.2.7. Планирање подстицајних мере при упису у средње школе, на факултете и на постдипломске студије девојака из вишеструко дискриминисаних група: Ученице припрема за пријемне испите и државну матуру; саветовање при одабору профила на следећем степену образовања; обезбеђивање средстава за полагање пријемних испита у виду посебних стипендија	Информатори Министарства просвете за школе у Републици Србији о подстицајним мерама. Ученице таргетиране и обавештене од стране школских управа. Подстицајне мере обезбеђене и примењене.	Резултати извештаја из релевантних институција о броју уписаних девојака из вишеструко дискриминисаних група пре и после примене програма подстицајних мера.	Извештаји релевантних институција о броју уписаних девојака из вишеструко дискриминисаних група пре и после примене програма подстицајних мера у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.3.2.8. Пилот пројекат: Планирање подстицајних мера при упису у средње школе, на факултете и на постдипломске студије девојака из вишеструко дискриминисаних група у горе наведеним регионима: припрема за пријемне испите и државну матуру; саветовање при одабору профила на следећем степену образовања; обезбеђивање средстава за полагање пријемних испита	Информатори Министарства просвете за школе у Републици Србији о подстицајним мерама. Ученице таргетиране и обавештене од стране школских управа. Подстицајне мере обезбеђене и примењене.	Резултати извештаја релевантних институција о броју уписаних девојака из вишеструко дискриминисаних група пре и после примене програма подстицајних мера.	Извештаји релевантних институција о броју уписаних девојака из вишеструко дискриминисаних група пре и после примене програма подстицајних мера у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Школска година 2010/11. година	Нису потребна додатна средства

3.3.3. Уклањање родне неједнакости и искорењавање неписмености и функционалне неписмености у Републици Србији	Програми припремљени и реализовани. Смањен проценат неписмених и функционално неписмених жена, посебно старијих и из вишеструко дискриминисаних група (Ромкиње, жене из неразвијених сеоских подручја, итд.).	Резултати извештаја релевантних институција о броју неписмених и функционално неписмених одраслих жена пре и после спровођења програма описмењавања.	Извештаји релевантних институција о броју неписмених и функционално неписмених одраслих жена пре и после спровођења програма описмењавања у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство оmlадине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.3.3.2. Пилот пројекат: Обезбеђивање програме описмењавања у горе наведеним регионима у Србији, посебно за Ромкиње и жене старије од 50 година, као и за жене из неразвијених сеоских подручја	Програми припремљени и реализовани. Смањен проценат неписмених и функционално неписмених жена, посебно старијих и из вишеструко дискриминисаних група (Ромкиње, жене из неразвијених сеоских подручја, итд.).	Резултати извештаја релевантних институција о броју неписмених и функционално неписмених одраслих жена пре и после спровођења програма описмењавања.	Извештаји релевантних институција о броју неписмених и функционално неписмених одраслих жена пре и после спровођења програма описмењавања у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство оmlадине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Школска година 2010/11. година	Донаtorsка средства

3.3.4. Повећавање број жена оспособљених за примену ИКТ, посебно у мање развијеним и сеоским срединама 3.3.4.1. Организовање семинара за ослобађање страха од нових технологија за жене из вишеструко дискриминисаних руралних средина, из нижих дурштвених слојева и из мањинских етничких групација (на пример, у удружењима за женско предузетништво при регионалним привредним коморама)	Већи проценат жена из вишеструко дискриминисаних група на националном нивоу које користе ИКТ у свакодневном животу за сопствене потребе и у професионалној сфери.	Број одржаних семинара и број учесника.	Извештаји релевантних образовних и државних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.3.4.2. Пилот пројекат: организовање семинара за ослобађање страха од нових технологија за жене из вишеструко дискриминисаних група, из руралних средина, из нижих дурштвених слојева и из мањинских етничких групација у горе наведеним регионима (на пример, у удружењима за женско предузетништво при регионалним привредним коморама)	Већи проценат жена из вишеструко дискриминисаних група на националном нивоу које користе ИКТ у свакодневном животу за сопствене потребе и у професионалној сфери.	Број одржаних семинара и број учесника.	Извештаји релевантних образовних и државних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Школска година 2010/11. година	Донагорска средства

3.3.4.3. Отварање интернет пуктове на локалном нивоу који су лакше доступни женама из вишеструко дискриминисаних група, из руралних средина, из нижих друштвених слојева и из мањинских етничких групација, на пример, у удружењима за женско предузетништво при регионалним привредним коморама	Већи проценат жена из вишеструко дискриминисаних група на националном нивоу које користе ИКТ у свакодневном животу за сопствене потребе и у професионалној сфери.	Број и квалитет посећености интернет пунктова, употреба ИКТ у њима за личне потребе и из професионалних разлога.	Извештаји релевантних образовних и државних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВКОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални просветни савет, Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
3.3.4.4. Пилот пројекат: Отварање интернет пуктове на локалном нивоу који су лакше доступни женама из вишеструко дискриминисаних група, из руралних средина, из нижих друштвених слојева и из мањинских етничких групација у горе наведеним регионима, на пример, у удружењима за женско предузетништво у удружењима за женско предузетништво при регионалним привредним коморама	Већи проценат жена из вишеструко дискриминисаних група на националном нивоу које користе ИКТ у свакодневном животу за сопствене потребе и у професионалној сфери.	Број и посећеност интернет пунктова. Употреба ИКТ у њима за личне потребе и из професионалних разлога.	Извештаји релевантних образовних и државних институција у складу са препорукама експертске радне групе из активности 3.2.1.1.	Управа за родну равноправност	2010. године	Донаtorsка средства

Појединачни циљ 3.4.		Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
3.4. Медијске промоције и кампање за унапређење родне равноправности							
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности	Учесници	Рокови за извођење активности	Извор финансирања
3.4.1. Спровођење свеобухватне медијске кампање током трајања реализације овог плана, као и стратегији низ медијских промоција, активности, панел дискусија, округлих столова и сл. како за стручну и академску, тако и за ширу јавност, у складу са свим тачкама овог Националног акционог плана за унапређење родне равноправности у образовању, као и у складу са тачкама осталих националних акционих планова из стратешких области здравље, одлучивање, борба против насиља, економија и медији. Све медијске акције морају бити веома пажљиво координиране од стране релевантних институција. У свакој ситуацији пратити Националног акционог плана за унапређење родне равноправности и видљивости жена у медијима и усклађивати	Унапређење положаја жена у свим областима јавног и приватног живота. Развој критичке свести комплетног становништва. Побољшање конструктивног дијалога између жена и мушкараца у свим областима јавног и приватног живота, препознавање и вредновање различитости полних и родних разлика.	Резултати анкета за истраживање јавног мњења. Резултати извештаја релевантних институција предвиђених Националног акционог плана	Извештаји релевантних агенција и институција	Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство здравља, Управа за родну равноправност, Републички завод за статистику, ЗУОВ, ЗВЖОВ, Универзитети у Републици Србији, Национални Просветни савет националних мањина, Органи јединица локалне самоуправе	Видети, све горе наведене активности	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

***4. Побољшање здравља жена
и унапређивање родне равноправности
у здравственој политици***

ПОСЕБАН ЦИЉ 4: Очување и унапређивање здравља жена и остваривање родне равноправности у здравственој политици

Појединачни циљ 4.1.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Очување и унапређивање општег здравља жена	Активна и одговорна улога образовног система, медија и произвођача едукативних материјала у служби очувања и унапређивања општег здравља жена Доступност информација кроз образовни систем и програме за подизање нивоа јавне свести Креирање јавног мњења, нових перцепција и културних промена у јавном мњењу Обезбеђен приступ одговарајућим информацијама. Подршка Министарству здравља у промоцији јавног здравља. Смањење преобладајућег морбидитета и mortalитета код жена Уклађени приоритети и стратешко деловање у смислу родне равноправности са другим стратешким документима и приоритетима Владе Хармонизација националног законодавства са правним оквиром Европске Уније	Број информативних емисија на РТС-у о здравственом и репродуктивном васпитању Број кампања за промоцију здравих стилова живота – један CD и једна публикација Смањени преобладајући морбидитет и mortalитет код жена	Крај 2015. године

Активности	Оčekивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
4.1.1. Превенција и смањивање фактора ризика по здравље жена							
4.1.1.1.							
Обезбеђивање едукативних програма о здравом начину живота и ризичним стилова понашања који су систематски и перманентни а информације су доступне кроз образовни систем.	Обезбеђени едукативни програми који су систематски и перманентни а информације су доступне кроз образовни систем.	Број едукација о здравим стилова живота у образовним, који укључују и репродуктивно здравље.	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Министарство омладине и спорта Министарство рада и социјалне политике Министарство правде Управа за родну равноправност	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
Поднигнут ниво здравствене културе жена	Поднигнут ниво здравствене културе жена	Пад вредности морбилитета и mortalитета, малигнитета, кардиоваскуларних болести, дијабетеса, сексуално преносивих и болести зависности	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Министарств о здравља Управа за безбедност на раду	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“ ЗУОВ и ЗВКОВ Удружења која се баве младима		
Одговорна политика средстава јавног информисања Елиминација негативних садржаја из програма средстава јавног информисања Активно укључење средстава јавног информисања у промоцију јавног здравља	Одговорна политика средстава јавног информисања Елиминација негативних садржаја из програма средстава јавног информисања Активно укључење средстава јавног информисања у промоцију јавног здравља	Број емисија и објављених чланака у средствима јавног информисања који се односе на здравље жена Постоје институционални механизми који се баве садржајима негативним по здравље (казнена политика)	Извештаји Управе за родну равноправност Средства јавног информисања	Министарство здравља Министарство омладине и спорта Министарство рада и социјалне политике Министарство животне средине и просторног планирања	Министарство културе	2010. године	Није потребно додатно финансирање
Покретање иницијативе за утицај на уређивачку политику средстава јавног информисања у области здравља и промоције здравих стилова живота и укључивања негативних садржаја из програма јавног информативног сервиса	Покретање иницијативе за утицај на уређивачку политику средстава јавног информисања у области здравља и промоције здравих стилова живота и укључивања негативних садржаја из програма јавног информативног сервиса						

4.1.1.3. Припрема програма за превенцију и смањивање фактора ризика преобладајућег морбидитета и морталитета код жена	Постојање програма који се баве гојазношћу, начином исхране у корелацији са морбидитетом и коморбидитетом; односом физичке активности и морбидитета; штетним султанцама по здравље и значајем превентивних прегледа	Број програма .	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност и средства јавног информисања	Министарство здравља Министарство просвете Министарство омладине и спорта Министарство рада и социјалне политике струковна и друга удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.1.1.4. Промовисање правилног начина исхране и припремања хране кроз пројекат: Путовања кухиња, са сезонским циклусима	Подигнут ниво здравствене културе жена	Резултати истраживања здравља у Републици Србији.	Периодична истраживања Министарства здравља	Министарство здравља	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
	Жене су едуковане у правилном начину исхране и припремања хране	Број промоција	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност средства јавног информисања	Струковна и друга удружења	2010. година	
	Смањен морбидитет гојазности (BMI≥30) и предгојазности. Смањена преваленција коморбидитета.	Гојазност мања од 18,3%, предгојазност жена мања од 29,5% Морбидитет кардиоваскуларних болести, малигнитета, дијабетеса	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Министарство здравља	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.1.1.5. Израда прописа о доступности јасне листе штетних емулгатора	Донет пропис о безбедности листи штетних емулгатора у продаваоницама хране на видљивим местима Смањени фактори ризика за малигнитете	Доступна листа штетних емулгатора супстанци на интернету	Извештаји Управе за родну равноправност Сајт Министарства здравља Министарство животне средине	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Министарство животне средине	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.1.1.6. Едукација жена у сеоским домаћинствима о мерама здравствене заштите	Подигнут ниво здравствене културе жена у руралним срединама	Број спроведених едукација Број едукованих жена	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност и	средства јавног информисања удружења	Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.1.1.7. Унапређивање система безбедности и здравља жена на радном месту посебно за заштиту здравља запослених жена које су изложене ризицима на раду (хемијске штетности, јонизујућа зрачења и сл.) и особе са инвалидитетом	Унапређени услови на раду за жене, укључујући жене са инвалидитетом	Спроведене мере које се односе на безбедност и здравље жена на раду	Извештаји Управе за безбедност на раду	Управа за безбедност на раду	удружење послодаваца	Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.1.2. Превенција злоупотреба дрога, алкохола и лекова							
4.1.2.1. Промовисање принципа здравог живота у школама	Смањење вредности морбидитета и mortalитета код болести зависности	Степен морбидитета и mortalитета услед болести зависности	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Министарство здравља	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	2015. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.1.2.2. Укључивање студената медицинских факултета у промоцију јавног здравља	Сарадња са студентима медицинских факултета у промоцији јавног здравља Повећан проценат становништва упознатог са ефектима психоактивних супстанци	Текстови о промоцији јавног здравља у медицинским часописима у довољном тиражу и за целу територију Републике Србије Процент становништва упознатог са ефектима психоактивних супстанци	Извештаји Управе за родну равноправност Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Багут”	Управа за родну равноправност Министарств о здравља	Медицински факултети Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић- Багут”, Специјална болница за болести зависности, Београд	Од 2011. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.1.2.3. Израда програма социјалне и психолошке подршке за жене које злоупотребавају дроге, алкохол и лекове по принципу „Жене за жене” (укључене жене стручњаци)	Постоје програми рехабилитације и ресоцијализације који су родно сензитивни и који узимају у обзир потребе жена у свим аспектима Програма Већа успешност дискриминисаних група: другачије сексуалне оријентације, сексуалних радница, жртва насиља, мајки, жена са породичном историјом коришћења психоактивних супстанци	Територијална покривеност програмом, садржај и развој програма и програмски материјали: развој вештина за редукцију стреса, повећање самопоштовања, постојање листе психоактивних супстанци и њиховим ефектима број радионица за стручно оспособљавање, број жена ментора које су успешно прошле програме рехабилитације и ресоцијализације	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност здравствене установе	Министарство здравља Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права здравствене установе које се баве болестима зависности, удружења	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.1.3. Унапређење менталног и емоционалног здравља, укључујући и посебне програме намењене адолесценткињама							
4.1.3.1. Сарадња са студентима медицинских факултета на креирању информативних пунктова	Повећање броја и начина саветовања (SOC телефони, on line саветовалоште, сајтови под надзором) и вршњачка едукација	Број практичних вежби које садрже рад у саветовалиштима	Извештаји носиоца активности	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Министарство просвете Медицински факултети	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.1.3.2. Развијање мреже група за подршку и узajамну помоћ у очувању емоционалног и менталног здравља кроз тела за родну равноправност у јединицама локалне самоуправе	Развијена мрежа група за узajамну помоћ и солидарност по принципу "Жене за жене" (укључене жене стручњаци)	Број укључених стручњакиња Број укључених локалних заједница	Сајт Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	тела за родну равноправност у јединицама локалне самоуправе; струковна и друга удружења	Крај 2015. године	Није потребно додатно финансирање
Активност 4.1.4. Подстицање развоја и jaчање група самопомоћи за оснаживање жена за преузимање одговорности за сопствено здравље							
4.1.4.1. Спровођење програма који стимулишу активну улогу пацијената у одлучивању о лечењу и самопомоћи у лечењу минорних болести	Повећано знање о основној самопомоћи Боља информисаност о начину рада система здравствених установа Веће учешће пацијенткиња у одлучивању о лечењу Већа сарадња пацијенткиња у примарној заштити	Број едукација о самопомоћи у раном откривању и лечењу минорних болести	Сајт Министарства здравља	Министарство здравља Управа за родну равноправност	домови здравља; Црвени крст Србије; органи јединица локалне самоуправе; секције Српског лекарског друштва струковна и друга удружења	2010. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.1.4.2. Пружање могућности организацијама и удружењима пацијената да утичу на креирање здравствене политике на свим нивоима	Остварен контакт са регистрованим удружењима пацијената у сврху боље идентификације проблема и акција за њихово отклањање Активно учешће пацијената у креирању здравствене заштите	Број удружења пацијената са којима је остварена сарадња	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Министарство рада и социјалне политике	Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 4.2.		Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
Обезбеђивање доступности квалитетне здравствене заштите за жене, посебно за дискриминисаних група	Преоријентација основне делатности од доминантно куративног ка промотивно-превентивном повећана доступност и приступност примарне здравствене заштите - Европска повеља и Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена Унапређена служба примарне здравствене заштите потребама корисника у складу са Европском повељом Унапређење механизма за остваривање, поштовање и заштиту људских права и права пацијенткиња Лака доступност квалитетне здравствене заштите вишеструко дискриминисаним групама Унапређење положаја Ромкиња у здравственој заштити Унапређен положај избеглих и интерно расељених жена	Прописи о регулисању обавезног вида здравствене заштите за Ромкиње, ХИИ позитивне и инвалиде Број гинеколошких столова за жене и инвалиде донираних здравственим установама Број санитетских возила опремљених гинеколошким амбулантом за сексуалне раднице Број санитетских возила опремљених гинеколошким амбулантом за избегле и интерно расељене жене	Прописи о унапређењу здравствене заштите Рома Прописи о регулисању обавезног вида здравствене заштите за Ромкиње, ХИИ позитивне и инвалиде Број гинеколошких столова за жене и инвалиде донираних здравственим установама Број санитетских возила опремљених гинеколошким амбулантом за сексуалне раднице Број санитетских возила опремљених гинеколошким амбулантом за избегле и интерно расељене жене	2010. година			

Активности	Оčekивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извршење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
4.2.1. Прилагођавање службе примарне здравствене заштите потребама корисника							
4.2.1.1. Формирање мобилних тимова за рано откривање обољења код Ромкиња, избеглих и интерно расељених жена, жена у сеоским срединама и удаљеним подручјима	Постоје мобилни тимови за рано откривање обољења код жена из вишеструко дискриминисане категорије	Број санитетских возила опремљених гинеколошким Ромкиње сексуалне раднице Број санитетских возила опремљено и са гинеколошким амбулантом за избегле и интерно расељене жене	Извештаји Управе за родну равноправност Извештај и Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена	Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права, Министарство рада и социјалне политике, ЈАЗАС, Удружења	2010. година и 2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.2.1.2. Едукација жена из дискриминисаних група о важности очувања сопственог здравља и њиховим правима и могућностима у оквиру здравственог система	Бољи приступ информацијама у форматима које могу користити слабовиде или глувонеми особе, неписмене мањине Повећана приступност здравственим установама	Број и врста едукација за Ромкиње, избегле и интерно расељене жене, жене у сеоским срединама и удаљеним подручјима	Сајт Министарства здравља	Министарство здравља	Управа за родну равноправност, удружења	Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.2.2. Обезбеђивање доступности квалитетној здравственој заштити вишеструко дискриминисаних група						
4.2.2.1.	Опремање гинеколошких ординација специјалним столонима за жене инвалидеу домовима здравља у Крушевцу, Кикинди и Лесковцу	Доступне специјалистичке услуге гинеколога за жене инвалиде	Број донираних гинеколошких столонима за жене инвалиде у наведеним градовима.	Министарство рада и социјалне политике	Управа за родну равноправност	Из удружења „Из круга“
						2010. година и 2011. година
						Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.2.2.2.	Иницирање увођења унапреденог поступка при операцији дојке и информисаност о постоперативном или мастектомијом, као процедурални стандард, по угледу на праксу у свету	Подстакнуто правомерно јављање лекару код сумњивих промена и следствено смањење морталитет	Квалитет живота оперисаних пацијенткиња Број установа у којима се ради реконструкција Број оперативних захвата на дојци са реконструкцијом Процент жена код којих се тумор дојке се открије у раној фази Стопа морталитета мања од 41,3%	Извештаји Министарства здравља Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“ Извештаји здравствених установа	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Српско лекарско друштво Институт за онкологију и радиологију Србије
						2010. година и континуирано
						Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.2.3. Законско уређивање механизма за остваривање, поштовање и заштиту људских права и права пацијенткиња						
4.2.3.1.	Израда прописа којима се унапређује право пацијенткиња на приватност и слободу одлучивања о начину лечења	Донети прописи о унапређењу права пацијената/киња	Број пацијенткиња које слободно одлучују о начину сопственог лечења	Сајт Министарства здравља	Министарство здравља	Управа за родну равноправност
						Континуирано
						Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 4.3. Унапређивање репродуктивног здравља жена	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Подршка носиоцима активности Националним програмима за рано откривање карцинома грлића материце и дојке Повећан општи ниво знања о малигним болестима у јавности и свест да су одређени малигнитети (цервикс, дојка, колон), при томе најзаступљенији код жена, излечиви уколико су благовремено откривени Оснажени млади за одговоран однос према сексуалности и репродуктивном здрављу; промовисани родни односи и сексуално здравље засновани на узајамном поштовању, једнакости и одговорности Обезбеђене квалитетне услуге за планирање породице Смањен број артефицијелних абортуса и промоција безбеднијих метода за планирање породице, смањен број малолетничких трудноћа. Превенција ризичног сексуалног понашања и смањење учесталости сексуално преносивих болести потенцијалних етиолошких фактора малигнитета Доступност информација кроз програме за подизање јавне свести. Доступност информација кроз образовни систем са адекватним наставним програмом који укључује и репродуктивно здравље Активна улога образовних установа и средстава јавног информисања у креирању јавног мњења, нових перцепција и културних промена у јавном мњењу Обезбеђен хуманији приступ порођају и сигурно материнство Мајци се пружа посебна подршка и заштита пре и после порођаја Обезбеђен приступ одговарајућим правовременим и разумљивим информацијама и саветодавним услугама 5. Побољшан квалитета живота жена у менопаузи Поштовање различитости (социјално економске, културне, религије, животног доба)	Процент обухваћене циљне популације Националним програмом за скрининг рака грлића материце Сирова стопа морталитета мања од 12,6% Процент циљне популације (45-69 година) обухваћене скринингом Националног програмом за превенцију рака дојке Процент жена код којих се тумор дојке се открије у раној фази Сирова стопа морталитета Број новостворених саветовалишта за репродуктивно здравље Број малолетничких трудноћа Број нежељених трудноћа Стопа материалне смртности као последица малолетничких трудноћа Процент употребе кондома код младих и у просечној популацији Процент жена које годишње посети гинеколога Материални морбидитет и морталитет Перинатални морбидитет и морталитет Број компликација на порођају и у пуерперијуму Имплементација програма „Болнице пријатељи беба ” Број CD ова и број публикација Број штампаних издања вежби за жене	Континуирано 2010. година и континуирано	

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извршење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
4.3.1. Организовање раног откривања карцинома грлића материце и дојке							
4.3.1.1. Учесће у активностима предвиђеним Националном програмом за скрининг рака грлића материце	Повећана доступност цитолошког тестирања у установама примарне здравствене заштите Континуирано спровођење скрининга	Донација 1500 комплеката (укључујући Папаниколау тестирње за Зајечарски и Борски округ са највећом инциденцијом рака грлића материце Процент обухваћене популације Процент обухваћене циљне популације	Сајт Министарства здравља Сајт Министарства здравља	Управа за родну равноправност Министарств о здравља	Здравствене установе задужене за спровођење скрининга рака грлића материце	2010. година Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима Буџет Републике Србије према билансним могућностима удружења
	Смањен mortalитет код карцинома грлића материце	мortalитет мањи од 22,2 Сирова стопа mortalитета мања од 12,6	Сајт Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Багућ”	Министарств о здравља		Континуирано	

4.3.1.2. Помоћи постојећу кампању «Кажи свима које волиш» Србија против рака у којој су заступљени сви аспекти морбилитета и mortalитета - едукативна и промотивна функција	Повећан општи ниво разумевања малигних болести у јавности и свест да су одређени малигнитети излечиви уколико су откривени на време - разбијање фаме о раку Смањење укупног Мт од малигнитета.	Број емисија и чланака о спроведеној кампањи Број настула ради промовисања кампање у средствима јавног информисања Није вечи од 272,8	Извештаји Управе за родну равноправност Србија против рака	Управа за родну равноправност Министарство здравља	Министарство здравља Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“ Средства јавног информисања	Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.1.2.1. Ангажовање познатих спортистиња у промоцији борбе против рака дојке 4.3.1.2.3. Подршка програмима за рано откривање малигних тумора дојке кроз повећање територијалне покривености постојећег анимираниог спота о самопрегледу дојке	Остварена сарадња са Министарством здравља ради промоције Процент жена откривања тумора дојке у раној фази већи од 24%. Процент циљне популације (45-69 година) обухваћене скринингом Смањење mortalитета код рака дојке	Број реклама у јавним гласилима Број настула у средствима јавног информисања на тему самопрегледа Процент обухваћене популације скринингом Процент жена код којих се тумор дојке се открије у раној фази Mortalитет мањи од 36,3% Сирова стопа mortalитета мања од 41,3	Извештаји Управе за родну равноправност Средства јавног информисања Извештаји Управе за родну равноправност Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Управа за родну равноправност Управа за родну равноправност Министарство здравља	Министарство омладине и спорта Средства јавног информисања Србија против рака Министарство здравља Средства јавног информисања Институт за онкологију и радиологију Србије Здравствене установе	2010. година 2010. година и континуирано Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима Буџет Републике Србије према билансним могућностима Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.3.2. Обезбеђивање квалитетне услуге за планирање породице и лечење неплодности, смањивање учесталости абортуса и промоција безбеднијих метода за планирање породице, смањивање малолетничких трудноћа и материјалне смртности							
4.3.2.1							
Активна превенција нежељене трудноће у оквиру едукације о планирању породице као нешкодан елемент у општем образовању	У оквиру наставних планова и програма обезбеђено образовање из области сексуалног и репродуктивног здравља	Број малолетничких трудноћа Број нежељених трудноћа Стопа материјалне смртности као последица малолетничких трудноћа	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Министарство здравља	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.2.2.							
Подстицање гинеколога у домовима здравља да оснивају саветовалишта, стимулацијом јединица локалне самоуправе	Основана саветовалишта за планирање породице и унапређење репродуктивног здравља	Број новостворених саветовалишта за репродуктивно здравље.	Сајт Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Тела за родну равноправност у јединицама локалне самоуправе Домови здравља		Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.2.3.							
Информисање жена о потреби коришћења и врстама контрацептивних средстава	Смањен број нежељених трудноћа	Повећан број жена које користе контрацептивна средства. Број комисија за родну равноправност којима су додељена средства за промоцију и едукацију улоге гинеколога и саветовалишта за репродуктивно здравље	Сајт Министарства здравља Статистика Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Министарство здравља Управа за родну равноправност Пољаци Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Удружење за репродуктивно здравље Тела за родну равноправност у јединицама локалне самоуправе	2010. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.3.2.4. Предлог за увођење процедуре за субвенционисање артифицијелног абортуса разматрањем социјалног статуса и животних околности жена, као и природе партнерске везе	Смањен број нежељених трудноћа	Број субвенционисаних артифицијелних абортуса	Сајт Министарства здравља Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Управа за родну равноправност	Министарство здравља	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.3. Превенција ризичног сексуалног понашања и смањивање учесталости сексуално преносивих болести; оснаживање младих за одговоран однос према сексуалности и репродуктивном здрављу; промовисање родних односа и сексуалног здравља заснованих на узајамном поштовању, једнакости и одговорности							
4.3.3.1. Побољшавање нивоа знања младих у области репродуктивног здравља	Веће знање младих за одговоран однос према сексуалности и репродуктивном здрављу уз родне односе засноване на узајамном поштовању, једнакости и одговорности	Инциденца сексуално преносивих болести код младих (до 26 година)	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Министарство здравља	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.3.2. Промовисање употребе контрацептивних средстава кроз перниодичне акције дељења (бесплатних) кондома женама у градским и руралним срединама	Повећана употреба кондома Смањене инциденце сексуално преносивих болести и ХИВ-а Повећана доступност кондомама кроз повећану финансијску доступност	Употреба кондома приликом односа већи од 66,1% (млади), већи од 51,5% у просечној популацији Инциденца сексуално преносивих болести Инциденца ХИВ-а	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“ Извештаји Управе за родну равноправност Извештаји канцеларија за родну равноправност	Министарство здравља Управа за родну равноправност	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут“ ЈАЗАС Органи јединица локалне самоуправе	Континуирано Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.3.3. Обезбеђивање бесплатних кондома за Ромкиње	Повећана доступност кондомама кроз повећану финансијску доступност	Количина додељених кондома Југословенској асоцијацији за борбу против сиде за Ромкиње сексуалне раднице Територијална распрострањеност	Извештаји Управе за родну равноправност Извештаји учесника активности	ЈАЗАС	Министарство за људска и мањинска права Национални савет Рома	2010. и континуирано	Није потребна додатна средства из буџета Донаторска средства

4.3.4. Промовисање хуманијег приступа порођају и обезбеђивање сигурног материнства							
4.3.4.1.	Промовисање хуманијег приступа порођају кроз обезбеђивање раног контакта мајки и беба	Здравствене установе оријентисане према мајци и бебама, смештај новорођенчета поред мајке током боравка у болници	Број здравствених установа обухваћен програмом: „Baby-Friendly Hospital Plus”	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут”	Министарство здравља Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут”	УНИЦЕФ	Континуирано Будет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.4.2.	Обезбеђивање сигурног материнства кроз редовни контроле и едукацију у саветовалиштима	Благовремено препознавање ризика и смањење броја високоризичних трудноћа, спонтаних побачаја и превремених порођаја, промена знања и понашања трудница и стицање здравих навика	Стопа материални морбилитета иморалитета Обухват трудница у првом триместру Обухват трудница кућним посетама поливалентне патронажне сестре	Статистички извештаји Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут” Водич за здравствену заштиту трудница на примарном нивоу из 2005. године	Министарство здравља Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут”	Здравствене установе	Будет Републике Србије према билансним могућностима
4.3.5. Побољшање квалитета живота жена у менопаузи							
4.3.5.1.	Израда промотивних материјала за едукацију у циљу олакшања тегоба жена у менопаузи	Постоји промотивни материјал који обрађује: редукуцију кардиоваскуларног ризика; редукуцију ризика за остеопорозу; избор стила живота; начин исхране; физичке активности	Поглавље у оквиру публикације о превенцији тегоба синдрома менопаузе Број публикација са физичким вежбама	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Министарство просвете Министарство омладине и спорта Министарство рада и социјалне политике Струковна и друга удружења Издавачи	Будет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 4.4. Јачање капацитета здравствене заштите увођењем родне димензије у систем		Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
Развијена родно разврстана документација и статистика у области здравља		Укључен родни аспект у формирање јединственог информационог система у области здравља		Број установа здравствене заштите са софтверском могућношћу статистике по полу и морбидитету		2010. година	
Укључено рутинско укључивање родних варијабли у редовна истраживања		Подстакнуто рутинско укључивање родних варијабли у редовна истраживања		Предлог Влади за укључивање родног аспекта у формирање јединственог информационог система у области здравља		Број јавних расправа о увођењу родне димензије у здравствену заштиту	
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извршење активности	Извор финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
4.4.1. Развијање истраживања, документације и статистике о равноправности полова у области здравља и укључивање родно сензитивног знања и нових знања из области женског здравља	Доступна родно разврстана евиденција и прикупљање података из здравствених институција	Број установа здравствене заштите из којих се добијају родно осетљивиподаци	„Службени гласник Републике Србије”	Министарство здравља	Управа за родну равноправност	2010. година	Није потребно додатно финансирање
4.4.1.1. Вођење родно разврстаних евиденција и прикупљања података из здравствених институција	Допуна и иновација медицинске документације и евиденције у домовима здравља	Постоји посебан закон о медицинској документацији	Извештаји Министарство здравља и Србије	Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут”	Институт за родну равноправност	2010. година	Није потребно додатно финансирање
4.4.1.1.1. Вођење родно разврстаних евиденција и прикупљања података из здравствених институција	Веродостојни подаци о морталитету	Број здравствених установа са софтверском могућношћу статистике по полу по морталитету	Службени гласник Републике Србије	Министарство здравља	Управа за родну равноправност	2010. година	Није потребно додатно финансирање

4.4.1.2. Подстицање истраживања, процене и евалуације које препознају различита искуства и специфичне потребе жена	Подстакнуто рутинско укључивање родних компоненти у редовна истраживања (биомедицинска, бихејвиористичка, епидемиолошка, клиничка испитивања). Квалитетније здравствене услуге за жене.	Број јавних расправа о подстицању активности организованих уз сарадњу са установама за медицинску статистику	Извештаји Управе за родну равноправност Извештаји организатора трибина и округлих столова Сајт Министарства здравља	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Републички завод за статистику Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батуг“ Српско лекарско друштво	2010. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
Активност 4.4.2. Континуирана обука здравствених радника за увођење родне димензије у здравствену праксу и промовисање Европске повеље о правима пацијената							
Обука здравствених радника за увођење родне димензије увршћена је у план обука	Број здравствених радника за здравствене раднике Број радника у здравству обухваћеним обуком	Сајт Министарства здравља	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Републички завод за статистику Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батуг“	2011. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	
4.4.3. Укључивати родну димензију у професионалне и етичке кодексе и увођење родно сензитивних здравствених процедура							
Родна димензија репродуктивног здравља укључена у област медицинских наука	Број здравствених процедура у којима је укључен родни аспект	Сајт Министарства здравља	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Републички завод за статистику Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батуг“	2011. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

4.4.4. Укључивати родни аспект у формирање јединственог информационог система у области здравља								
4.4.4.1.	Укључивање родног аспекта у формирање јединственог информационог система у области здравља	Укључен родни аспект при формирању интегрисаног информационог система у области здравља	Јединствени информациони систем у области здравља.	Сајт Министарства здравља	Министарство здравља	Управа за родну равноправност	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета. Донаторска средства
Појединачни циљ 4.5. Повећање учешћа жена у одлучивању о здравственој политици	Очекивани резултати Повећање учешћа жена на руководећим местима и у управљачким телима здравствених установа и увођење процедура које обезбеђују учешће у одлучивању о здравственој заштити на свим нивоима Уједначена заступљеност у структурама одлучивања и доношења политике која веродостојније одражава структуру запослених (75% запослених у здравству су жене) Развијен мултисекторски приступ и, укључена удружења, професионалне организације и здравствене установе у креирање здравствене политике Остварена међуресорне сарадње у домену општег здравља жена Преоријентација основне делатности ка промотивно-превентивном приступу	Индикатори Процент представника мање заступљеног пола у образовним и научним установама здравственог система Процент жена у структурама одлучивања и доношења политике Четири формулације предлога за конкретне активности и мере уз учешће барем два државна сектора	Рокови	2010. година до 2015. година				

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извршење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
4.5.1. Повећање учешћа жена на руководећим местима и у управљачким телима здравствених установа и увођење процедура које обезбеђују учешће у одлучивању о здравственој заштити на свим нивоима							
4.5.1.1 Повећање процента жена на руководећим положајима у образовним и научним установама здравственог система	Смањење разлика између образовног и руководећег нивоа у образовним и научним установама здравственог система кроз примену посебних законодавних мера	Процент представника мање заступљеног пола у образовним и научним установама здравственог система Процент задовољних жена са могућношћу напредовања	Родно сензитивна евиденција и документација о структури запослених у образовним и научним установама	Министарство здравља Министарство просвете	Образовне и научне установе у здравственом систему Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић-Батут”	2010. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.5.1.2. Повећање процента жена на руководећим положајима у државним и приватним здравственим установама	Повећан проценат жена на руководећим положајима у државним и приватним здравственим установама	Процент жена на руководећим положајима у државним и приватним здравственим установама	Родно сензитивна евиденција и документација о полној структури запослених у установама	Министарство здравља	здравствене установе	2010. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.5.2. Подстицање мултисекторског приступа и укључивање удружења, професионалних организација и здравствених установа у креирање здравствене политике							
4.5.2.1. Сарадња државних органа, здравствених установа и удружења која се баве здрављем	Остварена сарадња државних органа, здравствених установа и удружења која се баве здрављем	Активности у здравственој заштити остварени кроз сарадњу државних органа, здравствених установа и удружења која се баве здрављем	Извештај Управе за родну равноправност Извештаји учесника активности	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Министарство омладине и спорта ЗУОВ Експертска група за развој младих у Републике Србије	2010. година.	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.5.2.3. Повезивање сектора здравља и образовања кроз заједничке активности у промоцији јавног здравља	Студенти медицинских факултета укључени у промоцију јавног здравља и вршњачку едукацију	Број укључених студената медицинских факултета	Извештај Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Министарство здравља Министарство просвете Медицински факултети	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.5.2.4. Подстицање сарадње са свим секторима који значајно делују на основне компоненте женског здравља (образовање, социјална заштита, култура, наука, правни систем и финансирање)	Подстакнута сарадња са свим релевантним чиниоцима који се баве здрављем жена Сектори сензитивисани да здравље жене схвате као значајан ресурс за развој заједнице и популациону	Број остварених међусекторских контаката Број предлога за конкретне активности и мере у јавном здрављу	Извештај Управе за родну равноправност Записници са седница Сајт Владе	Управа за родну равноправност	Министарство здравља, Министарство правде Министарство за људска и мањинска права, Национална служба за запошљавање, Агенција за запошљавање, струковна и друга удружења	континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 4.6. Повећање учешћа жена у спортским активностима, омасовљавање женских спортских организација и давање равноправног значаја женама у спорту	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
	Промовисан спорт, рекреација и физичке активности жена као пожељан модел живота корисног по здравље Смањен фактора ризика по здравље жена Смањен морбидитет чији је узрок гојазност Појачана превенција болести зависности, проблема у менопаузи, унапређење менталног здравља Активна улога образовних институција, средстава јавног информисања у служби промоције спорта Изједначени услови за бављење спортом (масовним и врхунским) и једнако вредновање спортских резултата жена и мушкараца Обезбеђена равноправна заступљеност жена на свим позицијама одлучивања у спорту и у спортским организацијама	Процент жена које се баве рекреацијом и спортом Процент гојазности мањи од 18,3%, Подаци о морбидитету и mortalитету по старосној структури Процент заступљености жена	Континуирано

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извршење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
4.6.1. Промовисање бављења рекреацијом испортом као пожељан модел за здрав живот	Повећан обим бављења рекреацијом или спортом	Постоји електронски и штампани едукативни материјал који обрађује однос физичке активности и виталних параметара и морбидитета Процент жена који се бави спортом и рекреацијом	Статистички извештаји Републичког завода за спорт Извештаји организација цивилног друштва	Министарство омладине и спорта Управа за родну равноправност и средства јавног информисања	Спортска удружења, Републички завод за спорт, удружења Бивши и активни спортисти; познате личности	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.6.1. Промоција спорта, рекреације и физичких активности жена као пожељног модела живота корисног по здравље							

4.6.1.2.Промовисање физичке активности/спортове погодне за жене и спорт”	Остварена кампања „Жене и спорт”	Број учесница по узрастним категоријама	Број учесница по узрастним категоријама	Извештаји релевантних спортиста организација: организатора, носилаца активности	Министарства омладине и спорта Министарство здравља	Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије, струковна и друга удружења	2010. године и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.6.1.3.Укључивање Ромкиња у спорте активности	Укључене ромкиње у покрет „ Спорт за све”	Број Ромкиња које су освојиле награду као учеснице такмичења	Републички завод за спорт	Извештаји релевантних спортиста организација: организатора, носилаца активности Сајт Ромског националног савета	Министарство омладине и спорта Управа за родну равноправност	2010. година и континуирано	Олимпијски комитет Србије Спортски савез Србије	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.6.1.4.Промовисање физичке активности у руралним срединама кроз тела за родну равноправност на у јединицама локалне самоуправе	Учешће јединица локалне самоуправе у промоцију спорта за жене и физичке активности у руралним срединама	Број нових секција	Број нових секција	Извештаји	Управа за родну равноправност локалне самоуправе	Фолклорна друштва	Континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.6.1.5.Подстицање ваншколских физичких активности за ученице у образовним установама	Повећано учешће ученица у бављењу спортом.	Број организованих ваншколских спортских активности Број запослених активно укључених у ваншколске спортске активности	Статистика образовних институција Извештаји школских педагога и психолога	Управа за родну равноправност Министарство омладине и спорта Министарство просвет	Школе	2010. године и 2011. године	Није потрабна додатна средства из буџета
4.6.2. Изједначавање услова за бављење спортом (масовним и врхунским) и једнако вредновање спортских резултата жена и мушкараца							
4.6.2.1.Подршка оснивању и раду женских клубова и женских секција у спортским друштвима	Основани нови женски клубови и секције у спортским друштвима	Број нових женских клубова и секција	Матична евиденција Републичког завода за спорт Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Олимпијски комитет Србије органи јединица локалне самоуправе Национални транскек савези спортске организације	2010. година и континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.6.2.2.Лобирање за укључивање World Tennis Association турнира на "Serbia Open" турниру	Остварена сарадња са Олимпијским комитетом Србије, Комисијом „Жене и спорт“ и Националним транскек савезом	World Tennis Association турнир International „Serbia Open“ турниру	Извештаји Управе за родну равноправност	Управа за родну равноправност	Министарство омладине и спорта Светски познаге тенисерке	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

4.6.3. Обезбеђивање равноправне zastupljenosti žena na svim pozicijama odlučivača u sportu i u sportским организацијама						
4.6.3.1. Прописивање учешће припадника мање zastupljenog пола u спортским savezima, комитетима и управним одборима	Прописано учешће припадника мање zastupljenog пола u спортским savezima, комитетима и управним одборима	Број усвојених усклађених општих аката – статута спортских организација u којима се афирмише учешће мање zastupljenog пола	„Службени гласник Републике Србије“	Министарство омладине и спорта Националних гранских saveза и других спортских организација	Национални грански saveзи, Олимпијски комитет Србије, спортске организације, национална удружења	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.6.3.2. Примена посебних мера за активније учешће жена на позицијама одлучивања u sportу	Повећан проценат zastupljenosti жена на свим позицијама одлучивања u sportу и u спортским организацијама Јачи капацитет жена за програмски и пословни менаџмент	Процент zastupljenosti жена на позицијама одлучивања Процент студенткиња по смеровима Родна структура стипендија Процент учешћа жена u организованим облицима стручног усавршавања	Евиденција Републичког завода за спорт Периодични извештаји о родној структури по смеровима u образовним установама Извештаји спортских организација о раду	Министарство правде, Министарство омладине и спорта Министарство просвете Органи јединица локалне самоуправе Национални грански saveзи, Олимпијски комитет Србије, Национално удружење тренера	Покрајински органи и органи јединица локалне самоуправе, струковна удружења матични факултети спорта и приватне високошколске установе Струковна удружења	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
4.6.3.3. Примена посебних мера – законодавних, извршних и административних – за подстицање жена за учешће u доношењу одлука о развоју женског спорта	Повећано учешће жена u доношењу одлука о развоју женског спорта Активне мере запошљавања жена предавача на матичним факултетима за спорт и жена специјалиста спортске медицине	Број жена тренера u женском sportу Број жена предавача предмета u области женског спорта Процент жена специјалиста спортске медицине u женском sportу Број жена судија u женском sportу	Евиденције Републичког завода за спорт	Министарство правде Управа за родну равноправност Органи јединица локалне самоуправе Универзитет удружења	Министарство омладине и спорта Спортски факултети и приватне високошколске установе Струковна удружења	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

***5. Превенција и сузбијање
насиља над женама
и унапређење заштите жртава***

Стратешка област: **Превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава**

ПОСЕБАН ЦИЉ 5: Превенција и сузбијање насиља над женама и унапређење заштите жртава

Појединачни циљ 5.1. Унапређење нормативног оквира заштите од насиља над женама	Очекивани резултати Обезбеђене посебне мере као што су законска правила, механизми и процедуре, који су прилагођени појединим видовима насиља Установљена посебна и ефикасна решења за заштиту жена које припадају вишеструко дискриминисаним групама	Индикатори		Рокови		
		Индикатор	Извор провере	Носиоци активности Надлежни органи и институције	Учесници	Извори финансирања
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности
5.1.1. Усвајање Националне стратегије за спречавање и сузбијање насиља над женама и насиља у породици, која укључује посебне мере за вишеструко дискриминисане групе						
5.1.1.1. Спровођење консултативног процес у циљу формулисања предлог а Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама и насиља у породици		Број представника релевантних институција и цивилних организација укључених у консултативни процес	Годишњи извештај тима на пројекту Борба против сексуалног и родно заснованог	Управа за родну равноправност	Министарство унутрашњих послова Министарство за људска и мањинска права Министарство здравља Министарство просвете Министарство правде Министарство за државну управу и локалну самоуправу	2010. година
		Број државних консултативних састанака	Записници са државних консултативних састанака			Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке
					Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Стручњаци/киње Удружења	

5.1.1.2. Донешене Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама и насиља у породици која дефинише мере превенције и мере заштите за жртве насиља	Донета Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама и насиља у породици која дефинише мере превенције и мере заштите за жртве насиља	Постоји Национална стратегија за борбу против насиља над женама. Израђен Акциони план за спровођење Националне стратегије за борбу против насиља над женама	„Службени гласник Републике Србије“	Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Стручњаци/киње Удружења	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке
5.1.1.3. Израда прописа о мерама, механизмима и процедурама које се односе на поједине видове насиља а којима се установљују посебна и ефикасна решења за заштиту жена које припадају вишеструко дискриминисаним групама	Донети прописи Установљена посебна и ефикасна решења за заштиту жена које припадају вишеструко дискриминисаним групама.	Број одржаних консултативних састанака. Број и квалитет креираних мера. Број и степен применљивости решења за заштиту жена из вишеструко дискриминисаних група	Годишњи извештаји надлежних институција Записници са одржаних консултативних састанака Креиране законске мере, механизми и процедуре	Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Стручњаци/киње Удружења	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.1.1.4. Обезбеђивање ефикасних механизма за препознавање, превенцију и решавање проблема малолетних и уговорених бракова, као и праксе продаје невеста	Установљен систем за препознавање, превенцију и решавање проблема малолетних и уговорених бракова, као и праксе продаје невеста.			Министарство за људска и мањинска права Министарство рада и социјалне политике	Управа за родну равноправност Министарство за људска и мањинска права Специјализована удружења	2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Активност 5.1.2. Реформа законодавства	Усаглашене одредбе прописа који се односе на насиље са прихваћеним међународним стандардима	Резултати анализе усаглашености одредби релевантних закона са прихваћеним међународним стандардима	Извештај анализе усаглашености одредби релевантних закона са прихваћеним међународним стандардима	Канцеларија за европске интеграције Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права Министарство унутрашњих послова Министарство правде	Управа за родну равноправност Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Удружења организације које се баве људским правима	2010. година 2011. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке
5.1.2.1. Анализа усаглашености одредаба прописа у вези насиља са прихваћеним међународним стандардима	Унапређивање законодавног оквира у области превенције и заштите жртава насиља у породици	Број амандмана поднетих на усвајање у вези измена постојећих закона.	Извештај Управе за родну равноправност „Службени гласник Републике Србије“	Управа за родну равноправност, Министарство унутрашњих послова, Министарство правде, институције правосуђа, Одбор за равноправност полова Народне скупштине	Министарство рада и социјалне политике, Министарство за људска и мањинска права Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Удружења	2010. година до 2011. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке
5.1.2.2. Унапређивање законодавног оквира у области превенције и заштите жртава насиља у породици	Систематизован преглед постојећег законодавства и израђени предлози за измене и унапређење системског квалитета законодавног оквира у области насиља над женама.	Број усвојених амандмана у вези измена постојећих закона	Документ - Бела књига постојећих прописа који се баве насиљем над женама и предлози за унапређење законодавног оквира у истој области	Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Стручњаци/кљиче	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке

5.1.2.4. Предлог измена и допуна Закона о раду и усвајање Закона о спречавању злостављања на раду	Усвојен Предлог измена и допуна Закона о раду и усвајање Закона о спречавању насиља и злостављања на радном месту Усвојен Предлог Закона о спречавању злостављања на раду.	Број усвојених измена и допуна Закона о раду Број покренутих судских поступака због злостављања на раду или у вези са радом Број спорова решених кроз процес посредовања Број добијених спорова од стране злостављаних	„Службени гласник Републике Србије” Извештаји Инспекције рада Статистика правосудних органа	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство правде Институције правосуђа	Министарство за људска и мањинска права Одбор за равноправност полова Народне скупштине Удружења која се баве људским правима Удружења	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије
5.1.2.5. Предлог измене и допуне Кривичног законика за проширење казнене политике	Усвојене предложене измене и допуне Кривичног законика за проширење казнене политике	Број усвојених одредаба Кривичног законика. Резултати анализе релевантне казнене политике	„Службени гласник Републике Србије” Извештај анализе казнене политике	Министарство унутрашњих послова Министарство правде, Институције правосуђа, Одбор за равноправност полова Народне скупштине	Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Удружења Организације које се баве казненом политиком	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке
5.1.2.6 Израда Нацрта закона о спречавању насиља у породици којим се унапређују инструменти система заштите од насиља у породици	Израђен Нацрт закона о спречавању насиља у породици којим се унапређују инструменти система заштите од насиља у породици	Број представника релевантних институција и број стручњака и стручњакиња који/е су учествовали/е у изради Нацрта закона. Број састанака, округлих столова одржаних током јавне расправе о нацрту закона	Нацрт закона о спречавању насиља у породици. Извештај о јавној расправи.	Управа за родну равноправност Министарство унутрашњих послова Министарство правде	Министарство рада и социјалне политике Тим: пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Стручњаци/киње	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије. Пројекат финансира Влада Норвешке

Активност 5.1.3. Праћење примене закона	Ефикасан и конзистентан законодавни оквир у области превенције и заштите жртава насиља у породици, посебно жена.	Резултати анализе Породичног закона и мера заштите предвиђених овим законом. Статистички подаци о насиљу у породици према евиденцијама центара за социјални рад, полиције и правосуђа.	Редовни годишњи извештај и анализе надлежних органа о примени релевантних одреби Породичног закона. Извештаји независних удружења праћења ове праксе од стране цивилног друштва	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Систем правосуђа Одбор за равноправност полова Народне скупштине	Министарство рада и социјалне политике Удружења	2010. година до 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.1.3.1.	Израда стандарда деловања механизма задужених за породичног насиља и насиља над женама (нпр. насиље у партнерској релацији и у породици, трговина женама, сексуално насиље, обичајне праксе које чине насиље према женама и сл).	Број надлежних институција које примењују стандардизовани поступци за прикупљање података о примени релевантних одреби Породичног закона. Статистички подаци о насиљу према евиденцијама центара за социјални рад, полиције и правосуђа	Редовни годишњи извештај надлежних органа о примени релевантних одреби Породичног закона Извештаји и анализе удружења	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство правде Институције правосуђа	Министарство за људска и мањинска права Удружења Удружења која се баве људским правима	2010. година и 2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.1.3.3.	Ефикасна примена казнене политике према извршиоцима насиља над женама Поледуре кривичног, прекршајног и парничног поступка изрицања казних и заштитних мера према извршиоцима насиља према женама се примењују	Број изречених казни према починиоцима насиља Број надлежних институција које примењују усаглашене податке за прикупљање насиља о извршеном поступку Статистика насиља према женама у полицији и центрима за социјални рад који су ушли у парнични поступак.	Резултати анализе пријављених, просеураних случајева и изречених казни Редовни годишњи извештај надлежних органа о примени релевантних одреби Кривичног законика Извештаји независних удружења праћења ове праксе од стране цивилног друштва	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство правде и систем правосуђа	Министарство за људска и мањинска права, Удружења Удружења која се баве људским правима	2010. година до 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 5.2	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Јачање капацитета система заштите жена од насиља	Усвојен обједињени протокол о поступању у случајевима насиља према женама у установама социјалне заштите, здравственим, васпитним и образовним установама, у полицији и правосуђу. Континуирана обука запослених у правосуђу, полицији, заводима за извршење заводских санкција, социјалним, здравственим, васпитним и образовним установама и у средствима јавног информисања. Побољшана хоризонтална и вертикална координација кључних актера, надлежних институција: установа социјалне заштите, здравствених, васпитних и образовних установа, као и полиције и правосуђа. Ојачана ефикасност, одговорност и транспарентност надлежних институција, побољшан капацитет деловања и установљени механизми за испуњавање међународно-правних обавеза заштите људских права. Независно и ефективно правосуђе засновано на побољшаном приступу правосудним органима за маргинализоване групе.	Униформни стандарди професионалног рада за све запослене у институцијама социјалне заштите, здравственим, васпитним и образовним установама, у полицији и правосуђу. Формирање сталног међуресорног координационог тела које представља механизам за последну примену обједињеног протокола о поступању у случајевима насиља према женама. Формулисани специјализовани модули едукације за Правосудни Центар, Полицијску Академију и Службу за управљање кадровима Број пријављених случајева насиља према женама.	2010. година до 2015. година

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
5.2.1. Израда и усвајање обједињеног протокола о поступању у случајевима насиља према женама у установама социјалне заштите, здравственим, васпитним и образовним установама, у полицији и правосудју 5.2.1.1. Успостављање координиране међусекторске координисане сарадње која представља основу за доследну примену обједињеног протокола о поступању у случајевима насиља према женама у установама социјалне заштите, здравственим, васпитним и образовним установама, у полицији и правосудју на општинском нивоу	Успостављена и функционална међусекторска сарадња на општинском нивоу.	Број састанака надлежних институција на локалном нивоу Број заједничких координисаних активности и интервенција у заштити жртава насиља	Извештаји са састанака надлежних институција на локалном нивоу Извештаји о раду надлежних органа	Управа за родну равноправност Министарство правде и институције правосудја Министарство унутрашњих послова	Пројектни тим: Пројекта Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Органи јединица локалне самоуправе Просветно васпитне установе и установе социјалне заштите на локалном нивоу Женска удружења Организације за пружање различитих видова подршке жртвама	2010. година- 2011. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

5.2.2. Континуирана обука запослених у правосудју, полицији, заводима за извршење заводских санкција, социјалним, здравственим, васпитним и образовним установама и у средствима јавног информисања	Установљена стална обука, укључујући и специјализацију, запослених у специјализацији, запослених у институцијама заштите, како би се обезбедило адекватно поступање у случајевима насиља.	Број формулисаних специјализованих модула едукације за Правосудни Центар, Полицију Академију и Службу за управљање кадровима	Извештаји Управе за родну равноправност	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство просвете	Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља, Органи јединица локалне самоуправе, Установе социјалне заштите, Удружења	2010. до 2015. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке
5.2.2.2. Обезбеђивање одговарајућих просветних кадрова за увођење едукације о недопустивости насиља у образовни систем	Обезбеђени одговарајући просветни кадрови за увођење едукације о недопустивости насиља у образовни систем	Број одржаних семинара и радионица са кадровима образовних установа Број наставника који су учествовали на семинарима и радионицама	Евалуација одржаних семинара и специјализованих модула од стране учесника	Министарство рада и социјалне политике Министарство просвете	Образовне установе Удружења која имају акредитоване едукативне програме и извођаче са лиценцом	2011. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.2.2.3. Израда кодекса за извештавање средстава јавног информисања о случајевима породичног насиља.	Израђен Кодекс за извештавање о случајевима породичног насиља	Број представника средстава јавног информисања и институција Број медијских удружења и медија који су прихватили и примењују Кодекс	Текст Кодекса за извештавање о случајевима породичног насиља Сајт Управе за родну равноправност Изјаве медијских удружења и медија о приступању и примењивању Кодекса	Управа за родну равноправност	Стручњаци/книге Министарство за људска и мањинска права Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Медијска удружења Савет за штампу РРА	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

Активност 5.2.3. Успостављање и јачање сарадње између институција које се баве женама жртвама насиља на различитим нивоима власти 5.2.3.1. Успостављање хоризонталне и вертикалне координације институција које пружају услуге жртвама насиља на покрајинском и националном нивоу, базиране на мулти-дисциплинарној и мулти-секторској сарадњи	Успостављена мрежа хоризонталне и вертикалне координације институција које пружају услуге жртвама насиља на покрајинском и националном нивоу	Број одржаних састанака и саветовања институција које се баве насиљем над женама Квалитет израђених предлога модела сарадње између институција које се баве женама жртвама насиља на покрајинском и националном нивоу	Извештаји са заједничких састанака и саветовања. Израђени предлози модела сарадње између институција које се баве женама жртвама насиља на националном нивоу.	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство за државну и локалну самоуправу, Министарство правде и институције правосуђа, Министарство здравља	Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Органи јединица локалне самоуправе Установе на локалном нивоу	2010. година и 2011. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке
5.2.3.2. Успостављање мреже свих институција које се баве насиљем над женама на локалном нивоу и утврђен начин међусекторске сарадње.	Успостављена мрежа и формулисан модел међусекторске сарадње на локалном нивоу кроз пилот програме сарадње.	Број одржаних састанака и саветовања институција које се баве насиљем над женама о установљивању заједничких активности и интервенција. Квалитет израђених предлога модела сарадње између институција које се баве женама жртвама насиља на локалном нивоу кроз пилот програме сарадње	Извештаји са заједничких састанака и саветовања Израђени предлози модела сарадње између институција које се баве женама жртвама насиља на локалном нивоу кроз пилот програме сарадње	Управа за родну равноправност Министарство унутрашњих послова Министарство за државну и локалну самоуправу Министарство правде Министарство здравља Институције правосуђа	Пројектни тим: Пројекта Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Органи јединица локалне самоуправе Установе на локалном нивоу Женске организације	2010. година и 2011. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

5.2.3.3. Успостављене сарадње и праћења рада служби на локалном нивоу од стране државне управе и институција на локалном нивоу	Успостављен систем извештавања о координацији институција које пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу ресорном министарству	Број институција које учествују у координацији. Број поднесених извештаја о сарадњи институција које пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу ресорном министарству	Извештаји са састанка о координацији институција које пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу ресорном министарству. Препоруке ресорног министарства у односу на поднесене извештаје.	Управа за родну равноправност Министарство унутрашњих послова Министарство за државну и локалну самоуправу Министарство правде Министарство здравља	Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Установе на локалном нивоу Женска удружења	2010. година Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке
5.2.4. Повећање доступности система заштите женама жртвама насиља, посебно из вишеструко дискриминисаних група						
5.2.4.1. Стварање мобилних тимова састављених од запослених у институцијама које пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу.	Ефикасни мобилни тимови састављени од особа запослених у институцијама које пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу. Повећана доступност услуга заштите жртвама насиља Потписани протоколи о сарадњи између институција на локалном нивоу	Број заједничких интервенција у случајевима насиља у породици. Број пријављених случајева насиља према женама. Број потписаних протокола о сарадњи.	Извештаји о раду мобилних тимова Извештаји о раду институција које пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу Протоколи о сарадњи	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство за државну и локалну самоуправу Министарство здравља	Органи јединица локалне самоуправе Удружења која пружају услуге жртвама насиља на локалном нивоу	2011. и 2012. година Буџет Републике Србије према билансним могућностима

5.2.4.2. Оснивање специјализованих тимова за сузбијање појединих видова насиља.	Основани специјализовани тимови за сузбијање појединих видова насиља. Повећана ефикасност заштите жртава појединих видова насиља.	Број основаних специјализованих тимова. Број интервенција у случајевима заштите жртава појединих видова насиља.	Извештај о оснивању и раду специјализованих тимова	Министарство рада и социјалне политике Министарство унутрашњих послова Министарство за државну и локалну самоуправу, Министарство здравља Републичко јавно тужилаштво	Органи јединица локалне самоуправе Удружења за заштиту људских права	2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.2.4.3. Повећање броја склоништа и служби за психосоцијалну и правну подршку и обезбедити њихову доступност женама без дискриминације.	Повећан број склоништа и служби за психосоцијалну и правну подршку. Обезбеђена њихова доступност свим женама без дискриминације.	Број донација додељених на локалном нивоу за сигурне куће и за службе психосоцијалне и правне подршке од стране међународних донатора и из средстава буџета. Ниво доступности склоништа и служби за психосоцијалну и правну подршку свим женама без дискриминације.	Извештаји о спроведеним активностима за додељене донације. Утврђени критеријуми за прихваћање жртава насиља ради спречавања дискриминације.	Министарство рада и социјалне политике	Удружења која се баве давањем специјализоване подршке и заштите у случају дискриминације	2010. до 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.2.4.4. Спровођење редовног обавештавања јавности о систему заштите жена ради информисаности жена о њиховим правима и успостављања поверења у институције заштите	Боље информисана јавност о систему заштите жена од насиља Повећано поверење грађанки и грађана у институције које се баве заштитом	Број медијских садржаја о систему заштите жена од насиља Број медија који редовно извештавају о правима жртава насиља.	Анализа медијских садржаја Резултати повремених мониторинга медија	Министарство за културу Управа за родну равноправност	Медијска удружења Медији Удружења	Од 2010. године континуирано	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

5.2.5. Обезбеђивање буџетских средстава за функционисање система заштите жена од насиља	Утврђене буџетске импликације насиља над женама. Утврђен тип и обим заштите која је обавезно покривена буџетским средствима	Број буџетских линија у којима се осликавају импликације насиља над женама	Резултати истраживања о буџетским импликацијама насиља према женама	Министарство рада и социјалне политике Министарство финансија	Удружења Стручњаци/киње	2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.2.6. Успостављање и јачање сарадње између релевантних државних органа и удружења	Одржавање заједничких састанака и саветовања о питањима насиља над женама у оквиру Форума за дијалог са организацијама цивилног друштва, уз предлог мера, активности за постизање резултата	Број одржаних заједничких састанака и саветовања о питањима насиља над женама у оквиру Форума за дијалог са организацијама цивилног друштва.	Записници са одржаних састанака Форума за дијалог са организацијама цивилног друштва. Предлози мера и оквира сарадње између релевантних институција и организација	Управа за Ролну равноправност Министарство рада и социјалне политике	Министарство за људска и мањинска права Удружења	2010. година до 2015. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 5.3.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Спровођење истраживања и унапређење документације и статистике	Организована и спроведена научна истраживања о насиљу над женама и систему заштите жена од насиља Установљена стална и темељна едукација, укључујући и специјализацију, запослених у институцијама заштите, како би се обезбедило одговарајући ниво знања и адекватно поступање у случајевима насиља Обезбеђени одговарајући просветни кадрови да се едукација о недопустивости насиља уведе у образовни систем ради стварања одговарајуће информативне базе за спровођење истраживања Унапређен систем административних евиденција и интерног прикупљања података у институцијама заштите кроз увођење једнообразног стандардизованог модела базе података о сексуалном и родно заснованом насиљу у надлежним органима Укључени програми за прикупљање и обраду података о насиљу над женама у програм статистичких истраживања	Број аналитичких студија о насиљу над женама и систему заштите жена од насиља Број анкета о виктимизацији, о преовлађујућим облицима насиља над женама и о факторима који су повезани са насиљем Број истраживања о свим последицама насиља. Број посебних истраживања у овој области везаних за вишеструко дискриминисане групе. Развијена база података о сексуалном и родно заснованом насиљу у надлежним институцијама на основу једнообразног стандардизованог модела.	Крај 2015. године

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
5.3.1. Организовање и спровођење научних истраживања о насиљу над женама и систему заштите жена од насиља							
5.3.1.1. Спровођење истраживања о преовлађујућим облицима насиља над женама и о факторима који су повезани са насиљем; као и о последицама насиља, са посебном пажњом на вишеструко дискриминисане групе	Сprovedено истраживање о распрострањености, карактеристикама и облицима насиља над женама на националном нивоу и на репрезентативном узорку	Резултати истраживања	Истраживање о распрострањености, карактеристикама и облицима насиља над женама на националном нивоу и на репрезентативном узорку.	Управа за родну равноправност Покрајински органи	Министарство рада и социјалне политике Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Уружења Стручњаци/киње	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

5.3.2. Унапређивање система прикупљања и обраде података и вођења евиденција, укључујући промене у државној статistici							
5.3.2.1. Развој јединствене процедуре и форме за прикупљање података о сексуалном и родно заснованом, насиљу над женама међу надлежним институцијама	Располагање јединственим подацима о карактеристикама и распрострањености сексуалног и родно заснованог насиља, насиља над женама, њихово поређење, анализа и коришћење. Обезбеђена размена података међу релевантним институцијама.	Број институција које воде евиденције по једнообразним моделима за прикупљање података Број институција које размењују податке Број спроведених анализа	Извештаји надлежних институција Статистичке анализе података	Управа за родну равноправност Министарство правде Министарство унутрашњих послова Министарство за људска и мањинска права, Министарство здравља Републички завод за статистику институције правосуђа	Удружења која се баве спречавањем насиља Систем правосуђа Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља	2009. до 2011. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

5.3.2.2. Развој базе података о сексуалном и родно заснованом насиљу над женама у релевантним институцијама и имплементација прикупљања података	Постојање стандардизоване базе података о сексуалном и родно заснованом насиљу над женама у релевантним институцијама.	Број институција које користе у раду стандардизовану базу података.	Извештаји институција које се баве националном стандардизована база података	Управа за родну равноправност Министарство правде, Министарство унутрашњих послова Министарство за људска и мањинска права Министарство здравља Републички завод за статистику Институције правосуђа	Установе које се баве борбом против насиља Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Удружења	2010.до 2011. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

Појединачни циљ 5.4.		Очекивани резултати		Индикатори		Рокови	
Подизање нивоа свести о насиљу над женама као друштвеном проблему и сузбијање неодговорног приказивања жена жртви насиља у средствима јавног информисања	Информисана и високо сензибилизана јавност о узроцима и последицама насиља над женама Промовисани модели ненасилног понашања и афирмативна политика према вишеструко дискриминисаним групама жена	Информисана и високо сензибилизана јавност о узроцима и последицама насиља над женама	Извештаји институција које се баве националном стандардизована база података	Управа за родну равноправност Министарство правде, Министарство унутрашњих послова Министарство за људска и мањинска права Министарство здравља Републички завод за статистику Институције правосуђа	Установе које се баве борбом против насиља Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Удружења	2010.до 2011. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
5.4.1. Информисање и сензибилизација јавности о узроцима и последицама насиља над женама 5.4.1.1. Организовање јавних трибина и предавања о проблемима насиља над женама у јединицама локалне самоуправе	Постигнута висока сензибилизација јавности на насиље према женама и у породици на општинском нивоу	Број одржаних тематских јавних трибина	Извештаји са одржаних трибина и предавања	Управа за родну равноправност	Органи јединица локалне самоуправе Удружења Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља	Од 2009. до 2011. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке
5.4.1.2. Едукација новинара и уреднике средстава јавног информисања о проблемима насиља над женама	Спроведене едукације новинара и уредника средстава јавног информисања о проблемима насиља над женама Развијено истраживачко новинарство које се бави проблемима насиља над женама и насиља уопште Промовисани модели ненасилног понашања и афирмативна политика према вишеструко дискриминисаним групама	Број одржаних тематских конференција, едукација, трибина и саветовања са новинарима и уредницима средстава јавног информисања о проблемима насиља над женама Број медијских садржаја који се баве проблемом насиља над женама и насиља у породици	Извештаји са тематских конференција, едукација, трибина и саветовања са новинарима и уредницима средстава јавног информисања о проблемима насиља над женама Анализа медијских садржаја	Управа за родну равноправност Министарство културе	Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Новинарска удружења Средства јавног информисања Удружења Стручњаци/киње	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

Активност 5.4.2. Увођење знања о проблему насиља над женама у образовне програме на свим нивоима	5.4.2. Обуке кадрова који се школују за просветна звања на свим нивоима образовања, као и свим нивоима образовања, као и за стално стручно усавршавање у области насиља према женама (родно заснованг насиља), родне равноправности, ненасилне комуникације и (женских) људских права.	Предавачи/це на свим нивоима образовања континуирано се обучавају и усавршавају у области насиља према женама (родно заснованг насиља), родне равноправности, ненасилне комуникације и (женских) људских права.	Број предавача/лица који су прошли обуку. Број предавача/лица који/е су увели/е у програме област насиља према женама (родно заснованг насиља), родне равноправности, ненасилне комуникације и (женских) људских права..	Извештаји са одржаних обука. Планови и програми факултета и школа. Извештаји организатора обука.	Министарство просвете Министарство за људска и мањинска права Министарство рада и социјалне политике	Управа за родну равноправност Стручњаци/киње Центри за женске студије	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.4.2.1. Увођење обавезне едукације о недопустивости насиља и курсева за ненасилну комуникацију у формални образовни систем, кроз све нивое школовања, ради правилног формирања ставова код деце и младих.	Постојање модула о недопустивости насиља и курсева за ненасилну комуникацију у формалном образовном систему, почев од школског узраста до универзитетског нивоа образовања.	Број модула Број образовних институција које су увеле модуле	Годишњи извештаји образовно васпитних установа	Образовне установе	Министарство просвете -Министарство рада и социјалне политике -Министарство омладине и спорта	Образовне установе	2011. до 2012. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
5.4.2.2. Увођење програма о људским правима, правима деце и равноправности полова у све нивое васпитно-образовног рада, као и специфичне информације о особама и институцијама које пружају помоћ жртвама насиља.	Правилно формиран ставови код деце и омладине о поштовању људских права и принципа равноправности полова и доступност специфичних информација о институцијама које пружају помоћ у случајевима насиља	Степен упознатости деце са основним принципима људских права и родне равноправности. Ниво информисаности деце и омладине система институција које пружају помоћ у случајевима насиља	Резултати анкете међу децом и омладином.	Образовне установе	Министарство просвете Министарство рада и социјалне политике Министарство омладине и спорта	Образовне установе	2011. до 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

5.4.3. Упознавање јавности о насилљу над припадницима вишеструко дискриминисаних група	Умањена пракса малолетничких и уговорених бракова у ромској заједници	Број формираних саветовалишта при релевантним органима и организацијама. Број корисника ових саветовалишта	Извештаји релевантних субјеката које се баве питањима Рома	Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Удружења Установе које су надлежне на локалном нивоу	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије
5.4.3.2. Осебејивање посебних програма оснаживања за жене жртве насиља из вишеструко дискриминисаних група.	Израда информатора о правима Ромања и могућностима остварења препоруча УН Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена Едукација међусекторских тимова за заштиту жртава насиља за примену специфичних метода и осетљивост на питање заштите Ромакиња од насиља	Број дистрибуираних информатора Број едукација међусекторских тимова	Информатор	Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Удружења Удружења која се баве заштитом од дискриминације	2010. година	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије

Активност 5.4.4. Сузбијање сензационалистичког извештавања средстава јавног информисања о насиљу над женама – промовисања насиља према женама негативног приказивања жена, промовисања порнографије и рекламирања проституције	5.4.4.1. Подстицање средстава јавног информисања да промовишу нестеротипно приказивање жена и мушкараца и усвоје антидискриминациону уређивачку политику	Расписивање конкурса за доделу награда медијима и новинарима за најсензитивније третирање питања везаних за СЗРН. Тренинг у области питања рода за уреднике и новинаре са нагласком на третирање питања везаних за Пројекта Борба против сексуалног и родно заснованог насиља	Број додељених награда медијима и новинарима за најсензитивније третирање питања везаних за Пројект Борба против сексуалног и родно заснованог насиља Број награда за најбољи документарни филм који третира питања сексуалног и родно заснованог насиља. Број одржаних тренинга. Број новинара и уредника који су прошли кроз тренинг	Сајт Управр за родну равноправност Извештај о додели награда. Интерна евалуација тренинга у области питања рода за уреднике и новинаре са нагласком на третирање питања везаних за Пројекат Борба против сексуалног и родно заснованог насиља	Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права Агенција за радио - дифузију Министарство културе	Управа за родну равноправност Тим пројекта: Борба против сексуалног и родно заснованог насиља	2010. до 2011. године	Нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије Пројекат финансира Влада Норвешке

5.4.4.2. Унапређивање извештавања о насиљу: да медији поштују достојанство и интегритет жртве; наглашавање обавезе средстава јавног информисања посебно јавног сервиса и оних имају националне фреквенције да обавезно учествују у кампањама за подизање јавне свести и против насиља; санкционисање промовисања порнографије и рекламирање проституције	Развијена професионална пракса и етички кодекс медија којим се поштују достојанство и интегритет жртве Јавни сервис и средства информисања са националном фреквенцијом учествују у кампањама за подизање јавне свести и против насиља. Санкционисано промовисање порнографије и рекламирање проституције	Број извршених стручних и независних анализа програма, извештавања и јавног оглашавања и представљање резултата анализа у јавним гласилима Број медијских садржаја и кампања за подизање јавне свести и против насиља. Број изречених санкција медијима који промовишу порнографију и рекламирају проституцију	Извештаји Министарства за људска и мањинска права, Министарства културе, Агенције за радио-дифузију, итд.) Независна анализа и мониторинг медија Мониторинг медија од стране Радиодифузна агенције Изречене санкције	Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Агенција за радио - дифузију	Управа за родну равноправност Министарство за људска и мањинска права Институције које се баве медијским садржајима Удружења Средства јавног информисања	Крај 2015. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

***6. Уклањање родних стереотипа
у медијима и промоција
родне равноправности***

Стратешка област: Уклањање родних стереотипа у медијима и промоција родне равноправности

ПОСЕБАН ЦИЉ 6: Успостављање родне једнакости у јавним гласилима, уклањање родних стереотипа и елиминисање говора мржње (мизогиније)

Појединачни циљ 6.1.	Очекивани резултати	Индикатори	Рокови
Афирмација родно осетљивог деловања у јавним гласилима Јавна гласила извештавају на родно неутралан начин, и писани и електронски медији промовишу родну равноправност, квантитативно и квалитативно уједначена заступљеност полова у медијским садржајима. Институционални механизми и новинарска удружења промовишу и подстићу широку употребу кодекса родно осетљивог извештавања, редакције јавних гласила приступиле кодексу. Медији извештавају у складу са прихваћеним кодексом родно осетљивог извештавања. Повећана употреба несексистичког и родно сензитивног језика у медијима. Највећи број јавних гласила поштује правила српског језика о слагању у роду, броју и падежу. Широко прихваћена употреба женског рода у вези са звањима и занимањима. Унапређена осетљивост медија и елиминисани стереотипни и увредљиви изрази за жене који су настали као последица традиционалних и осталих предрасуда о женама.	Број новинарских удружења и редакција које су прихватиле кодексе родно осетљивог извештавања. Спроведене анализе медијских садржаја с обзиром на заступљеност жена и мушкараца. Број медијских пројеката и програма који промовишу равноправност полова. Спроведене квантитативне анализе односа прилога о женама и прилога о мушкарцима. Квалитативна анализа садржаја с обзиром на пол актера о коме се извештава. Број медијских пројеката и програма који промовишу равноправност полова. Број семинара и обука за новинаре и новинарке. Број гласила и новинара/ки који су прошли обуку. Број медија који заједнички реализују пројекте и кампање.	Крај 2015. године	

Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности	Извори финансирања
				Надлежни органи и институције	Учесници		
6.1.1. Примена кодекса родно сензитивног извештавања 6.1.1.1. Промовисање усвојеног кодекса од стране медија Спровођење обједињене кампање о примени кодекса преко медија који су га усвојили	Потписан меморандум о приступу РТС кодексу Релевантни институционални механизми и новинарска удружења промовишу и подстићу широку употребу кодекса родно сензитивног извештавања Јавна гласила извештавају у складу са прихваћеним кодексом	Број новинарских удружења и јавних гласила које су прихватиле кодекс и промовишу га Број учесника у кампањи Број медија на којима се емитује и објављује.	Сајт Управе за родну равноправност Средства јавног информисања	Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Управа за родну равноправност	Удружења новинара РРА Средства јавног информисања Факултети и школе новинарства Удружења	2010. година	Нису потребна средства из буџета Републике Србије
6.1.1.2. Иницирање увођења родно сензитивног извештавања јавних гласила за унапређење извештавања о женама	Побољшано представљање жена у програмима јавних гласила	Званично објављено да су јавна гласила усвојила кодекс	Сајт Управе за родну равноправност, Јавна гласила	Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Управа за родну равноправност	Средства јавног информисања Струковна и друга удружења	2010. година	Нису потребна средства из буџета Републике Србије
6.1.1.2.1. Организовање едукације и тренинга за уреднике и новинаре РТС о родно сензитивном извештавању	Родно сензитивни новинари, уредници и управа јавног сервиса, путем одржаних едукација и тренинга	Број едукација. Број новинара и уредника који су учествовали у едукацији.	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство рада и социјалне политике, Министарство културе Управа за родну равноправност,	РТС струковна и друга удружења Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.1.1.2.2. Спровођење континуираног праћења родно сензитивног извештавања јавног сервиса	Уведено и унапређено праћење родно сензитивног извештавања јавног сервиса	Број тела и радних група основаних за праћење извештавања јавног сервиса. РРА прати извештавање јавног сервиса	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство рада и социјалне политике Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Управа за родну равноправност	РТС РРА Стручњаци/киње Удружења	континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.1.3. Спровођење јавних кампања којима ће се промовисати Закон о равноправности полова, Стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности и активности предвиђених Стратегијом	Повећана свест о циљевима Стратегије и активностима за побољшање представљања жена у медијским садржајима као и положаја жена у медијима	Број учесника у кампањи Број јавних гласила на којима се емитује кампања Број прилога и гостовања у јавним гласилима	Извештаји Управе за родну равноправност Извештаји и евалуација кампања Јавна гласила	Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Стручњаци/киње Удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.1.4. Иницијатива за увођење родне компоненте у конкурсе чији је циљ подршка пројектима јавних гласила	Уведена родна компонента у конкурсе за доделу средстава медијима. Повећан број медијских пројеката који унапређују положај жена у друштву	Текст конкурса Број подржаних пројеката који промовишу и унапређују родну равноправност	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила Стручњаци/киње Удружења	2010. година	Нису потребна средства из буџета Републике Србије
6.1.1.5. Спровођење упоредних истраживања на полугодишњем и годишњем нивоу о примени кодекса и напретку медија у родно сензитивном извештавању.	Успостављена пракса упоредних истраживања о примени кодекса у медијима.	Учесталост обављања и објављивања истраживања Број и квалитет истраживања	Сајт Управе за родну равноправност Објављена истраживања Јавна гласила	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Структурна удружења РРА Јавна гласила	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.1.1.6. Иницирање унапређења капацитета и активности Радиодифузне агенције за праћење родно сензитивног извештавања јавних гласила Подстицај јавног реаговања и санкционисањ е медија који мизогино и дискриминато рски извештавају	Побољшан и капацитет и Радиодифу зне агенције за праћење родно сензитивн ог извештава ња Уведено промјтно и континуир ано реаговање на мизогино извештава ње	Број семинара на тему родне равноправн ости запосленим а у Радиодифуз ној агенцији	Сајт Управе за родну равноправн ост	Министарс тво културе Министарс тво за људска и мањинска права Управа за родну равноправн ост	Удружења новинара Јавна гласила РРА Стручњаци/к иње Удружења	2010. годи на	Буџет Републике Србије према билансним могућност има

6.1.1.6.1. Оснивање радне групе за праћење и унапређивање родно сензитивног извештавања јавних гласила	Основе радне групе за праћење и помоћ јавним гласилима за родно сензитивно извештавање	Оснивачки и радни саставни група. Извештаји и препоруке радних група за примену родно сензитивног извештавања	Сајт Управе за родну равноправност Извештаји радних група. Извештаји стручњака/ња	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила РРА Удружења новинара Стручњаци/киње Удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.1.7. Увођење награде за јавна гласила која примењују кодекс родно сензитивног извештавања	Уведена и додељена награда медијској кући која у највећој мери примењује кодекс	Број добитника/добитница награда	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.1.8. Промоција кодекса у штампаним и електронским јавним гласилима. Спровођење обука за различите врсте медија за примену родно сензитивног извештавања.	Средства јавног информисања обавештена о кодексу и вредностима које заступа Запослени у различитим медијима учествовали у обукама за примену кодекса и коригују своје уређивачке политике у складу са њим	Број редакција које су прихватиле кодекс родно осетљивог извештавања Број семинара и обука за новинаре и новинарке Број гласила и новинара/ки који су прошли обуке Број медијских пројеката и програма који промовишу равноправност полова	Сајт Управе за родну равноправност Извештаји организатора обука. Евалуација учесника. Јавна гласила	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Средства јавног информисања Стручњаци/киње Удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.1.9. Иницирање увођења програма о родно сензитивном извештавању у програме школа и факултета новинарства	Уведени програми у школе и факултете новинарства о родно сензитивном извештавању	Број факултета и школа новинарства који су уведи предмете о родно сензитивном извештавању	Планови и програми факултета и школа.	Министарство просвете, Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Управа за родну равноправност	Факултети и школе новинарства Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.1.1.10. Едукација и сензибилизација наставничког кадра на школама и факултетима новинарства за родно сензитивно извештавање	Предавачи сензитивни за родно сензитивно извештавање	Број предавача који су прошли обуку	Извештаји организатора обука Извештаји са одржаних обука	Министарство просвете Министарство за људска и мањинска права Министарство културе Управа за родну равноправност	Факултети и школе новинарства Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.2. Промовисање несексистичке употребе језика у медијима						Од 2010. године континуирано	
6.1.2.1. Спровођење кампања у средствима јавног информисања којом се промовише несексистичка употреба језика	Успешно спроведена кампања у великом броју медија за несексистичку употребу језика	Број учесника у кампањи. Број медија на којима се емитује и објављује	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	РРА Удружења новинара	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.2.2. Израда и промоција приручника за употребу родно сензитивног језика у циљу његово шире употребе	Израђен, промовисан и дистрибуиран приручник за употребу родно сензитивног језика у јавним гласилима	Тираж приручника Број дистрибуираних приручника Број промоција приручника	Извештај организације која је израдила приручник Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила РРА Удружења новинара Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.1.2.3. Унапређење праћења употребе родно сензитивног језика у средствима јавног информисања. Подстицање јавног реаговања на уредљиве садржаје јавних гласила	Побољшани и ојачани капацитети РРА за праћење употребе родно сензитивног језика Уведено континуирано реаговање на мизогина извештавања јавних гласила	Сајт Управе за родну равноправност	Сајт Управе за родну равноправност Извештаји Радиодифузне агенције Јавна гласила	Министарство културе, Министарство за људска и мањинска права, Управа за родну равноправност	Јавна гласила РРА Удружења новинара Удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.1.2.4. Увођење годишње награде за јавна гласила која су из својих садржаја елиминисали стереотипе и увредљиве изразе за жене	Уведена и додељена награда за медијске куће које су елиминисали стереотипе и увредљиве изразе за жене	Број добитника награде	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе, Управа за родну, Министарство за људска и мањинска права	Јавна гласила Удружења Новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
Појединачни циљ 6.2.							
Очекивани резултати							
Уклањање родно заснованих стереотипа и елиминација мизогиније у јавним гласилима, посебно у случају вишеструко дискриминисаних група	Унапређена свест јавности о штетности употребе родних стереотипа и елеминисан мизогини однос и говор у јавним гласилима. Постигнут висок степен сензибилизације медија према вишеструко дискриминисаним групама. Повећан удео и квалитет медијских садржаја у којима су актери жене. Медији позитивно извештавају о достигнућима жена у свим стваралачким сферама. Наглашава се допринос жена и наводе позитивни примери жена у јавном и политичком животу, култури, науци, спорту, бизнису итд.	Број медијских садржаја у којима су жене приказане на афирмативан начин. Повећан проценат грађана који имају промењен, односно, позитиван став према женском стваралаштву. Процент медијских садржаја у којима су актери жене. Број медијских садржаја у којима су жене приказане на афирмативан начин. Повећан проценат грађана који имају промењен, односно, позитиван став према женском стваралаштву.	Број медијских садржаја у којима су жене приказане на афирмативан начин. Повећан проценат грађана који имају промењен, односно, позитиван став према женском стваралаштву.	Број медијских садржаја у којима су жене приказане на афирмативан начин. Повећан проценат грађана који имају промењен, односно, позитиван став према женском стваралаштву.	Број медијских садржаја у којима су жене приказане на афирмативан начин. Повећан проценат грађана који имају промењен, односно, позитиван став према женском стваралаштву.	Континуирано	
Активности							
6.2.1. Афирмација жена, женског стваралаштва, женског доприноса у култури, образовању, науци, економији, спорту и другим областима	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности Надлежни органи и институције	Учесници	Рокови за извођење активности	Извори финансирања
6.2.1.1. Афирмација жена, женског стваралаштва, женског доприноса у култури, образовању, науци, економији, спорту и другим областима	Спроведене медијске кампање којима се афирмише стваралаштво и достигнућа жена	Број учесника у кампањи Број јавних гласила у којима се објављује кампања	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	Удружења новинара Србије Јавна гласила	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.2.1.2. Спровођење циклуса трибина и округлих столова на којима би се представила женска удружења, пројекти, успешне жене из области економије, образовања, науке, спорта, културе и др.	Одржани циклуси трибина и округлих столова о женском стваралаштву и успешним женама из различитих области. Повећана свест јавности о женском стваралаштву и побољшана презентација жене професионалке у медијима	Број трибина Број градова и установа у којима су трибине одржане Број учесника на трибинама.	Сајт Управе за родну равноправност Чланци и прилози јавних гласила Извештаји организатора трибина	Министарство културе Управа за родну равноправност	Стручњаци/киње Женска и друга удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.1.3. Организовање инфо дана којима се промовишу професионалне жене и заговара веће учешће жена у свим областима	Повећана свест о женском стваралаштву и потреби за већем учешћу жена у свим областима	Број одржаних инфо дана Број градова и установа у којима се одржао инфо дан Број учесника	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила Извештаји организатора инфо-дана	Министарство културе Управа за родну равноправност	Женска и друга удружења Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.1.4. Спровођење кампања којима се промовишу циљевни Стратегије и активности за њено спровођење	Повећана свест о потреби већег учешћа жена у свим областима. Медијски актери и јавност упознати са Стратегијом и активностима за њено спровођење.	Број учесника у кампањама. Број медија на којима се емитује и објављује	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила Извештаји о реализованој кампањи	Министарство културе Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права Удружења новинара Јавна гласила Маркетиншка агенција, Стручњаци/киње Удружења	2010. до 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.1.5. Креирање и промоција интернет базе женских професионалних ресурса, успешних жена из различитих области. Медијска промоција базе	Постојање функционалне, свеобухватне и широко популарисане интернет базе женских ресурса.	Подаци о бази доступни јавности Квалитет базе Обим унетих података. Степен коришћења базе. Број учесника у промоцији	Подаци о web адреси базе Извештај о коришћењу и корисности базе. Чланци и прилози у јавним гласилима Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Женска и друга удружења Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.2.1.6. Успостављање награда за најбоље медијске прилоге о женском стваралаштву	Успостављене су и додељене награде и промовисане у јавности	Број добитника/добитниц а награде	Резултати конкурса Јавна гласила	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.2. Континуирана обука посланике јавних гласила за борбу против сексизма и мизогиније и стереотипа заснованих на припадности одређеном полу, сексуалној оријентацији и било ком другом личном својству						Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.2.1. Организовање јавне дебате о тренутној ситуацији на тему родна равноправност у јавним гласилима	Организована јавна дебата у јавности и јавним гласилима о извештавању о женама Полигнута свест доносилаца одлука (на националном нивоу) о положају жена у медијским садржајима	Број удружења, јавних гласила и организација које учествују на дебати Број прилога јавних гласила којима се извештава о дебати Број представника министарстава и других доносилаца одлука који учествују у дебатама	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Управа за родну равноправност	РРА Удружења новинара Јавна гласила Стручњаци/киње	2010. година	Средства обезбеђена пројектом Завода за проучавање културног развитка
6.2.2.2. Подстицај продукцији медијских садржаја намењених борби против сексизма, мизогиније и родних стереотипа	Повећан број медијских садржаја посвећених борби против сексизма и мизогиније и стереотипа заснованих на припадности одређеном полу, сексуалној оријентацији и било ком другом личном својству	Број медијских пројеката и програма намењених борби против сексизма, мизогиније и родних стереотипа Број чланака и прилога посвећених елементима сексизма и мизогиније	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Управа за родну равноправност	РРА Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.2.2.3. Подришка иницијативи о сарадњи што већег броја удружења, мрежа, агенција и јавних гласила о недискриминаторском извештавању	Постигнута и континуирано унапређивана сарадња међу гласилима у спровођењу заједничких кампања, програма и пројеката онедискриминаторском извештавању	Број удружења, јавних гласила и организација које заједнички спроводе пројекте и реализују програме	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе, Управа за родну равноправност	PPA Удружења новинара Јавна гласила Удружења Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.2.4. Дефинисање заједничке стратегије за подстицање јавних реакција и санкционисање недискриминаторског извештавања о женама (као и женама из вишеструко дискриминисаних група) у јавним гласилима	Дефинисана стратегија PPA за промично и континуирано реаговање и санкционисање медија који мизогинно и дискриминаторски извештавају	Усаглашена стратегија реаговања Број јавних реакција. Број извештаја о праћењу јавног праговања	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права PPA Удружења новинара Јавна гласила Стручњаци/киње	2010. година	Средства нису потребна
6.2.2.5. Подстицај продукцији медијских садржаја у којима се на афирмативан начин извештава о женама из вишеструко дискриминисаних група (посећене Ромкињама, женама са инвалидитетом, лебејкама, избеглим или расељеним женама, сиромашним женама, женама са села, самохраним мајкама и припадницама националних мањина и мањинских група)	Повећана продукција и афирмативно извештавање о женама из вишеструко дискриминисаних група	Број медијских пројеката и програма којима се на афирмативан начин извештава о женама из вишеструко дискриминисаних група. Број чланака и прилога посвећених Ромкињама, женама са инвалидитетом, лебејкама, женама са села	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.2.6. Установљивање награде за медијске прилоге који афирмишу жене из вишеструко дискриминисаних група	Установљена и додељена награда и промовисана у јавности	Број добитника/добитница награде	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.2.2.7. Увођење подстицајних мера за запошљавање жена из вишеструко дискриминисаних група у јавним гласилима. Учешће великог броја институција и организација у организирању кампање за запошљавање жена из вишеструко дискриминисаних група у јавним гласилима	Повећан број запослених жена из вишеструко дискриминисаних група у медијима	Број и проценат запослених жена из вишеструко дискриминисаних група у медијима	Извештаји Управе за родну равноправност Извештаји кадрoвских служби јавних гласила	Министарство рада и социјалне политике Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Национална служба за запошљавање Удружења новинара Јавна гласила Удружења стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.2.8. Израда упутстава за медије којима се јасно одређују садржаји које треба отклонити јер приказују жене на стереотипан, дегрaдирајући, нехуман и сексистички начин	Израђен документ о смерницама и препорукама за јавна гласила Стандардизовано идентификовање медијских садржаја који жене приказују на дегрaдирајући начин	Елиминисани мизогини садржаји из медија	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	Министарство за људска и мањинска права Удружења Стручњаци/киње	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.3. Подстицање активне улоге јавних гласила и новинских агенција у промовисању родне димензије	Постоје бесплатни термини у јавним гласилима у којима се емитује кампања за промоцију активности за унапређивање родне равноправности	Број медијских пројеката и садржаја којима се промовише родна равноправност. Број чланака, прилога и осталих аудио и видео садржаја којима се промовише родна равноправност у средствима јавног информисања	Сајт Управе за родну равноправност Јавни сервис	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	РТС Удружење новинара Удружења	Од 2010. године континуирано	Средства нису потребна
6.2.3.1. Обезбедити бесплатну емисиону и промоцију унапређења положаја жена и увођење родне равноправности у јавним гласилима.	Постоје бесплатни термини у јавним гласилима у којима се емитује кампања за промоцију активности за унапређивање родне равноправности	Број медијских пројеката и садржаја којима се промовише родна равноправност. Број чланака, прилога и осталих аудио и видео садржаја којима се промовише родна равноправност у средствима јавног информисања	Сајт Управе за родну равноправност Јавни сервис	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	РТС Удружење новинара Удружења	Од 2010. године континуирано	Средства нису потребна

6.2.3.2. Подстицај удружењима новинара и осталим актерима на сарадњу у остваривању родно неутралног извештавања	Постигнут висок степен одговорности јавних гласила и новинских агенција према заступању и остваривању родно неутралног извештавања и промовисање међусобног уважавања полова	Број удружења новинара, агенција и других актера који сарађују на остваривање родно неутралног извештавања	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења новинара РРА	2010. година	Средства нису потребна
6.2.3.3. Спровођење едукације новинара и уредника за елиминисање сензационалистичког извештавања у вези са темама породичног насиља, зlostављања жена и трговине људима	Одржане едукације за новинаре и уреднике	Број семинара и обука за новинаре и новинарке Број новинара и уредника који су учествовали у обукама	Извештаји организатора обука Евалуација учесника	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила РРА Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.3.4. Увођење мера којима се забрањује приказивање порнографије и насиље над женама и децом у медијима. (измене и допуне у Закону о рафидифузији и Закону о информисању).	Уведене мере за забрану сензационалистичког извештавања у садржајима који се баве породичним насиљем, зlostављањем жена и деце и трговиним људима	Смањен број сензационалистичких прилога који се баве породичним насиљем, зlostављањем жена и деце и трговиним људима	Извештаји Управе за родну равноправност Анализе медијских садржаја	Министарство културе Министарство за људска и мањинска права Одбор за равноправност полова Народне скупштине Управа за родну равноправност	РРА Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	2010. година	Средства нису потребна
6.2.3.5. Успостављање континуиране сарадње Управе за родну равноправност и медија у продукцији кампања, документарних и осталих аудио и видео садржаја којима се промовише родна равноправност	Повећан број кампања, документарних и осталих аудио и видео садржаја којима се промовише родна равноправност	Број медијских пројеката и садржаја којима се промовише родна равноправност. Број чланака, аудио и видео садржаја којима се промовише родна равноправност	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила Извештаји организација и медија који реализују пројекте	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружење новинара Удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.2.3.6. Увођење редовну емисију посвећену родној равноправности у програм јавног сервиса	Побољшана информисаност јавности о положају жена. Унапређена перцепција јавности о родној равноправности	Број медијских садржаја на јавном сервису којима се промовише родна равноправност.	Сајт Управе за родну равноправност Јавна гласила	Министарство културе Управа за родну равноправност РТС	Удружења новинара Удружења	2010. година	Нису потребна
6.2.3.7. Увођење награде за допринос ширењу родне равноправности у медијима	Уведена и додељена награда за допринос ширењу родне равноправности у медијима	Број добитника награде за допринос родној равноправности у медијима	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.3.8. Спровођење кампање за подизање свести и одговорност јавних и приватних предузећа за елиминисање порнографских и осталих понижавајућих садржаја путем којих се оглашавају	Унапређена свест и остварен утицај на што већи број компанија У мањем броју рекламних садржаја детрадирајућих за жене	Број јавних и приватних предузећа којима се рекламирају на родно сензитиван начин	Сајт Управе за родну равноправност Анализе рекламних садржаја предузећа у средствима јавног информисања	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна и приватна предузећа Јавна гласила Удружења	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.2.4. Праћење и анализа програме, извештавање, као и јавног оглашавања, и представљање резултата јавности у јавним гласилима	Основани надзорни механизми од стране надлежних министарстава	Постоји стратегија за праћење медијских садржаја Број објављених анализа праћења медијских и пропагандних садржаја	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	РРА Удружења новинара Удружења	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.4.1. Увођење и унапређивање праћења и анализе медијских и пропагандних садржаја у средствима јавног информисања	Одлучени капацитети Радно дифузне агенције и Савета за штампу и уведено промптно и континуирано праћење и санкционисање медија који мизогино и дискриминаторски извештавају	Број јавних реакција Број извештаја о праћењу	Сајт Управе за родну равноправност Извештаји о праћењу Раднодифузне агенција и Савета за штампу	Министарство културе Управа за родну равноправност РРА Савет за штампу	Удружења новинара	2010. година	Средства нису потребна
6.2.4.2. Унапређивање и подстицај јавног реаговања код случајева мизогиног и дискриминаторског извештавања и јавног оглашавања	Основане радне групе за различите врсте медија	Извештаји и препоруке радних група за праћење и унапређивање недискриминаторског приказивања особа у средствима јавног информисања	Сајт Управе за родну равноправност Извештаји радних група Извештаји стручњака/лица	Министарство културе Министарство за њудска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила Савет за штампу Удружења новинара	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.4.3. Оснивање радне групе у оквиру удружења новинара и различитих врста медија за праћење и унапређивање недискриминаторског приказивања особа у средствима јавног информисања (у смислу пола, сексуалне оријентације или неког другог личног својства)	Основан и промовисан родни барометар	Обим и врсте информација обухваћених барометром Број објављених извештаја и истраживања.	Сајт Управе за родну равноправност.	Министарство културе Управа за родну равноправност	Удружења Стручњаци/лице	2010. година.	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.2.4.4. Оснивање родног барометра, ажурирање и објављивање истраживања и извештаја о стању родне равноправности у средствима јавног информисања							

6.3.2. Анализа учешће жена у процесима одлучивања	Успостављени механизми за праћење и анализу учешћа жена у креирању уредничке политике средстава јавног информисања. Пракса редовног објављивања извештаја	Број и учесталост објављивања извештаја о учешћу жена у политици јавних гласила	Сајт Управе за родну равноправност Извештаји радних група Извештаји експерата	Министарство културе Управа за родну равноправност Савет за штампу	Удружења новинара Јавна гласила Удружења новинара Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.3.2.1. Унапређење рада постојећих механизма који прате и анализирају рад медија (РРА и Савет за штампу)	Успостављени механизми за праћење и анализу учешћа жена у креирању уредничке политике средстава јавног информисања. Пракса редовног објављивања извештаја Промовисана и усвојена родно равноправна политика управљања људским ресурсима у медијима,	Процент жена које креирају политику и садржај јавних гласила Резултати анализа јавних гласила о броју и положају уредница Број и резултати планираних и спроведених активности за остваривање равноправних позиција жена и мушкараца у јавним гласилима	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.3.2.2. Подстицај интерног праћења позиције жена и мушкараца запослених у медијима	Успостављени механизми за праћење и анализу учешћа жена у креирању уредничке политике средстава јавног информисања. Пракса редовног објављивања извештаја	Број и учесталост објављивања извештаја о учешћу жена у политици јавних гласила	Јавни извештаји о положају жена запослених у медијима. Извештаји надлежних за спровођење – Управе за родну равноправност и осталих	Министарство културе Управа за родну равноправност РРА Одбор за равноправност положа Народне скупштине	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.3.2.3. Редовно објављивање извештаја о учешћу жена у одлучивању у јавним гласилима	Успостављени механизми за праћење и анализу учешћа жена у креирању уредничке политике средстава јавног информисања. Пракса редовног објављивања извештаја	Број и учесталост објављивања извештаја о учешћу жена у политици јавних гласила	Јавни извештаји о положају жена запослених у медијима. Извештаји надлежних за спровођење – Управе за родну равноправност и осталих	Министарство културе Управа за родну равноправност РРА Одбор за равноправност положа Народне скупштине	Јавна гласила Удружења новинара Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

Појединачни циљ 6.4. Систематизација истраживања, документације и статистике о родној равноправности у средствима јавног информисања	Очекивани резултати	Индикатори	Индикатори		Рокови	
			Носиоци активности	Извори финансирања		
Активности	Очекивани резултат	Индикатор	Извор провере	Носиоци активности		Рокови за извођење активности
				Надлежни органи и институције	Учесници	
6.4.1. Истраживање родне равноправности у средствима јавног информисања	Прикупљена и систематизована реализована истраживања, документација и статистика о родној равноправности у медијима. Креирана база података и публиковани приручници о увођењу политике родне равноправности у јавна гласила. У програме студија новинарства на вишим школама и факултетима промовисан и уведен аспект родно сензитивног извештавања.	Број подржаних истраживачких пројеката	Извештаји Управе за родну равноправност	Министарство културе, Управа за родну равноправност, Савет за штампу	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.4.1.1. Подстицај и подршка истраживачким пројектима који се баве положајем жена у медијима	Повећан број истраживачких пројеката који се баве положајем и заступљеношћу жена у медијима	Број јавних гласила који промовишу истраживања	Извештаји и анализе резултата истраживања	Министарство културе, Управа за родну равноправност	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.4.1.2. Публиковање и промовисање истраживања о положају жена у медијима	Спроведена и публикована истраживања која ће бити основа за унапређивање родне равноправности у средствима јавног информисања	Број јавних гласила који промовишу истраживања	Сајт Управе за родну равноправност и	Министарство културе, Управа за родну равноправност	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.4.1.3. Подршка креирању и промовисању интернет базе која ће садржати досадашња и будућа истраживања о положају оба пола у медијима	Креирана интернет платформа која садржи спроведена истраживања о родној равноправности у медијима. Јавно промовисана интернет база	Резултати спроведених истраживања	Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе, Управа за родну равноправност	2010. година	Буџет Републике Србије према билансним могућностима

6.4.2. Оснивање информативно-документационих центара за праћење медијских садржаја о женама.	6.4.2.1. Иницирање и подршка оснивању информативно-документационих центара за праћење медијских садржаја о женама	Основани информативно-документациони центри за прикупљање и анализу садржаја о родној равноправности, приказивању жена и положаја жена у јавним гласилима	Постојање и функционисање информативно-документационих центара за прикупљање и анализу садржаја о родној равноправности	Извештаји о раду информативно-документационих центара за прикупљање и анализу садржаја о родној равноправности. Сајт Управе за родну равноправност	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима Буџет Републике Србије према билансним могућностима
6.4.2.2. Обједињавање подршке постојећих институционалних механизма у оснивању и раду центара за праћење садржаја о женама у јавним гласилима	Постојећи институционални механизми дају подршку у оснивању и раду центара за праћење садржаја о женама у јавним гласилима	Број органа државне управе који подстичу и помажу рад центара	Годишњи и периодични извештаји министарстава и органа управе	Министарство културе Министарство за њудска и мањинска права Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења Стручњаци/киње	2010. до 2012. године	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	
6.4.2.3. Редовно публикување и промовисање извештаја о женама и мушкарцима	Омогућена и олакшана доступност прикупљених података и резултата спроведених анализа	Обим прикупљених података и резултата спроведених истраживања Број публикација и промоција	Сајт Управе за родну равноправност Објављени периодични извештаји о актуелном положају жена у медијима Објављене публикације	Министарство културе Управа за родну равноправност	Јавна гласила Удружења Стручњаци/киње	Од 2010. године континуирано	Буџет Републике Србије према билансним могућностима	

**CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд**

305-055.1/.2(497.11)"2010/2015"

**НАЦИОНАЛНА стратегија за побољшање
положаја жена и унапређивање родне
равноправности ; и Акциони план за
спровођење Националне стратегије за
побољшање положаја жена и унапређивање
родне равноправности за период од 2010. до
2015. године / [уредница Наталија Мићуновић].**

**- Београд : Министарство рада и социјалне
политике, Управа за родну равноправност,
Пројекат Борба против сексуалног и родно
заснованог насиља, 2011 (Београд : Космос
принт). - 228 стр. : табеле ; 30 cm**

**Тираж 1.000. - Стр. 5: Увод / Наталија
Мићуновић.**

ISBN 978-86-7704-064-2

**а) Родна равноправност - Србија - 2010-2015
COBISS.SR-ID 184300300**